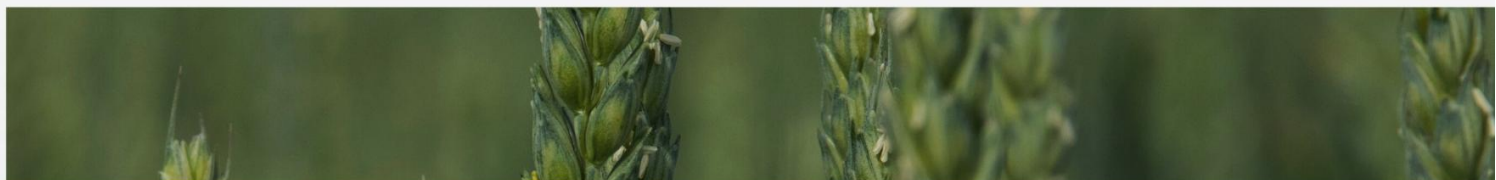




ZEMGALES PLĀNOŠANAS REĢIONA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2021 – 2028

STRATĒGISKĀ DAĻA
RĪCĪBAS PLĀNS



SATURS

levads	7
1. Kopsavilkums par Zemgales reģiona resursiem un attīstības tendencēm	8
2. Zemgales reģiona attīstības stratēģija 2030, ekonomikas specializācijas un prioritārās attīstības nozares	19
3. Vidēja termiņa stratēģiskie uzstādījumi, indikatori, rīcības	22
4. Sasaiste ar nacionāla līmeņa plānošanas dokumentiem	75
5. Attīstības programmas īstenošanas un uzraudzības kārtība	83
6. Pielikumi	84
6.1 reģiona izglītības iestāžu perspektīvās attīstības plānojums (karte)	
6.2 reģiona sociālo pakalpojumu un iestāžu attīstības perspektīva (karte)	
6.3 reģiona industriālo teritoriju un parku izvietojums (karte)	
6.4 reģiona perspektīvo tūrisma un kultūras areālu attīstība (karte)	
6.5 reģiona perspektīvās autoceļu infrastruktūras attīstība (karte)	
6.6 reģiona perspektīvās mikromobilitātes infrastruktūras attīstība (karte)	
6.7 reģionālo projektu investīciju plāns	
6.8 pašvaldību projektu saraksts	
6.9 kopsavilkums par nozaru politiku pamatnostādņēm 2021. - 2028.g. plānošanas periodam	

SAĪSINĀJUMI

A

ADS – atkritumu dalītās savākšanas sistēma

AER – atjaunojamie energoresursi

ALTUM – valstij piederoša finanšu institūcija, kas sniedz atbalstu uzņēmējiem, lauksaimniekiem un privātpersonām noteiktu attīstības mērķu sasniegšanai

ANM – Atjaunošanas un noturības mehānisms (*Recovery and Resilience Facility* jeb RRF)

ATD – VSIA “Autotransporta direkcija”

ATR – administratīvi teritoriālā reforma

B

BIMAB – Bezizmešu mobilitātes atbalsta biedrība

BSAC – sociālās aprūpes centrs, kurš sniedz sociālos pakalpojumus bērniem

BI – biznesa inkubators

C

CEF – Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (*Connecting Europe Facility*)

CO₂ – ogļskābā gāze

CSDD – VAS “Ceļu satiksmes drošības direkcija”

CSB – Centrālā statistikas pārvalde

D

DDPS OZOLS – dabas datu pārvaldības sistēma OZOLS

E

EM – Ekonomikas ministrija

ERAF – Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ES – Eiropas Savienība

ESF – Eiropas Sociālais fonds

ETL – elektrotransportlīdzekļi

EZF – Eiropas Zivsaimniecības fonds

F

FT – funkcionālās teritorijas

G

GRT – garīga rakstura traucējumi

Ģ

ĢVPP – ģimeniskai videi pietuvināti pakalpojumi

H

HES – hidroelektrostacija

I

IKT – informācijas un komunikāciju tehnoloģijas

IZM – Izglītības un zinātnes ministrija

ISCED – Starptautiskā standartizētā izglītības klasifikācija (*International Standard Classification of Education*)

Ī

ĪADT – īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

K

KF – Kohēzijas fonds

KM – Kultūras ministrija

L

Latvija 2030 – Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

LIAA – Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra

LIZ – lauksaimniecībā izmantojamās zemes

LLKC – Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs

LBTU – Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

LM – Labklājības ministrija

LNKC – Latvijas Nacionālais kultūras centrs

LR – Latvijas Republika

LVC – VSIA “Latvijas valsts ceļi”

M

Mbit/s – megabiti sekundē (ātruma mērvienība)

MeKA – Meža un koksnes produktu zinātniskās pētniecības centrs

MK – Ministru kabinets

N

NAP2028 – Nacionālais attīstības plāns 2021 - 2028

Natura 2000 – Eiropas nozīmes aizsargājama dabas teritorija

NEET – Jaunieši, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu

NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra

NVO – nevalstiskās organizācijas

O

OECD – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (*Organisation for Economic Co-operation and Development*)

OVC – Operatīvās vadības centrs

P

PIC – Pieaugušo izglītības centrs

PIKC – Profesionālās izglītības kompetences centrs

PR – plānošanas reģions

PSRS – Padomju Sociālistisko Republiku Savienība

R

RB – Rail Baltica

RIS3 – Viedās specializācijas stratēģija (*Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation*)

S

SAC – sociālās aprūpes centrs

SAM – Specifiskais atbalsta mērķis atbilstoši Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmai 2021.–2028. gadam.

SBSP – sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi

SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību

SM – Satiksmes ministrija

STE(A)M – Science (**Dabaszinātnes:** fizika, ķīmija, bioloģija, ģeogrāfija); Technology (**Tehnoloģijas:** programmēšana, informācijas tehnoloģijas, robotika); E – Engineering (**Inženierzinātnes:** konstrukciju projektēšana, modelēšana, tehniskā domāšana); Mathematics (**Matemātika:** loģika, aprēķini, datu analīze).

T

TEPEK – LBTU Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļa

U

UNESCO – Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija

V

VARAM – Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija

VIAA – Valsts izglītības attīstības aģentūra

VISC – Valsts izglītības-satura centrs

VSAC – Valsts sociālās aprūpes centrs

VSIA – Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību

Z

ZPR – Zemgales plānošanas reģions

ZRKAC – Zemgales reģiona Kompetenču attīstības centrs

ZTA – Zemgales tūrisma asociācija

ZUC – Zemgales uzņēmējdarbības centrs

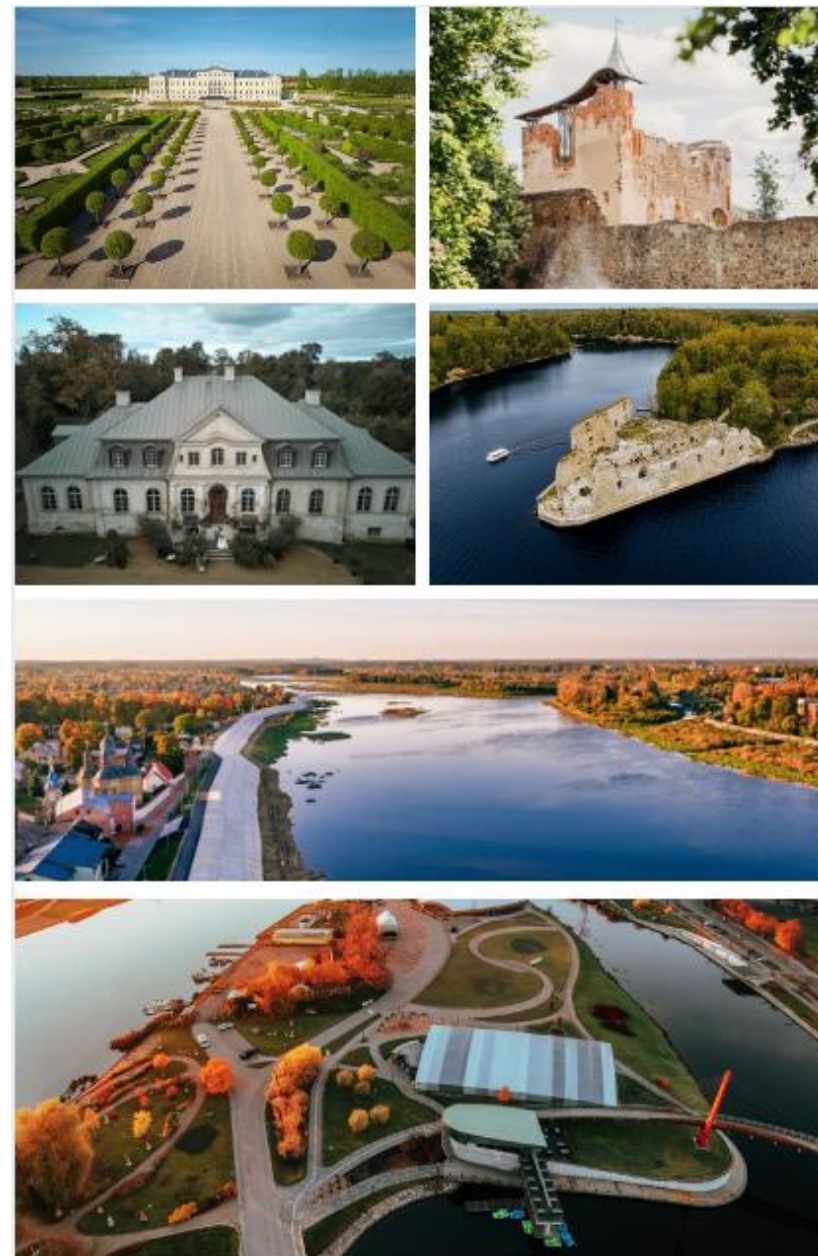
IEVADS

Zemgales plānošanas reģiona Attīstības programmas 2021.–2028. gadam (turpmāk tekstā – Attīstības programma) Stratēģiskā daļa nosaka vidēja termiņa stratēģiskos uzstādījumus un rīcības Zemgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2015.-2030. gadam (turpmāk tekstā – Stratēģija) noteikto ilgtermiņa stratēģisko uzstādījumu – vīzijas, stratēģiskā mērķa un ilgtermiņa attīstības prioritāšu sasniegšanai.

Attīstības programmas stratēģiskajā daļā ir definētas deviņas vidējā termiņa attīstības prioritātes, noteikti rīcības virzieni attīstības prioritāšu sasniegšanai un sasniedzamie rezultāti. Īstenojot attīstības prioritātes ir ņemtas vērā trīs horizontālās prioritātes.

Stratēģiskās daļas izstrādē pielietota nelineārā pieeja, - Attīstības programmā noteiktās vidēja termiņa prioritātes var sniegt ieguldījumu vairāku Stratēģijā izvirzīto ilgtermiņa attīstības prioritāšu sasniegšanā, tāpat kā Attīstības programmas rīcības daļā izvirzītie rīcības virzieni, rīcības un aktivitātes var ietekmēt vairāku vidēja termiņa prioritāšu īstenošanu.

Stratēģisko daļu noslēdz kārtība, kādā tiks nodrošināta Attīstības programmas īstenošana un uzraudzība.



1. KOPSAVILKUMS PAR ZEMGALES REĢIONA RESURSIEM UN ATTĪSTĪBAS TENDENCĒM

ADMINISTRATĪVI TERITORIĀLĀS REFORMAS IETEKMES RAKSTUROJUMS

Galvenais atšķirību ietekmējošais faktors starp iepriekšējo periodu (2015-2020) un esošo periodu (2021-2028) neapšaubāmi būs administratīvi teritoriālā reforma (turpmāk – ATR), kas pēc 2021. gada pašvaldību vēlēšanām uz Latvijas kartes atstās tikai 42 pašvaldības līdzšinējo 119 vietējo pašvaldību vietā. To paredz 2020. gada 10. jūnijā pieņemtais Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums (stāties spēkā 2020. gada 23. jūnijā). Jaunās pašvaldību domes darbu uzsāks 2021. gada jūlijā. Esošās 119 pašvaldību domes turpinās darbu līdz 2021. gada pašvaldību vēlēšanām.

Zemgales plānošanas reģionā esošo 22 pašvaldību vietā no 2021. gada jūlija paliks tikai 6:

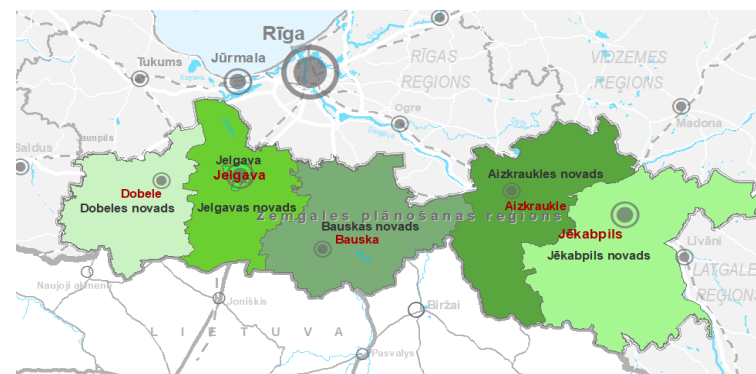
- **Aizkraukles novads** (apvienojot **Aizkraukles, Jaunjelgavas, Kokneses, Neretas, Pļaviņu** un **Skrīveru** novadu) ar administratīvo centru **Aizkrauklē** (reģionālās nozīmes attīstības centrs), **iedzīvotāju skaits — 29 436** (2020. gadā);
- **Bauskas novads** (apvienojot **Bauskas, Iecavas, Rundāles** un **Vecumnieku** novadu) ar administratīvo centru **Bauskā** (reģionālās nozīmes attīstības centrs), **iedzīvotāju skaits — 41 767** (2020. gadā);
- **Dobeles novads** (apvienojot **Auces, Dobeles** un **Tērvetes** novadu) ar administratīvo centru **Dobelē** (reģionālās nozīmes attīstības centrs), **iedzīvotāju skaits — 28 597** (2020. gadā);
- **Jēkabpils novads** (apvienojot **Jēkabpils pilsētu** un **Aknīstes, Jēkabpils, Krustpils, Salas** un **Viesītes** novadu) ar administratīvo centru **Jēkabpilī** (nacionālās nozīmes attīstības centrs), **iedzīvotāju skaits — 40 790** (2020. gadā);

- **Jelgavas novads** (apvienojot **Jelgavas** un **Ozolnieku** novadu ar administratīvo centru **Jelgavā** (nacionālās nozīmes attīstības centrs), **iedzīvotāju skaits — 31 757** (2020. gadā));
- **Jelgavas valstspilsētas pašvaldība** (paliek nemainīgi Jelgavas pilsētas teritorijas robežās) **iedzīvotāju skaits — 56 062** (2020. gadā).



1. attēls. Zemgales plānošanas reģions līdz 2021. gada 30. jūnijam.

Avots: Zemgales plānošanas reģions, 2020



2. attēls. Zemgales plānošanas reģions no 2021. gada 1. jūlija

Avots: Zemgales plānošanas reģions, 2020

» CILVĒKRESURSI

Iedzīvotāju skaits Zemgales plānošanas reģionā, tāpat kā visā Latvijā, pakāpeniski samazinās, 2020. gadā sasniedzot 228 409 cilvēkus. Gan Latvijā, gan Zemgalē iedzīvotāju skaits samazinās negatīvas dabiskās un mehāniskās kustības (migrācijas) rezultātā. Vislielākais iedzīvotāju skaits Zemgalē ir republikas pilsētās – Jelgavā un Jēkabpilī, kā arī Jelgavas, Bauskas un Dobeles novadā. Ilgtermiņa migrācijas saldo Zemgales novados ir negatīvs. 2019. gadā migrācijas saldo rādītāji visbūtiskāk pasliktinājušies Bauskas, Jelgavas, Dobeles un Jēkabpils novadā. Savukārt pozitīvs migrācijas saldo ir Ozolnieku, Aknīstes, Aizkraukles, Krustpils un Skrīveru novadā un Jelgavas pilsētā. Iedzīvotāju blīvuma ziņā Zemgale ir 2. vietā aiz Rīgas plānošanas reģiona. Vislielākais iedzīvotāju blīvums ir Jelgavā un Jēkabpilī, bet starp novadiem visblīvāk apdzīvots ir Aizkraukles novads.

Darbspējīgo iedzīvotāju īpatsvars Zemgalē (61.2 %) ir lielāks nekā vidēji Latvijā (60.9 %), turklāt arī iedzīvotāju virs darbaspējas vecuma īpatsvars reģionā (22.6 %) ir zemāks nekā vidēji Latvijā (23.1 %). Demogrāfiskās slodzes līmenis pēdējos gados Zemgales plānošanas reģionā, tāpat kā pārējos reģionos un Latvijā kopumā, palielinās, tomēr ir mazliet mazāks (634) nekā vidēji Latvijā (643). Dabiskais pieaugumus vismaz pēdējos desmit gadus gan Zemgales reģionā (2019. gadā – -1097), gan vidēji Latvijā (-8933) ir negatīvs.

Sadalījumā pēc izglītības līmeņa Zemgales plānošanas reģionā dominē iedzīvotāji ar profesionālo vai arodizglītību – 30.0 % (2019. gadā). Tomēr, salīdzinot ar Latvijas vidējo rādītāju, Zemgales iedzīvotāju īpatsvars ar pamatzglītību vai zemāku izglītību (19.2 %) ir lielāks nekā vidēji valstī (14.7 %), savukārt iedzīvotāju īpatsvars ar augstāko izglītību (23,7 %) – zemāks nekā vidēji valstī (30.5%), neskatoties uz to, ka Zemgalē atrodas trešā lielākā augstskola Latvijā – Latvijas Biozinātņu un Tehnoloģiju universitāte.

Pēdējo gadu tendences liecina, ka Zemgales reģionā pieaug latviešu īpatsvars – 2020. gadā tas bija 71.9 %, kas kopš 2013. gada

ir pieaudzis par 2 procentpunktiem. Zemgales reģionā latviešu īpatsvars ir gandrīz par 10 % lielāks nekā visā Latvijā (62.5 %).

Bezdarba līmenis valstī un reģionos pēdējos sešos gados ir bijis mainīgs, bet ar tendenci samazināties. Visaugstākais bezdarba līmenis bija vērojams 2010. gada sākumā, kad Latvijā bezdarbnieki bija 16,6 % no visiem iedzīvotājiem, savukārt Zemgalē – 18,9 %. Vērtējot pēdējo gadu bezdarba līmeņa dinamiku, redzams, ka visā valstī un reģionos ir vērojams bezdarba līmeņa samazinājums un 2020. gada septembrī attiecīgi Zemgalē tas bija 7,1 %, bet vidēji Latvijā – 7,7 %. Visaugstākais bezdarba līmenis Zemgalē 2020. gada septembrī bija Auces un Skrīveru novadā (7,0%) un Jaunjelgavas novadā (6.6 %). Attiecīgi vismazākais bezdarba līmenis šajā laika periodā bija Aknīstes novadā (4,4%), Jelgavas novadā (4.7 %) un Iecavas novadā (4.8 %).

Nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars Zemgalē ar katru gadu palielinās, 2019. gadā vecuma grupā 15-74 g. sasniedzot 62,5 % (Latvijā – 65,0%), bet vecuma grupā 15-64 g. – 70,2 % (Latvijā – 72,3%).

Kopš 2010. gada joprojām visos reģionos, arī Zemgalē, vērojams vidējās darba samaksas pieaugums. Vidējā bruto darba samaksa Zemgalē 2019. gadā vislielākā bija ieguves rūpniecībā un karjeru izstrādē (B) – 1427 euro, apstrādes rūpniecībā (C) – 1072 euro un lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā (A) – 1058 euro.

» DABAS RESURSI

Reģiona iekšienē ir būtiskas atšķirības dažādu dabas resursu pieejamībā, ko nosaka gan dabas apstākļi, gan cilvēku saimnieciskā darbība. Līdzienā un lauksaimniecībā aktīvi izmantotā Zemgales rietumu daļa stipri atšķiras no austrumu daļas, kam raksturīgas mežaines, purvaines un mozaīkveida ainavas.

Ievērojama Zemgales priekšrocība ir augstā zemes auglība un salīdzinoši nepiesārņotas lauksaimniecības un dabas teritorijas.

Auglīgas lauksaimniecībā izmantojamās zemes aizņem 39 % no reģiona platības, t.sk. nacionālas nozīmes LIZ. Visauglīgākā augsne ir Zemgales līdzenumā – visaugstākais svērtais vidējais kvalitatīvais lauksaimniecības zemju novērtējums ballēs ir Svitenes (Rundāles novads), Sesavas (Jelgavas novads), Gailīšu (Bauskas novads), Viesturu (Rundāles novads) un Īslīces (Bauskas novads) pagastā. Lai auglīgākās Latvijas augsnes tiktu izmantotas lauksaimniecībā, lielām lauksaimniecības zemju platībām Jelgavas, Bauskas, Tērvetes, Rundāles un Dobeles novadā ir piešķirts nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijas statuss, šajās teritorijās ierobežojot apbūvi un zemes gabalu sadrumstalošanu. Lielākā daļa LIZ reģionā tiek aktīvi izmantota, attīstās intensīvā lauksaimniecība, kas rada paaugstinātu ūdens un augsnes piesārņojuma risku. Visaktīvāk LIZ tiek izmantotas līdžinējā Tērvetes novadā – 2019. gadā par nekoptām LIZ ir atzīta teritorija tikai 39 ha platībā, kas sastāda 0,17 % no novada LIZ platības.

Zemgalē, salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem, mežu īpatsvars ir nedaudz mazāks – 42,1 %. No kopējās Latvijas mežu platības Zemgales meži sastāda 15 %. Tāpat kā lauksaimniecības zemju izplatība, arī mežainuma rādītāji būtiski variē reģiona iekšienē. Reģiona austrumu daļā meža teritoriju ir izteikti vairāk. Vislielākās mežu platības ir tieši Jēkabpils, Vecumnieku, Jaunjelgavas, Krustpils, Neretas un Viesītes novadā. Ņemot vērā esošos mežu resursus, iespējams attīstīties mežsaimniecībai un kokapstrādei.

Salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem, Zemgalē nav izteikti lieli ezeri, tomēr ir blīvs upju tīkls. Zemgalē atrodas divi lielākie upju baseini – Daugava un Lielupe. Platības zem ūdeņiem veido 3,3 % no Zemgales reģiona kopplatības.

Zemgale ir bagāta ar grants, smilts, dolomīta, māla, kūdras, ģipšakmens un kaļķakmens krājumiem. Zemgalē atrodas vienas no lielākajām dolomīta un kaļķakmens atradnēm Latvijā. 2018. gadā Zemgales reģionā tika konstatēta lielākā kūdras ieguves intensitāte Latvijā (433,6 tūkstoši tonnas kūdras). Reģionā ir pamats ieguves rūpniecības attīstībai, kā arī šīs produkcijas pārstrādei.

Ļoti vērtīgs dabas resurss Zemgales plānošanas reģionā ir īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (turpmāk – ĪADT), kas savstarpēji atšķiras ar teritorijas izveidošanas mērķiem, teritorijas platību un dažādu aizsardzības pakāpi – atļautajām un aizliegtajām darbībām. Zemgalē daļēji atrodas viens nacionālais parks un viens dabas rezervāts, 57 dabas liegumi, 10 dabas parki, 12 dabas pieminekļi alejas un 2844 dabas pieminekļi aizsargājamie koki un 493 mikroliegumi, no kuriem divi ir Eiropas nozīmes aizsargājamās Natura 2000 teritorijas (DDPS OZOLS 02.07.2021. dati). Pavisam ĪADT aizņem 52 042,62 ha jeb 4,8 % no ZPR teritorijas. Uz 2021. gada 2. jūliju Zemgales plānošanas reģionā ir 493 mikroliegumi ar kopējo platību 7534 ha un 286 no tiem ir buferzona ar kopējo platību 12 245 ha. 66 ĪADT ir Natura 2000 tīklā, kas izveidots, lai nodrošinātu ES nozīmes sugu un biotopu aizsardzību. ĪADT veido 4,8 % no reģiona kopējās platības, kas, salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem un vidējo rādītāju Latvijā (~12 %), ir maz.

Zemgales plānošanas reģionā sastopamas dažāda tipa ainavas. To nosaka dabas apstākļi, kā arī vēsturiskā un mūsdienu saimnieciskā darbība. Jo īpaši atzīmējamas Zemgales rietumdaļas atšķirīgās ainavas no austrumdaļā sastopamajām, t.i., Zemgales līdzenuma atklātās ainavas (āraines) ar izteiktu aramzemju dominanci pretstatā pārējām reģiona teritoriju ainavām, starp kurām sastopamas gan mežaines, gan mozaīkveida ainavas un purvaines. Kā reģionālas nozīmes kultūrvēsturiski vērtīgākās ainavas ir Tērvetes-Dobeles, Rundāles-Bauskas un Sēlijas teritorija. Šīs teritorijas ietver dabas parkus un aizsargājamās teritorijas, bagātīgu kultūrvēsturisko mantojumu, Zemgalei raksturīgas un vizuāli pievilcīgas ainavas, kas saglabājamās un attīstāmas cilvēku dzīves kvalitātes celšanai, kā arī tūrisma un saimnieciskās darbības aktivizēšanai.

» INFRASTRUKTŪRA UN PAKALPOJUMI

Transports un mobilitāte. Zemgalē, salīdzinot ar citiem reģioniem, ir blīvs, sabalansēts esošais ceļu tīkls, taču vietām tas ir stipri nolietojies

un neatbilst satiksmes drošības prasībām. Labā satiksme ar Rīgu un tās tuvums nodrošina iespēju izmantot arī lidostas un ostu pakalpojumus. Mobilitātes iespējas reģionā vērtējamas, kā labas, lai gan Zemgales rietumu daļā maršrutu pārklājums ir labāks, kas ir saistīts arī ar atšķirīgu ceļu tīklu. Attīstīta ceļu infrastruktūra veicina arī pārrobežu sadarbību un rada iespējas atrast sadarbības partnerus un tirdzniecības iespējas Lietuvas pierobežas rajonos. Šo sadarbību veicinās dzelzceļa līnijas *Rail Baltica* izbūve. Zemgalē ir svarīga sabiedriskā transporta attīstība ar dzelzceļu kā mugurkaulu, nodrošinot dzelzceļa tīkla pakāpenisku elektrifikāciju. Zemgales plānošanas reģionā salīdzinoši mazam skaitam pašvaldību ir izveidota velosatiksmes infrastruktūra, lai gan šis rādītājs būtiski tiek uzlabots. Arvien pieaugot elektrisko transportlīdzekļu aktualitātei, tiek izbūvētas arvien jaunas to uzlādes stacijas.

Galvenie izaicinājumi ir saistīti ar ceļu kvalitāti un lielo grants ceļu īpatsvaru, sabiedriskā autotransporta maršrutu pārvadātājiem – ar novecojušu autobusu parku; pasažieriem – ar ilgu laika pavadīšanu ceļā un vāju savienojamību ar dažāda līmeņa centriem, īpaši – ārpus maršrutu tīkla. Personu mobilitātē svarīga ir arī multimodālā integrācija, kas būs viens no izaicinājumiem turpmāk, lai panāktu ES transporta un mobilitātes stratēģiskos uzstādījumus ilgtspējīgas mobilitātes attīstībā un transporta sektora dekarbonizācijā.

Sakari, IKT. Informācijas tehnoloģiju loma Zemgales iedzīvotāju dzīvē pieaug, par ko liecina augošais interneta lietotāju skaits kopumā, kā arī strauji augošā interneta lietotāju grupa, kas internetu lieto regulāri (vismaz reizi nedēļā). Ja 2013. gadā Zemgalē regulāri internetu lietoja 70 %, tad 2019. gada sākumā rādītājs jau sasniedza 87 %. Zemgalē 2017. gada sākumā dators bija pieejams 74,8 % un internets 92,5 % mājsaimniecību. Pēc 2020. gada datiem redzams, ka Zemgales reģionā ir visaugstākais mājsaimniecību īpatsvars, kurās ir pieejams internets (92,5 %), pārsniedzot pat Rīgas un Pierīgas statistisko reģionu līmeni. Vērtējot platjoslas pieslēgumu reģionu griezumā, redzams, ka Zemgales reģionā ir tikpat augsta platjoslas pieslēguma pieejamība kā Rīgā un tā ir augstākā Latvijā. Reģionā būtu jāveicina publisko interneta

pieejas punktu pārklājuma uzlabošana, e-pakalpojumu attīstība, iedzīvotāju, uzņēmēju un pārvaldes darbinieku izglītošana par datora un interneta lietošanu, lai informācijas un komunikāciju tehnoloģijas un to sniegtās iespējas tiktu izmantotas vēl efektīvāk. Nozīmīgi ir arī panākt lielāku platjoslas pieslēgumu pārklājumu un īpatsvaru, kā arī attīstīt pieslēgumu skaitu ar ātrumu 30 Mbit/s un vairāk.

Ņemot vērā, ka Zemgalē vairāk nekā puse iedzīvotāju dzīvo ārpus pilsētām, ir būtiski nodrošināt pakalpojumu kvalitatīvu pieejamību lauku teritorijās, nodrošinot pēc iespējas vairāk pakalpojumu saņemšanu attālināti un tādējādi veicinot līdzvērtīgu pakalpojumu pieejamību visā Zemgales teritorijā.

Ūdenssaimniecība. Zemgales reģionā Veselības inspekcija vairākās vietās ir konstatējusi neatbilstības dzeramā ūdens kvalitātē. Galvenais sliktās dzeramā ūdens kvalitātes cēlonis ir paaugstināts dzelzs un sulfātu saturs, ka arī mikrobioloģiskā ūdens kvalitāte. Ūdenssaimniecības infrastruktūra reģionā ir jāattīsta tālāk, īpaši apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000. Iedzīvotāju dzīves vides kvalitātes uzlabošanai svarīgi ir meliorācijas un lietus ūdens kanalizācijas attīstības jautājumi. Neattīrītu lietusūdeņu nokļūšana ūdenstilpēs, upju piesārņotība un teritoriju pārpurvošanās ir daļa no Zemgales vides problēmām.

Atkritumu apsaimniekošana. Zemgales plānošanas reģionā ietilpstošās administratīvās teritorijas līdz jaunā Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028. gadam apstiprināšanas atradās divos atkritumu apsaimniekošanas reģionos – Zemgales un Vidusdaugavas. Reģionālajos atkritumu apsaimniekošanas plānos 2014.-2020. gadam galvenā vērība tika veltīta sadzīves atkritumu dalītās savākšanas sistēmas attīstībai, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu dalītās savākšanas un reģenerācijas sistēmas attīstībai; apglabājamā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma samazināšanai; iedzīvotāju izglītošanai, veicinot izpratni par atkritumu šķirošanas nozīmi vides un resursu saglabāšanā. Galvenie mērķi esošajā periodā 2021.-2028. gadam ir novērst atkritumu rašanos, nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu,

nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami un samazināt apglabājamo atkritumu daudzumu, akcentējot dalīto atkritumu vākšanu un pārstrādi. Pēc atkritumu apsaimniekošanas reģionu optimizācijas īstenošanas Zemgales plānošanas reģiona novadi atrodas gan Viduslatvijas, gan Latgales atkritumu apsaimniekošanas reģionā. Paredzams, ka radīto atkritumu daudzums 2035. gadā pret 2020. gadu Latgales atkritumu apsaimniekošanas reģionā samazināsies par 2 %, savukārt Viduslatvijas – palielināsies par 34 %. Arī pēc optimizācijas paredzēts saglabāt atkritumu apglabāšanas poligonus “Brakšķi” (Jelgavas novada Līvberzes pagastā) un “Dzilā vāda” (Jēkabpils novada Mežāres pagastā). Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 20. panta ceturtajai un piektajai daļai pašvaldības ir atbildīgas par sadzīves atkritumu dalītās savākšanas sistēmas izveidi savās administratīvās teritorijās, par sadzīves atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai, pārstrādes un materiālu reģenerācijas un par apglabājamo sadzīves atkritumu apjomu samazināšanas mērķu izpildi.

Enerģētika. Zemgales plānošanas reģiona izstrādātajā Enerģētikas rīcības plānā 2018.-2025. gadam, pēc diskusijām ar reģiona pārstāvjiem un ekspertiem, konstatēti galvenie izaicinājumi enerģētikas, vides un klimata sektorā: netiek veikta enerģijas datu uzskaitē par pašvaldības ēkām un infrastruktūru; ja enerģijas patēriņa dati ir pieejami, tie netiek vienkopus apkopoti un analizēti; zaļā iepirkuma kritēriji ne vienmēr tiek piemēroti iepirkumos, kas var ietekmēt pašvaldības kopējo enerģijas patēriņu; pašvaldībās ir vēl daudz ēku, kuru atjaunošanai ir nepieciešams piesaistīt finansējumu; kurināmā kvalitātes kritēriji bieži netiek noteikti iepirkumos vai kontrolēti kurināmā piegādes laikā un vietā; nav informācijas par uzstādīto ielu apgaismojumu novadu apdzīvotajās vietās; katlu māju zemie lietderības koeficienti un centralizētās siltumapgādes ilgtspēja; kā veicināt daudzdzīvokļu ēku atjaunošanu un ko darīt ar daudzdzīvokļu ēkām, kurās katrā dzīvoklī ir uzstādīts savs apkures elements (tā saucamās “skurstenmājas”); nepieciešamība paaugstināt iedzīvotāju izpratni

par enerģijas lietojumu, taupīšanu un citām vidi draudzīgām un ilgtspējīgām iespējām, kā samazināt katra indivīda ietekmi uz vidi.

Zemgalē no atjaunojamiem energoresursiem atrodas ievērojams ūdens resurss – Pļaviņu HES, bet tai pat laikā ir jāņem vērā, ka Zemgales plānošanas reģions atrodas arī lielu pavasara palu un plūdu riska teritorijā gan rietumu daļā pārsvarā līdzenā reljefa dēļ, gan austrumu daļā Daugavas upes baseinā, kur zemāk pa lejteci ir izbūvēta liela HES kaskāde. Vēja un saules enerģijas tehnoloģijas šobrīd ir salīdzinoši dārgas, bet fosilajiem energoresursiem kļūstot dārgākiem, nākotnē varētu kļūt izplatītākas, efektīvākas un lietderīgākas. Saskaņā ar Latvijas vēju karti, vēja potenciāls Zemgalē ir mazāks, nekā Latvijas piejūras vietās, turpretim Latvijas saules karte uzrāda salīdzinoši labu potenciālu Zemgalei siltumenerģijas (saules kolektori) un elektroenerģijas (saules baterijas) ražošanai. Tapāt jau šobrīd ļoti izplatīta un efektīva ir koksnes un koksnes izstrādājumu izmantošana. Salmu u.c. lauksaimniecības biomasas produktu, ģeotermālo resursu un biodeģvielas izmantošana varētu būt izplatīta un efektīva, bet šobrīd šis potenciāls Zemgalē netiek izmantots. Būtu ieteicams paplašināt biomasas un biogāzes izmantošanu, jo Zemgalē tam ir potenciāls – mežu resursi, lauksaimniecības blakusprodukti, pārtikas rūpniecības blakusprodukti un organiskie saimnieciskās darbības blakusprodukti – atlikumi un atkritumi. Ģeotermālā enerģijas izmantošana vēl nav pietiekami izpētīta, taču Zemgalē ir samērā lieli ģeotermālās enerģijas avoti. Apakšzemes ūdeņu temperatūra svārstās no 30 līdz 60 °C, kam ir samērā zems potenciāls siltā ūdens sagatavošanai, bet tas var tikt izmantots apkures vajadzībām. Ir arī karsto kristālisko iežu potenciāls (petrotermālā enerģija). To labākais potenciāls Zemgalē atrodas vienā no divām Latvijas ģeotermālajām anomālijām – Elejas, Dobeles, Jelgavas un Bauskas apkārtnē.

Veselības aprūpe un veselības veicināšana. Neatliekamo medicīnas palīdzību (turpmāk – NMP) Zemgales plānošanas reģionā sniedz 25 NMP brigādes, un laika posmā no 2016. gada līdz 2019. gadam izsaukumu skaits ir samazinājies par 14,1 %, bet

savlaicīgi izpildīto izsaukumu skaits ir palielinājies par 0,7 %. Sliktāka situācija ir lauku teritorijās, kur savlaicīgi izpildīto izsaukumu skaits no 79,6% 2016. gadā palielinājies par 3,2 procentpunktiem līdz 82,8% 2019. gadā. Vidējais ģimenes ārstu skaits uz 10 000 iedzīvotājiem Zemgales reģionā ir 7,2 ģimenes ārsti, kas ir labs rādītājs, tomēr pašvaldību griezumā situācija ir ļoti atšķirīga. No 192 ģimenes ārstu praksēm 77 jeb 40,1 % ģimenes ārsti ir sasnieguši pensijas vecumu un var pārtraukt darbu jebkurā brīdī, kas ir augsts rādītājs. Zemgales reģiona iedzīvotājiem ir pieejama veselības aprūpe mājās, ko sniedz 30 pakalpojumu sniedzēji, kas ir par septiņiem mazāk, salīdzinot ar 2013. gadu, kad šo pakalpojumu nodrošināja 37 pakalpojumu sniedzēji. Iedzīvotāju skaits uz vienu praktizējošu ārstu, salīdzinot ar pārējiem plānošanas reģioniem, Zemgalē ir viens no augstākajiem, turklāt ar tendenci pieaugt. Jauns rādītājs veselības aprūpes jomā ir veselības tūrisms. Lielākā daļa visu veselības tūristu koncentrējas Rīgas un Pierīgas reģionā un 2019. gadā tie bija 15 149. Reģionos veselības tūristu skaits ir būtiski mazāks – Zemgalē 2019. gadā ieradās vien 10 veselības tūristi. Vērtējot datus par zīdaiņu mirstību, redzams, ka pēdējo piecu gadu laikā rādītājs ir samazinājies no 4,2 uz 1000 dzīvi dzimušajiem 2015. gadā uz 3,1 – 2019. gadā. Tomēr dati nav uztverami viennozīmīgi, jo 2016. gadā šis rādītājs sasniedza 7,1, savukārt 2017. gadā 5,5. Ir jāturpina iedzīvotāju izglītošana par veselības veicināšanas jautājumiem, jāveicina nodarbošanās ar sportu un aktīvā atpūta, bērnu un jauniešu pilnvērtīgas fiziskās attīstības nodrošināšana.

Veselības aprūpes jomā reģionā nepieciešams

- attīstīt primārās veselības aprūpes pakalpojumus;
- veicināt slimību profilakses pasākumu īstenošanu;
- nodrošināt veselības aprūpes mājās pakalpojuma pieejamību; attīstīt starpnozaru sadarbību;
- īstenot sabiedrības izglītošanas pasākumus par neinfekcijas slimību radīto komplikāciju riskiem un to mazināšanas iespējām, par grūtnieču un bērnu veselības uzlabošanas

iespējām, par iespējām samazināt traumatismu un vides riskus;

- nodrošināt kvalitatīvu pakalpojumu vienlīdzīgu pieejamību visiem reģiona iedzīvotājiem.

Sociālie pakalpojumi un sociālā palīdzība. Zemgales plānošanas reģiona visās (22) pašvaldībās ir izveidotas un darbojas pašvaldības iestādes – sociālie dienesti, kas savā teritorijā deklarētajiem pašvaldības iedzīvotājiem organizē un sniedz sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību, kā arī administrē sociālajiem pakalpojumiem un sociālajai palīdzībai novirzītos pašvaldības budžeta līdzekļus. Zemgales reģiona pašvaldību sociālā darba speciālistu skaits ir nepietiekams. Vislielākā slodze uz vienu sociālā darba speciālistu ir Salas novadā, kur ir 0,6 sociālā darba speciālisti uz 1000 iedzīvotājiem, savukārt augstākie rādītāji ir Dobeles novadā (2,3), Jēkabpils novadā (1,8) un Krustpils novadā (1,5). 2019. gada nogalē Zemgales reģionā sociālos pakalpojumus bērniem sniedza seši SAC, savukārt sociālos pakalpojumus pilngadīgiem iedzīvotājiem sniedza pašvaldību un citu organizāciju izveidoti un finansēti 12 SAC. Zemgales plānošanas reģiona teritorijā atrodas divi VSAC ar filiālēm Jelgavas pilsētā un Iecavas, Dobeles, Jelgavas un Neretas novadā, kā arī viena līgumorganizācija (VSIA "Gintermuiža"), kurās tiek sniegti valsts apmaksāti sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumi pilngadīgām personām ar GRT.

Kopš 2015. gada Zemgales plānošanas reģionā, tāpat kā pārējos plānošanas reģionos Latvijā straujāk virzās deinstitucionalizācijas process, kas šajā plānošanas periodā paredz palielināt institucionālai aprūpei alternatīvu – sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu (SBSP) klāstu un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu (ĢVPP) pieejamību, tai skaitā izveidojot un attīstot SBSP infrastruktūru personām, tai skaitā bērniem ar invaliditāti un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem, nodrošinot viņu neatkarīgu dzīvi un iekļaušanos sabiedrībā.

Grūti paredzēt, kā tieši pašvaldību sniedzamās sociālās palīdzības apjoms ietekmēs saslimstību ar Covid-19 un tās dēļ 2020. un

2021. gadā izsludinātā ārkārtējās situācija un vairāku nozaru darbības apjoma straujais samazinājums. Tomēr negaidītā situācija epidēmijas izplatībā kopienā, pašvaldībā, Latvijā un pasaulē, jau piedzīvotās un neparedzamās iespējamās krīzes situācijas, salīdzinoši neplānoti vai neparedzēti zaudējot darbu, kā arī nespēja izmantot līdzšinējos stresu mazinošos pasākumus (piemēram, ceļot, doties atvaļinājumā, sportot, dejot, dziedāt utt.) visdrīzāk ietekmēs personu un ģimeņu spēju tikt galā ikdienas situācijās, tai skaitā arī emocionāli. Tas nozīmē, ka būtiska loma tuvāko gadu laikā būs tādu sociālo pakalpojumu attīstībai, kas sniegs psihosociālo palīdzību, emocionālo atbalstu un vienlaicīgi izmantos informāciju tehnoloģiju piedāvātās iespējas, kas nav parasti risinājumi sociālo pakalpojumu jomā. Vairāk kā līdz šim varētu pieaugt nepieciešamība izmantot atbalsta un pašpalīdzības grupu darba formas. Tāpat nozīmīga būs sociālā darba speciālistu kompetences un kapacitātes uzturēšana. Paaugstināties varētu arī apmācību, pieredzes apmaiņas, radošu risinājumu meklējumu un arī supervīzijas nozīme. Pielāgoties ikdienas dzīves izmaiņām vajadzēs arī sociālajā jomā, turklāt ātrāk nekā tas noticis iepriekš.

Izglītība. 2020./2021. māc.g. Zemgales reģionā ir 98 izglītības iestādes, kurās tiek īstenotas vispārizglītojošās izglītības programmas, no tām trīs īsteno arī profesionālās izglītības programmas. Zemgalē ir četras citas profesionālās izglītības iestādes (kopā – septiņas profesionālās izglītības iestādes) un 14 akreditētas augstākās izglītības iestādes vai to filiāles. Tās atrodas Jēkabpilī, Jelgavā, Aizkrauklē un Bauskā, un tajās iespējams apgūt 1. līmeņa profesionālās studiju programmas, kā arī bakalaura, maģistra un doktora grāda studijas. Jelgavā atrodas viena no lielākajām valsts augstākās izglītības iestādēm – Latvijas Lauksaimniecības universitāte (turpmāk – LBTU), kurā tiek piedāvātas 60 studiju programmas trīs nozarēs – biozinātnes, inženierzinātnes un sociālās zinātnes. LBTU saskaņā ar Augstskolu likuma 3. pantu ir zinātnes universitāte un tai ir noteikti darbības mērķi, tostarp attīstīt pētniecības, studiju, inovāciju, tehnoloģiju pārneses un biznesa inkubācijas procesus, kas nodrošina dinamisku

tautsaimniecības attīstību un jaunu mūsdienīgu tautsaimniecības nozaru rašanos. Šo mērķu sasniegšanai universitāte sadarbojas ar tautsaimniecības nozaru pārstāvjiem, veicina dažādu veidu sadarbības platformu attīstību, kā arī iegulda savus resursus ar inovāciju vai tehnoloģiju pārnesi saistītos uzņēmumos. LBTU studijas un pētniecība balstās principā „No lauka līdz galdam”, iekļaujot resursu izaudzēšanas, pārstrādes, drošības, produktu ražošanas un izplatīšanas ķēdi. LBTU sastāvā ir četri zinātniskie institūti, no kuriem divi ir izvietoti Zemgalē: Dārzkopības institūts Dobelē un Augu aizsardzības zinātniskais institūts Jelgavā. Zemgalē atrodas arī divas no četrām LBTU pētījumu un izmēģinājumu bāzēm – mācību un pētījumu saimniecības Vecauce (Dobeles novada Vecauces pagastā) un Pēterlauki (Jelgavas novada Platones pagastā). Jelgavā atrodas LBTU Biotehnoloģiju zinātniskā laboratorija, kas veic Dzīvnieku barības un augsnes ielabošanas līdzekļu fizikālo un fizikāli ķīmisko testēšanu. Šīs laboratorijas Molekulārās bioloģijas un mikrobioloģijas nodaļa sniedz pakalpojumus dzīvnieku un augu molekulārajā ģenētikā, bakterioloģijā, veterinārajā mikrobioloģijā un mikoloģijā. Meža un koksnes produktu pētniecību nodrošina Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūts MeKa. Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļa (TEPEK) nodrošina LBTU zinātnieku pētniecības un zinātniskās kompetences pakalpojumu piedāvāšanu uzņēmējiem. Savukārt, Bioekonomikas un ilgtspējīgo resursu vadības nodaļa attīstīta zinātnisko institūciju un bioekonomikas nozaru uzņēmēju produktīvu sadarbību zināšanu pārnesei un komercializācijai (zināšanas – inovācijas – uzņēmējs).

Būtiski izmantot Zemgales plānošanas reģiona ievērojamo augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju potenciālu, testējot risinājumus uz vietas un izmantojot reģionu kā testa poligonu, ieviešot inovācijas sadarbībā ar zinātniskajām institūcijām transporta un mobilitātes, ūdenssaimniecības, atkritumu apsaimniekošanas, enerģētikas, veselības aprūpes un veicināšanas, IKT, Izglītības dzīves un citās jomās, kas ļaus sekot nozaru attīstības tendencē un pašiem jaunradīt un ieviest tieši Zemgalei piemērotus un iedzīvotājiem draudzīgus risinājumus. Īpaši jāveicina uzņēmēju iesaiste un ieguldījumi zinātnē un inovācijās.

Pārējās augstākās izglītības iestādēs iespējams apgūt tādas programmas kā komercdarbība, grāmatvedība, mārketinga, programmēšana, pedagogija, sociālais darbs, tiesību zinātne un psiholoģija. Zemgales novados un pilsētās kopumā ir 29 pieaugušo izglītības iestādes, kurās tiek organizēta izglītojoša darbība, interešu izglītība, kursi, kā arī profesionālā pilnveide gan ar, gan bez jaunas izglītības pakāpes iegūšanas. Pieaugušo izglītības iespējas ir Dobeles, Ozolnieku, Jelgavas, Jēkabpils, Aizkraukles, Bauskas un Auces novadā un šajās klātienē programmās iespējams iesaistīties gan maksas programmās, gan NVA finansēto projektu ietvaros. Zemgalē 2019. gadā reģistrētas 65 pirmsskolas izglītības iestādes, no tām 21 Jelgavā un 5 Jēkabpilī. Ņemot vērā dzimstības samazināšanos un emigrējušo skaita pieaugumu, pēc dažiem gadiem izglītības iestāžu infrastruktūra varētu atbilst pieprasījumam, savukārt tālākā nākotnē, saglabājoties esošajām demogrāfiskajām tendencēm, būs nepieciešama pirmsskolas izglītības iestāžu reorganizācija.

Zemgalē ir vērojams gan izglītības iestāžu, gan izglītojamo skaita samazinājums. Salīdzinot ar 2010./2011. māc.g., izglītības iestāžu skaits 2020./2021. māc.g. ir samazinājies par 21,6 % jeb 27 izglītības iestādēm. Izglītojamo skaits samazinājies par 7,2 %, viszemāko punktu sasniedzot 2014./2015. māc.g. – 26 878 izglītojamie. Zemgales pašvaldībām būs jāizvērtē un jāpieņem papildus lēmumi izglītības iestāžu tīkla sakārtošanai, lai kāpinātu izglītības sistēmas efektivitāti kontekstā administratīvi teritoriālo reformu un jaunā mācību satura ieviešanu, kas vidusskolas posmā paredz specializāciju dažādās mācību jomās. Turpmākā vidējās izglītības iestāžu tīkla sakārtošana būtu vērtējama, savstarpēji sadarbojoties vairākām pašvaldībām Zemgales plānošanas reģiona ietvaros.

Kultūra. Kultūrvidē ir gan nozīmīgs resurss reģionu un pilsētu ekonomikas un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai, gan arī dzīves vides kvalitāti ietekmējošs faktors. Zemgali veido divi kultūrvēsturiskie reģioni – Zemgale un Sēlija, kas katra iezīmē savas kultūrvēsturiskās vērtības, kas ir jā saglabā un jāattīsta. Zemgalē latviešu tradicionālajai kultūrai – dziedāšanai, muzicēšanai, teātra

spēlēšanai un dejošanai – ir stabili pamati. Reģionā, tāpat kā visā Latvijā, tradicionālās kultūras un amatiermākslas procesa nepārtrauktības nodrošināšana organizatoriski saistīta ar kultūras un tautas namiem. Zemgalē ir 82 kultūras centri – tie ir nozīmīgākie kultūras pasākumu organizatori, un pasākumiem ir augsta kvalitāte. Zemgalē kultūras centros notikušas salīdzinoši daudz profesionālās mākslas norises. Reģionā ir daudz zīmīgu un tradicionālu kultūras pasākumu, ar kuriem asociējas tieši Zemgale. Reģionā darbojas 542 mākslinieciskie kolektīvi ar vairāk nekā 7500 dalībniekiem. Reģionā ir 22 akreditēti muzeji, t.sk. viens valsts muzejs (Rundāles pils muzejs ar filiāli Jelgavas pili), pašvaldību muzeji (Jelgavā, Bauskā, Dobelē, Aizkrauklē un Jēkabpilī), Dobeles novadā atrodas Zemkopības ministrijas pakļautībā esošais Kārļa Ulmaņa piemiņas muzejs “Pikšas” un Pēteris Upīša Dārzkopības muzejs. No vairāk nekā 1500 Latvijas bibliotēkām, 241 bibliotēka atrodas Zemgales reģionā, t.sk. divas bibliotēkas personām ar redzes traucējumiem. Bibliotēkas darbojas kā daudzpusīgi izglītības, kultūras un informācijas centri - tajās notiek arī profesionālās pilnveides un tālākizglītības pasākumi. Zemgalē ir 22 profesionālās ievirzes kultūrizglītības iestādes: piecas mākslas skolas, deviņas mūzikas skolas un astoņas mākslas un mūzikas skolas. Reģionā ir izvietoti 938 valsts un vietējās nozīmes kultūras pieminekļi.

Sports. Zemgales plānošanas reģiona teritorijā sporta bāzu reģistrā ir reģistrēts 181 objekts – pamatā sporta skolas, sporta laukumi, kā arī peldbaseini (Bauskā, Dobelē, Jelgavā, Salas novadā, atklātais peldbaseins Pļaviņās), motokrosa trases, autotrases un mototrases Aknīstes, Dobeles, Jēkabpils un Vecumnieku novadā. Aucē reģistrēts multifunkcionālais āra handbola laukums, Jelgavā – tenisa centrs; ledus halles ir Jelgavā, Jēkabpilī un Ozolnieku novadā, šautuves Bauskas, Dobeles un Salas novadā. Jēkabpilī reģistrēts darta un biljarda klubs, savukārt Pļaviņu novadā – vairākas slēpošanas trases, biatlona un skvoša bāze. Jelgavā ūdenssportam aktīvi tiek izmantota Lielupe, līdz ar to šeit atrodas airēšanas bāze un jahtklubs. Reģionā lielākais sporta objektu skaits atrodas pie izglītības iestādēm, kas vienlaikus ir arī brīvpieejas

laukumi. Pašvaldību prioritāte joprojām ir izglītības iestāžu sporta zāļu renovācija vai rekonstrukcija un brīvpieejas sporta laukumu un izglītības iestāžu sporta laukumu izveide.

Sabiedrības drošība. Lielupes un Daugavas upju baseinā, t. sk. Zemgales plānošanas reģiona teritorijā pastāv vairāki plūdu riski, tostarp ar upju palīem saistītie riski un hidroelektrostaciju un citu hidrotehnisko būvju uzpludinājumu riski. Zemgalē ir veikti vairāki pretplūdu pasākumi, taču vēl ir daudz darāmā.

Kā būtiskākie augsnes piesārņotāji Zemgalē jāmin rūpnieciskie piesārņojuma avoti, lauksaimniecība (ņemot vērā, ka Zemgale atrodas nitrātu jutīgajā teritorijā), vēsturiskais piesārņojums no PSRS militārajām aktivitātēm, kā arī avārijas situācijas. Zemgales teritorijā kopumā ir fiksētas 24 piesārņotas vietas un 561 potenciāli piesārņota vieta, lielākoties tās atrodas reģiona rietumu daļā ar vislielāko koncentrāciju Jelgavas pilsētā, kur atrodas daudzi rūpnieciskie uzņēmumi. Piesārņotajām īpaši vēsturiski piesārņotajām, vietām ir nepieciešami sanācijas pasākumi un, tā kā sanācijas izmaksas ir ļoti augstas, ir nepieciešams veikt vietu prioritizēšana, ņemot vērā dažādus faktorus, piemēram, kurš objekts/faktors rada vislielāko ietekmi uz vidi vai sabiedrību, jāņem vērā potenciālie attīstības projekti šo teritoriju tuvumā. Zemgales reģionam ir gara robeža ar Lietuvas Republiku, tāpēc pierobežas zonā būtu jānodrošina ārkārtas situāciju kopīga risināšana un jāveido sadarbība ārkārtas dienestiem.

Kopumā ZPR pašvaldību teritorijās sabiedriskā kārtība un drošība ir apmierinošā līmenī, tomēr ir jomas un teritorijas, kurās ir iespējami uzlabojumi. Pierobežas teritorijā ir izplatītas kaimiņvalsts iedzīvotāju izdarītās zādzības, savukārt tajā pašā laikā pierobežas pašvaldību teritorijās (izņemot pierobežas teritoriju Bauskas novadā) kopā noziedzīgo nodarījumu skaits uz 10 tūkst. iedzīvotājiem ir mazāks nekā Latvijā kopā. Par problēmu sabiedriskās kārtības un drošības jomā liecina arī liels ugunsgrēku, īpaši – kūlas ugunsgrēku, skaits. To skaits un radītie postījumi ir pārāk lieli, kas nozīmē to, ka tie ne tikai operatīvi jādzēš, bet arī jāpastiprina preventīvais darbs to samazināšanai.

Uz šo brīdi Zemgales plānošanas reģionā teritorijā sabiedrības drošības jomā visu aktuālo un aktualizēto problēmu vienojošs faktors ir sadarbības/informācijas nepietiekamība (attiecinīgajā laika brīdī); informācijas apmaiņas trūkums; dažādu struktūru, gan valsts, gan pašvaldības vienotas pieejas trūkums; datu/informācijas koordinēšanas nepietiekamība starp valsts un pašvaldības drošības struktūrvienībām; sadarbības trūkums; reaģēšanas laika un precizitātes uzlabošana.

Visu šo izvirzīto problēmu risinājums varētu būt Operatīvo vadības centru (turpmāk – OVC) izveide, kā tas jau ir izdarīts Jelgavas pilsētā, apvienojot visus pilsētas dienestus vienotā operatīvajā centrā, kas ļauj vienoti rast problēmu risinājumu, iesaistot un koordinējot nepieciešamas struktūrvienības. Tādā veidā novēršot ļoti daudzas iepriekš aprakstītās problēmas, kā arī ļoti būtiski saīsinot reaģēšanas laiku visiem iesaistītajiem dienestiem, jo visa koordinējošā darbība notiek centralizēti.

Šāda veida OVC centru izveide visās sešās jaunizveidotajās pašvaldībās būtiski stiprinātu pašvaldību institucionālo kapacitāti, nodrošinot efektīvāku sabiedriskās kārtības uzraudzību un operatīvāku reaģēšanu uz pilsētvides un infrastruktūras bojājumiem. Tas veicinātu koordinētu rīcību ārkārtas un ikdienas situācijās, vienlaikus paaugstinot kopējo sabiedrības drošības līmeni un pašvaldību pārvaldības efektivitāti.

» EKONOMIKA

Zemgales reģiona iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju 2017. gadā bija 8,5 tūkst. euro jeb 61,5 % no Latvijas vidējā rādītājā. Ievērojami augstāks šis rādītājs ir Rīgas reģionā, nedaudz augstāks – Pierīgas, Kurzemes un Vidzemes reģionā tādējādi Zemgale atrodas piektajā vietā pēc IKP rādītāja uz vienu iedzīvotāju. Ekonomiski aktīvo tirgus vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem Zemgales reģionā (tikpat arī Latgales reģionā) 2018. gadā bija zemākais (69 tirgus vienības), gan salīdzinot ar Latviju kopumā, gan reģionu starpā. Šīs tirgus vienības sadalot sekcijās saskaņā ar NACE

klasifikatora 2. redakciju 2018. gadā 28 % no tām darbojās lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē (A), 20% – pakalpojumu nozarē (H–J, L–N, 95), 13 % – tirdzniecības nozarē (G), 8 % – profesionālajos, zinātniskajos un tehniskajos pakalpojumos (N), 7 % – rūpniecībā (B, C), 7 % – būvniecībā (F). Kopumā 94,0% Zemgales reģionā ekonomiski aktīvo tirgus vienību 2018. gadā bija mikro lieluma (līdz 10 nodarbinātajiem), 5 % – mazie uzņēmumi (10 līdz 49 darbinieki), 1% – vidējie (50 līdz 249 darbinieki) un tikai 0,1% – lielie uzņēmumi (virs 250 darbiniekiem). Mikro uzņēmumu lielo pārsvaru veido zemnieku saimniecības (29 % no visiem mikro uzņēmumiem). Ja laika periodā no 2008. līdz 2012. gadam ekonomiski aktīvo komercsabiedrību (uzņēmumu) skaits pieauga vienmērīgi, tad līdz 2016. gadam to skaits turpina palielināties, bet 2017. gadā vērojams uzņēmumu skaita kritums. 2018. gadā uzņēmumu skaits salīdzinot ar 2016. gadu bija samazinājies par 5.4%.

Kopējais nodarbināto skaits 2019. gadā Zemgales reģionā bija 104.6 tūkstoši un laikā no 2015. līdz 2019. gadam tas ir samazinājies par 2,5 %, kas ir saistāms gan ar iedzīvotāju skaita samazināšanos dzimstības un migrācijas ietekmē, gan ar nozaru struktūras un darba organizācijas izmaiņām (tehnoloģiju attīstība, procesu mehanizācija, kvalificēta darbaspēka trūkums u.tml. faktoru ietekmē). Tomēr ievērojams nodarbināto skaita pieaugums ir vērojams pakalpojumu nozarēs grupa (20,9%, salīdzinot ar 2015. gadu), kas ietver mākslu, izklaidi, atpūtu, mājāsaimniecību kā darba devēju darbības un ārpusteritoriālo organizāciju un institūciju darbību. Arī būvniecības nozare (7,2 %) un transporta nozare (5,6 %) uzrāda nodarbināto skaita pieaugumu. Pārējās nozarēs vērojams nodarbināto skaita samazinājums. Lielākais nodarbināto skaita samazinājums 2015.-2019. gadā bijis tirdzniecības nozarē (-13,8 %) un lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē (-8,9 %).

Dabas resursi (mežainums un lauksaimniecībā izmantojamās zemes, minerālu izcelsmes dabas resursi u.tml.) ļauj reģionam specializēties **lauksaimniecības, mežsaimniecības, ieguves rūpniecības,**

pārtikas un kokrūpniecības nozarē, kā arī lauku un atpūtas **tūrismā.** Zemgale ir lielākais graudaugu ražošanas reģions ar augstāku vidējo auglību nekā citos reģionos. Bagātais kultūrvēsturiskais mantojums padara Zemgales plānošanas reģionu pievilcīgu kultūrvēsturiskajam tūrismam. **Metālapstrādes un mašīnbūves** nozares nozīmīgs centrs ir Jelgavas pilsēta un tās apkārtnē – Dobeles, Jelgavas un Ozolnieku – novadi. **Ķīmiskajai rūpniecībai** ir augsts izaugsmes un eksporta potenciāls. Viens no tradīciju glabātājiem ir Dobeles novads, kam ir noteiktas, iestrādes un speciālistu potenciāls, tostarp specifiskās ķīmijas un farmācijas apakšnozarēs. Zemgalē ir būtiska arī **tekstilrūpniecības** un apģērbu ražošanas nozare, īpaši Jelgavas, Dobeles un Jēkabpils pilsētā un novados.

Zemgales reģionam ir raksturīgas divas industriālo centru grupas, no kurām pirmo veido Jelgavas, Dobeles un Bauskas pilsēta un otru – Jēkabpils un Aizkraukles pilsēta.

Zemgalē darbojas trīs zinātniski pētnieciskie institūti, LBTU sastāvā ir četri patstāvīgi institūti. LBTU struktūrā darbojas trīs zinātniski pētnieciskās laboratorijas. Visi minētie resursi specializējušies lauksaimniecības un mežsaimniecības jomās. Stabils zinātniskais ražīgums - LBTU uzrāda patentēto izgudrojumu ražīgumu – virs 10 patentiem gadā.

Lai nodrošinātu Zemgales reģiona, ievērojamo augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju potenciāla izmantošanu zināšanu pārnesē un ekonomikas stratēģiskās izaugsmes veicināšanā, ir nepieciešams veicināt privātā, publiskā sektora un zinātnisko institūciju sadarbību. Nepieciešams veicināt arī privātā sektora ieguldījumus augstākajā izglītībā, pētniecībā un inovācijās.

Katrā Zemgales reģiona pašvaldībā darbojas amatnieku sētas, darbnīcas vai amatu mājas, kā arī individuālie amatnieki. **Amatniecība un mājražošana** ir perspektīvās ekonomikas nozares, kuru nākotnes attīstību un virzību vēlams stiprināt, veidojot vienotu reģiona amatnieku un mājražotāju sadarbības tīklu, veicinot vietējo produktu konkurētspēju dažāda mēroga tirgos un

paplašinot reģiona tūrisma piedāvājumu tieši amatniecības, mājražošanas un lauku tūrisma jomā.

Zemgales reģionā **radošās industrijas** pārstāv ap 2 % no kopējā ekonomiski aktīvo statistikas vienību skaita, kas norāda uz to, ka reģionā pastāv noteikts radošuma līmenis, ir liels potenciāls radošo industriju attīstībai un pastāv arī liels pieprasījums pēc inovatīviem risinājumiem, kas dod iespējas jaunajiem uzņēmējiem uzsākt biznesu ar minimālo sākuma kapitālu, pārdodot savas idejas vai izstrādājot unikālus un savdabīgus risinājumus.

Zemgales reģionā uzņēmējiem ir pieejama daudzpusīga uzņēmējdarbības atbalsta vide ar produktīvu inkubatoru tīklu, profesionālu un pieprasījumam atbilstošu pētniecisko resursu tīklu, industriālo teritoriju iniciatīvām un plašu lauksaimniecības atbalsta institūciju tīklu.

Plānošanas reģiona ekonomikas profils nosaka **četrus galvenos specializācijas virzienus (RIS3)**

- zināšanu ietilpīga bioekonomika ar uzsvāri uz lauksaimniecības potenciāla izmantošanu un tās produktu pārstrādi;
- dabas resursu (mežu un derīgo izrakteņu) apsaimniekošana;
- apstrādes rūpniecība kā pilsētu specializācija;
- tūrisms un amatniecība kā reģiona identitātes zīmols.

Un trīs horizontālos specializācijas virzienus: **Izglītība, zinātne, inovācijas un IKT, Transports un loģistika, Ilgtspējīga attīstība.**

2. ZEMGALES REĢIONA ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2030

EKONOMIKAS SPECIALIZĀCIJAS UN PRIORITĀRĀS ATTĪSTĪBAS NOZARES

Zemgales plānošanas reģiona hierarhiski augstākais spēkā esošais plānošanas dokuments ir "Zemgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015-2030".

Zemgales reģionā izvirzītais ilgtermiņa stratēģiskais attīstības mērķis ir:

Zemgale 2030. gadā – konkurētspējīgs, zaļš reģions Latvijas centrā ar kvalitatīvu un pieejamu dzīves vidi.

Stratēģiskā mērķa sasniegšanai ir noteikta

ZEMGALES REĢIONA ATTĪSTĪBAS VĪZIJA:

Cilvēki. Iedzīvotāju skaits reģionā ir stabils, ko nosaka faktors, ka iedzīvotāji izvēlas savu dzīves vietu Zemgalē – kā pievilcīgā dzīves un darba telpā. Reģionā vairumam no darbaspējas vecuma iedzīvotājiem ir augstākā vai profesionālā izglītība un lielākā daļa ir iekļāvušies mūžizglītības procesos. Reģiona iedzīvotāji jūtas piederīgi un atbildīgi gan par vietējo, gan reģiona kopdzīvi un ir lepni, ka dzīvo Zemgalē. Latviskā kultūrtelpa ir Zemgales sabiedrību saliedējošs pamats, kurā ikviens indivīds ir tiesīgs izvēlēties savu identitāti un var brīvi iekļauties sabiedrībā.

Vērtības. Zemgale – zaļš reģions Latvijas centrā, kur ir visauglīgākās lauksaimniecības zemes Latvijā, daudzveidīgi derīgie izrakteņi, meži un ūdens resursi, nepiesārņota un maz pārveidota dabas vide. Reģions ar savu dažādo kultūrvidi – Zemgale, Sēlija, kultūrvēsturisko mantojumu, senām tradīcijām un tūrisma potenciālu. Latvijas Lauksaimniecības universitāte – atpazīstama un spēcīga zināšanu un tehnoloģiju pārnese universitāte Baltijā veiksmīgi īsteno sadarbības projektus ar reģionu un pašvaldībām inovāciju ieviešanai.

Uzņēmējdarbība. Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros tiek koncentrēti reģiona un valsts ekonomikai nozīmīgi ražošanas uzņēmumi. Veiksmīgi sadzīvo un attīstās intensīvā lauksaimniecība un eko-saimniecība, notiek sadarbība un specializēšanās. Efektīvi darbojas uzņēmējdarbības atbalsta un inovāciju sistēma, uzņēmumu sadarbības tīkli (klasteri). Zemgalē tiek sekmēta sociālo uzņēmumu izveide un darbība, iesaistot sabiedrību sociālo problēmu risināšanā.

Sasniedzamība. Reģionā ir vienota darba–dzīves telpa ar kvalitatīvu, efektīvu un videi draudzīgu transporta sistēmu un infrastruktūru, kuras pamatu veido sabiedriskā transporta tīkli, kas nodrošina teritoriāli vienmērīgu sniedzamību atbilstoši ikdienas mobilitātes prasībām, nodrošinot videi draudzīga transporta sistēmas attīstību. Gan publiskajā pārvaldē, gan saimnieciskajā darbībā tiek plaši izmantotas informācijas un komunikāciju tehnoloģijas.

Telpa. Zemgali raksturo dabas un cilvēka darbības līdzsvars, specializēšanās un ilgtspējīga resursu izmantošana. Pilsētu un lauku attīstība un specializēšanās, mijiedarbība un partnerība nodrošina augstu dzīves kvalitāti visā Zemgales teritorijā. Zemgalei, kā reģionam Latvijas centrā ir spēcīgas funkcionālas un telpiskas saites ar visiem pārējiem reģioniem. Pārrobežu teritorijās ar Lietuvu ir izveidota vienota telpa uzņēmējdarbības un pakalpojumu attīstībai.

Apdzīvotas Zemgales pilsētas un lauki

CILVĒKS

EKONOMIKA

DZĪVES VIDE

Izglītots, radošs
un uzņēmīgs

Konkurētspējīga
un inovatīva

ilgtspējīga,
kvalitatīva un
iekļaujoša PILSĒTAS
& LAUKOS

Periodam līdz 2030. gadam ir noteiktas sekojošas Zemgales reģiona ilgtermiņa attīstības prioritātes:

- 1. Zemgale – reģions ar attīstītu bioekonomiku, lauksaimniecību un uz vietējiem resursiem balstītu pārtikas rūpniecību un amatniecību.** Zemgale – intensīvās lauksaimniecības un ekosaimniekošanas „sadzīvošanas” modelis.
- 2. Zemgales nacionālas un reģionālas nozīmes pilsētas –** reģiona rūpniecības un pakalpojumu centri, kas dod attīstības starojumu lauku teritorijām.
- 3. Apdzīvoti Zemgales lauku apvidi,** kur attīstās mazā uzņēmējdarbība un ir saglabāta tradicionālā dzīves vide.
- 4. Zemgale - izglītības, zinātnes un inovāciju reģions** ar Latvijas Lauksaimniecības universitāti kā intelektuālo potenciālu Latvijas un Zemgales, īpaši lauku, attīstībai un spēcīgām profesionālās izglītības iestādēm.

ZEMGALES EKONOMIKAS SPECIALIZĀCIJA

Zemgales plānošanas reģiona ekonomikas profils aptver četrus galvenos specializācijas virzienus:

- 1. Zemgale – reģions ar attīstītu bioekonomiku,** īpaši lauksaimniecību un uz vietējiem resursiem balstītu konkurētspējīgu pārtikas rūpniecību. Zemgale – reģions ar attīstītu zināšanu ietilpīgu bioekonomiku, ar uzsvaru uz ilgtspējīgu lauksaimniecību un uz efektīvu vietējo resursu izmantošanu inovatīvā un konkurētspējīgā pārtikas rūpniecībā.
- 2. Zemgales dabas resursu apsaimniekošana –** ilgtspējīga mežsaimniecība, uz resursu efektīvu izmantošanu un augstas pievienotās vērtības produktu ražošanu vērsta kokapstrāde, ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde, kur

notiek pārkārtošanās uz gudro un videi draudzīgo ekonomiku, pielāgošanās klimata pārmaiņām.

- 3. Apstrādes rūpniecības centri Zemgalē –** metālapstrādes, mašīnbūves, ķīmiskās rūpniecības, kokapstrādes, pārtikas rūpniecības un tekstilrūpniecības attīstība pilsētās, kur tiek attīstīti viedie materiāli un tehnoloģijas. Inovatīvas un konkurētspējīgas nozares kā pilsētu specializācija.
- 4. Zemgale –** radošās amatniecības reģions un tūrisma galamērķis, ar atpazīstamu bagātu kultūrvidi, izciliem galamērķiem, Zemgale, kā pievilcīgu dzīves vidi, kā reģiona identitātes zīmols.

Horizontālās prioritātes, kuru ieviešana ir svarīga un nepieciešama visos noteiktajos ekonomikas specializācijas virzienos:

- Izglītība, zinātne, inovācijas un IKT,** kur Zemgales plānošanas reģions ciešā sadarbībā ar reģiona augstākās izglītības un zinātniskajām institūcijām nodrošinās nepieciešamos augstas kvalitātes speciālistus, pētījumus, inovatīvu produktu un tehnoloģiskos risinājumus un zināšanu komercializāciju veicinot ekonomikas transformāciju un inovatīvu izaugsmi.
- Transports un loģistika,** kas nodrošina gan cilvēku mobilitāti darba vietu un pakalpojumu sasniedzamībai, gan resursu un produkcijas transportēšanu, t.sk. tirdzniecības un eksporta iespējas, loģistikas centru attīstību. Dzelzceļš attīstās, ka reģiona transporta sistēmas mugurkauls. Transporta un mobilitātes attīstība tiek balstīta uz videi draudzīgiem risinājumiem, alternatīvajiem enerģijas veidiem.
- Ilgspējīga attīstība** klimata, vides un bioloģiskās daudzveidības mērķu sasniegšanai atbilstoši ES Zaļā kursa nostādņām, kā arī, ievērojot aprites ekonomikas pamatprincipus, ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai, ir nepieciešams ieviest visaptverošu ilgtspējīgas attīstības principu ievērošanu katrā no nozarēm.

Šo nozaru attīstība ilgtermiņā vērsta uz efektīvu un ilgtspējīgu vietējo resursu izmantošanu, kā arī inovāciju un konkurētspējas

palielināšanu, apgūstot perspektīvākas un reģionam specifiskas nišas. Reģiona ekonomiskā specializācija sekmē ilgtermiņa attīstības prioritāšu īstenošanu, ekonomikas attīstības centrā noliekot cilvēku un caur uzņēmējdarbības attīstību perspektīvajās nozarēs sekmējot Zemgales reģiona iedzīvotāju nodarbinātību un radošās aktivitātes.

Lai nodrošinātu stabilu un inovatīvu ekonomikas nozaru izaugsmi, kā arī palielinātu Zemgales reģiona konkurētspēju gan nacionālā, gan starptautiskā mērogā, ekonomikas profila pamatā ir jomas, kas ir būtiskas visu nozaru attīstībai un caurvij visus specializācijas virzienus, kā arī sekmē RIS3 jomu ieviešanu.

Reģiona ilgtermiņa prioritāšu sasniegšanai un prioritāro nozaru attīstībai šim plānošanas periodam (2021.-2028.gadam) ir noteiktas integrētas vidēja termiņa attīstības prioritātes, kuru integrēta ieviešana nodrošinās Stratēģiskā mērķa un vīzijas sasniegšanu:

- Izglītība, mūžizglītība un zinātne,
- Sociālā iekļaušana un veselības veicināšana,
- Uzņēmējdarbības konkurētspēja, inovācijas un eksportspēja,
- Viedā mobilitāte un infrastruktūra,
- Vide, daba un klimata pārmaiņas,
- Moderna un pieejama pakalpojumu sistēma,
- Kultūrvide un identitāte,
- Drošība,
- Aktīvas un iekļaujošas kopienas.

Zemgales plānošanas reģiona Attīstības programmā 2021.-2028.gadam noteiktie ilgtermiņa uzstādījumi un vidēja termiņa prioritātes turpina jau iepriekšējā plānošanas periodā noteikto virzību uz Zemgales reģiona pilsētu un lauku teritoriju attīstību, Zemgales un Sēlijas kultūrvides saglabāšanu un attīstību, reģiona ekonomikas attīstību ar specializāciju īpašajās uzņēmējdarbības nozarēs, izglītības, zinātnes, inovāciju, transporta un loģistikas, kā arī IKT attīstības virzīšanu.

Lai sasniegtu izvirzītos mērķus, šajā periodā attīstības prioritātes ir izvēlētas balstoties - uz attīstības tendencēm pasaulē, un globālajā ekonomikā, kā arī Covid-19 pandēmijas ieviestajām izmaiņām attīstībā.

Galvenie izaicinājumi attīstībai ir iedzīvotāju skaita samazināšanās, zems teritorijas apdzīvotības blīvums, iedzīvotāju novecošanās, augstā migrācija, kas būtiski ierobežo darbaspēka pieejamību un ierobežo vietējo tirgu, administratīvi teritoriālā reforma, jaunās tendences – digitalizācija, robotizācija, automatizācija, tehnoloģiju attīstība, 5G interneta attīstība un pasākumu zaļināšana. Visi šie izaicinājumi nosaka nepieciešamību transformēt esošo ekonomiku un reģiona prioritārās nozares, sekmējot inovatīvu tehnoloģiju, produktu un pakalpojumu ieviešanu, produktivitātes celšanu, augstas pievienotās vērtības, unikālu un kvalitatīvu produktu ražošanu, izveidojot konkurētspējīgu un eksportspējīgu ekonomiku.

Reģiona attīstībai ir nepieciešama vieda un ilgtspējīga pārvaldība, zaļās attīstības principu ieviešana pārvaldībā un sadzīvē, pielāgošanās klimata pārmaiņām, digitāla pārvaldība – digitālu publisko pakalpojumu un produktu veidošana, digitālās kompetences. Pieaug sabiedrības iesaistes nozīme drošības jautājumos — gan klimata pārmaiņu kontekstā, gan kiberdrošības jomā, jo tikai ar sabiedrības aktīvu līdzdalību iespējams sasniegt ilgtermiņa mērķus. Sabiedrības aktivizēšanās veicina arī nevalstisko organizāciju attīstību, un šajā kontekstā būtiski, lai pašvaldības un valsts pārvalde spētu ar tām efektīvi mijiedarboties. Tāpat darba tirgū arvien populārāks kļūst attālinātais darbs, kas kļūst par nozīmīgu faktoru darba ņēmējiem, izvēloties darbavietu.

Plānojot un izvēloties šī perioda prioritātes, tiek izvērtēts, kā ar jaunajiem izaicinājumiem un tendencēm sasniegt izvēlētos stratēģiskos mērķus.

3. VIDĒJA TERMIŅA STRATĒĢISKIE UZSTĀDĪJUMI, INDIKATORI UN RĪCĪBAS

Ņemot vērā "Zemgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2015-2030" noteiktos ilgtermiņa stratēģiskos uzstādījumus – ekonomikas specializācijas virzienus un horizontālās prioritātes, attīstības vīziju, stratēģisko mērķi un tās virzītājspēkus, ilgtermiņa attīstības prioritātes, Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2020.-2028. gadam prioritātes, Zemgales plānošanas reģiona resursus, pasaules attīstības tendences un izaicinājumus, ir izvirzītas Zemgales reģiona attīstības **prioritātes vidējam termiņam** – laika periodam no 2021. līdz 2028. gadam:

- Kvalitatīva, pieejama, daudzpusīga izglītība mūža garumā;
- Sociālā iekļaušana un veselības veicināšana;
- Uzņēmumu konkurētspēja un izaugsme;
- Viedā mobilitāte un infrastruktūra;
- Klimata pārmaiņas vide un aprītes ekonomika;
- Moderna un pieejama pakalpojumu sistēma;
- Kultūrvide un identitāte;
- Pilsoniska sabiedrība un aktīvas kopienas;
- Sabiedrības drošība.

Kā horizontālās prioritātes tiek iezīmētas – kapacitātes celšana, digitalizācija, zaļo principu ievērošana un sadarbība.



P1 KVALITATĪVA, PIEEJAMA UN DAUDZPUSĪGA IZGLĪTĪBA MŪŽA GARUMĀ

Prioritāte paredz nodrošināt kvalitatīvas un mūsdienīgas izglītības iespējas un tās vienlīdzīgu pieejamību reģiona iedzīvotājiem visa mūža garumā.

RV 1.1. Modernas, inovatīvas izglītības vides attīstība

Rīcības virziena mērķis: nodrošināt kvalitatīvu un pieejamu izglītību visos izglītības līmeņos, attīstot izglītības iestāžu infrastruktūru un ieviešot inovatīvus risinājumus; radīt izglītojamiem drošu, atbilstošu un iekļaujošu vidi izglītības iestādēs Zemgales reģionā.

Latvija ir sākusi ambiciozu mācību satura pārveidošanu, kas ietver pāreju uz kompetencēs balstītu mācību saturu, lai skolēniem iemācītu 21. gs. nepieciešamās prasmes. Kvalitatīvs un ilgtspējīgs vispārējās izglītības iestāžu tīkls ir būtisks priekšnoteikums, lai nodrošinātu kompetenču pieejā balstīta vispārējā izglītība satura īstenošanu un atbilstošu prasmju attīstību skolēniem. Vairumam skolu ēku ir augsts energoresursu patēriņš un tām ir būtiski zemākas siltumtehnikās īpašības, nekā var nodrošināt ar šobrīd pieejamām tehnoloģijām. Vairums no šīm ēkām tiks ekspluatētas vēl ievērojamu laika periodu, līdz ar to aktuāla ir to pakāpeniska atjaunošana, uzlabojot energoefektivitāti, un vienlaikus nodrošinot atbilstošu iekštelpu gaisa apmaiņu un ventilāciju, kas nerada risku iedzīvotāju veselībai. Ņemot vērā to, ka, samazinoties iedzīvotāju skaitam, kvalitatīvi un mūsdienīgi izglītības pakalpojumi sadārdzinās, ir jāpievērš uzmanība resursu efektīvai un ilgtspējīgai izmantošanai, skolu tīkla sakārtošanai, nodrošinot līdzsvarotu izglītības iestāžu teritoriālo pārkārtojumu. Ar 2020. gada 1. septembri ir stājušies spēkā valsts pamatzglītības un valsts vispārējās izglītības standarti, kas tostarp paredz digitālo prātību - digitālo tehnoloģiju izmantošanu mācību procesā, jauna satura radīšanai, satura koplietošanai un komunikācijai. Lai izglītības iestādes varētu nodrošināt šo prasību izpildi nepieciešami ieguldījumi atbilstoša

aprīkojuma iegādei un infrastruktūras izveidei. Ņemot vērā, ka atsevišķās pašvaldībās būtiskās rinda uz pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēm kavē bērnu sagatavošību skolai un liedz

vecākiem iesaistīties darba tirgū, nepieciešami ieguldījumi pirmsskolas izglītības iestāžu infrastruktūras un materiāltehniskās bāzes pilnveidošanā.

Prioritātes sasniedzamie indikatori

Rādītājs	Bāzes gads/ vērtība	Izmaiņas			Attīstības tendence		Sasniedzamais rādītājs 2028. gadā	Datu avots
		gads /vērtība			pret bāzes gadu	vēlamā		
Modernizēto objektu skaits	2020	2021	2022	2023	↑	↑	6	Pašvaldības
	n/d	1	-	5				
Izglītības iestādes, kurās īstenoti energoefektivitātes pasākumi	2020	2021	2022	2023	↑	↑	6	Pašvaldības, VARAM
	n/d	1	-	5				
Izglītības speciālistu kapacitātes stiprināšana	2020	2021	2022	2023	↑	↑	5	Pašvaldības, VARAM
	n/d	n/d	n/d	n/d				
Arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība (ISCED 3. un 4. līmenis) (iedz. grupā 15–64 gadi)	2020	2021	2022	2023	↓	↑	42,5	CSP dati
	42,1	41,2	39,4	39,4				
Profesionālo izglītības programmu realizējošo izglītības iestāžu skaits	2020	2021	2022	2023	↑	↑	8	IZM
	4	7	7	7				
Inovatīvu risinājumu ieviešana profesionālajā izglītībā	2020	2021	2022	2023	→	↑	6	Pašvaldības, VARAM
	0	0						
Nav izglītības, zemāka par sākumskolas izglītību, pamatskolas vai sākumskolas izglītība (ISCED 0.–2. līmenis) (15–64)	2020	2021	2022	2023	↑	↓	25	CSP
	26,3	29,8	29,4	29,5				
Iedzīvotāju skaits vecumā no 15 gadiem pēc izglītības līmeņa (ISCED 3. un 4. līmenis)	2020	2021	2022	2023	↓	↑	↑	CSP
	105 329	104 378	103 175	103 593				

Ekonomisko aktīvo iedzīvotāju īpatsvars Zemgales reģionā (15–64), %	2020	2021	2022	2023	↓	↑	79	CSP
	77	73,8	75,7	75,7				
Darba meklētāju/bezdarbnieku īpatsvars 15–74 gadus vecu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju vidū, %	2020	2021	2022	2023	↓	↓	7	CSP
	7,4	7,6	7,3	7,1				

Rīcības ID	Rīcība*	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem
R 1.1.1.	Mūsdienīgas, pieejamas, inovatīvas vides veidošana izglītības iestādēs kvalitatīva mācību procesa nodrošināšanai, t.sk. ieguldījumi pārejai uz klimatneitralitāti	ZPR, pašvaldības, izglītības iestādes, IZM, VARAM	SAM 4.2.1., SAM 4.2.2., SAM 4.2.4., SAM 2.1.1. Interreg ANM
R 1.1.2.	Stiprināt izglītības speciālistu kapacitāti un sadarbību, tai skaitā ceļot darbinieku kvalifikāciju, paaugstinot pedagogu kompetenci, nodrošinot metodisko atbalstu pedagogiem	ZPR, pašvaldības, izglītības iestādes, PIC, mūžizglītības centri, ZRKAC, IZM, nozares profesionālās organizācijas	SAM 4.2.2.
R 1.1.3.	Starpinstitucionālas un starpnozaru sadarbības veicināšana kvalitatīvas un mūsdienīgas izglītības nodrošināšanai	ZPR, pašvaldības, izglītības iestādes, kompetenču centri, mūžizglītības centri, jauniešu iniciatīvu centri, PIC, ZRKAC	SAM 4.2.2. Interreg Pašvaldību budžets

* Rīcību īstenošanas periods ir 2021.-2028. gads. ZPS aktivitātes rīcību īstenošanā ir reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana

RV 1.2. Izglītības procesa individualizācija un starpnozaru sadarbība izglītības izcilībai, izglītojamo inovācijas, tehnoloģiju prasmju un radošumu attīstībai

Rīcības virziena mērķis:

Profesionālajai izglītībai ir būtiska loma jauniešu sagatavošanā darba tirgum, kā arī reaģēšanā uz darba tirgū pieprasījām

prasmēm. Saskaņā ar aplēsēm 2035. gadā pieprasījums pēc profesionālās izglītības absolventiem pārsniegs piedāvājumu. Pēdējo gadu laikā Latvija ir veikusi vairākas reformas, lai stiprinātu profesionālas izglītības sistēmu, tostarp īstenojusi izglītības satura reformu, izveidojusi izglītības standarta un kvalifikāciju modulāro VET (*Vocational Education and Training*) programmu, skolotāju apmācības un ciešāku sadarbību ar darba devējiem, un ir sākusi

veidot darba vidē balstītu izglītības ietvaru. Šīs reformas ir nozīmīgi soļi pareizā virzienā, tomēr profesionālās izglītības sistēmā joprojām pastāv būtiski izaicinājumi, tādi kā kandidātu piesaistes grūtības un augsts mācību pārtraukšanas īpatsvars. Lai risinātu šīs problēmas, nodrošinātu izglītības piedāvājuma mūsdienīgumu, kvalitāti un sasaisti ar darba tirgu, ir nepieciešams veidot sadarbību gan ar tautsaimniecības nozarēm, gan ar starptautiskiem sadarbības partneriem pieredzes un labo praksi pārņemšanai. Tas ļaus nodrošināt elastīgu pieeju profesionālās izglītības procesam un veicinās operatīvu pārkvalificēšanos atbilstoši darba tirgus prasībām. Tostarp ir nepieciešams veicināt karjeras izglītības integrēšanu mācību saturā. Tas palīdzētu jauniešiem skaidrāk apzināties, kādās nozarēs un profesijās nākotnē var būt noderīgas

mācībās apgūtās zināšanas un prasmes, kā arī personas individuālie dotumi un talanti.

Lai arī izglītojamo prasmju līmenis kopumā atbilsts OECD valstu vidējiem rādītājiem, tomēr novērojams, ka tikai nelielai daļai izglītojamo ir augsti mācību sasniegumi. Lai sekmētu talantu attīstību, ir nepieciešams veicināt izglītojamo inovācijas, tehnoloģiju prasmju un radošumu attīstoša izglītības piedāvājuma izveidi un pieejamību. Turklāt jāņem vērā, ka izglītojamo iesaiste interešu izglītībā sekmē mācīšanās prasmju pilnveidi, dzīvei nepieciešamo iemaņu un prasmju pilnveidi un prasmju praktisku apguvi, jaunas pieredzes apgūšanu, socializēšanos, kā arī mazina sociālās atstumtības risku.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 1.2.1.	Veicināt darba devēju, profesionālās izglītības savstarpējo sadarbību, zināšanu pārnesi, fokusējoties uz inovatīvu izglītības procesu	Pašvaldības, profesionālās un augstākās izglītības iestādes, IZM, VISC, VIAA, KM, PIKC	SAM 4.3.3., SAM 4.2.4., SAM 2.1.1.	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana
R 1.2.2.	Sekmēt reģiona uzņēmumu līdzdarbību izglītības procesa īstenošanā	ZPR, pašvaldības, izglītības iestādes, uzņēmēji, uzņēmējdarbības atbalsta organizācijas, ZRKAC	SAM 4.2.2., SAM 4.3.4., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana
R 1.2.3.	Uzņēmējdarbības kompetenču, uzņēmējspēju attīstības plašāka integrēšana mācību procesā no pirmsskolas izglītības līdz mūžizglībai	ZPR (ZUC), pašvaldības, izglītības iestādes, uzņēmēji, uzņēmējdarbības atbalsta organizācijas, ZRKAC	SAM 4.2.2., SAM 4.2.4., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 1.2.4.	Sekmēt izglītojamo inovācijas, tehnoloģiju prasmju un radošumu attīstīšanu izglītības piedāvājuma izveidi un pieejamību. Veidot izglītības iestādes par inovāciju tīklojuma centriem Zemgalē.	Pašvaldības, izglītības iestādes, uzņēmēji, IZM, VISC, ZRKAC, LBTU	SAM 4.2.1., SAM 4.2.2., SAM 4.2.4., ANM	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana
R 1.2.5.	Daudzveidīgas un mūsdienīgas profesionālās ievirzes izglītības, neformālās izglītības un interešu izglītības piedāvājuma attīstība un pieejamība	Pašvaldības, izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO, NVA, KM, IZM LNK, VISC, ZRKAC, nozaru asociācijas	SAM 4.2.2., SAM 4.2.3., Interreg, ANM	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana
R 1.2.6.	Kvalitatīvas karjeras izglītības nodrošināšana	Pašvaldības, izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO, NVA, KM, IZM LNK, VISC, ZRKAC, nozaru asociācijas	SAM 4.2.2., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana

RV 1.3. Vienlīdzīgas izglītības iespējas visiem

Rīcības virziena mērķis: radīt izglītojamiem drošu, atbalstošu un iekļaujošu vidi Zemgales reģiona izglītības iestādēs.

Lai nodrošinātu Zemgales reģiona vienmērīgu attīstību un ekonomisko izaugsmi, būtiska ir katra darbspējīga iedzīvotāja iesaiste darba tirgū. Tomēr vardarbība, izsmiešana un mobings skolas vidē būtiski samazina šādu iespēju.

Gan Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD), gan Eiropas Savienības (ES) valstu vidū Latvija ir pārliecinoša līdere skolēnu savstarpējās izsmiešanas un vardarbības ziņā skolas vidē. Turklāt kopš iepriekšējā pētījuma situācija ir pasliktinājusies. Ja

iepriekš Latvija bija otrajā vietā, tad 2019. gadā izsmiešanas un fizisku pāridarījumu ziņā skolas vidē Latvija ieņem līderes pozīciju. OECD PISA (*Programme for International Student Assessment*) starptautiski ietekmīgais pētījums apstiprina jau zināmos arī citu pētījumu rezultātus, ka esam arī līderi pusaudžu paškaitējuma ziņā – pašnāvību un atkarību izraisošu vielu lietošanā. Vardarbība un izsmiešana rada nopietnu risku, ka izglītojamais izvēlēsies priekšlaicīgi pārtraukt mācības. Tas savukārt būtiski samazina personas izredzes nākotnē sekmīgi iekļauties darba tirgū, tādējādi veicinot personas sociālo neaizsargātību un pakļaujot to nabadzības riskam.

Lai mazinātu šos riskus, mācību iestādēm un valsts institūcijām, savstarpēji sadarbojoties, nepieciešams meklēt risinājumus un realizēt pasākumus, lai izglītojamie ar speciālām vajadzībām, mācīšanās grūtībām, sociāli ekonomiskiem riskiem pakļautie bērni, un mobingam pakļauti bērni iegūtu kvalitatīvu izglītību. Radot izglītojamiem drošu, atbalstošu un iekļaujošu vidi, Zemgales reģiona izglītības iestādēs vienlaikus tiks mazināts NEET jauniešu īpatsvars reģionā.

Turklāt izglītībai ir svarīga loma demokrātiskas sabiedrības veidošanā un ir būtiski nodrošināt vienlīdzīgu pieeju izglītībai visiem tās iedzīvotājiem, t.sk. mazāk aizsargātām sabiedrības grupām un personām ar invaliditāti.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 1.3.1.	Iekļaujošas un drošas mācību vides radīšana visos izglītības līmeņos, tostarp veicinot mācību mobilitāti visiem	Pašvaldības, izglītības iestādes, NVO, IZM, VISC, LM, sociālo pakalpojumu sniedzēji, atbalsta organizācijas, mazākumtautību biedrības	SAM 4.2.3., SAM 4.2.2., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana, Informēšana
R 1.3.2.	Stiprināt speciālistu kapacitāti un sadarbību	Pašvaldības, izglītības iestādes, NVO, IZM, VISC, LM, VM, sociālo pakalpojumu sniedzēji, atbalsta organizācijas, ZRKAC	SAM 4.2.3., SAM 4.2.1., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana

RV 1.4. Mūžizglītības kultūras veicināšana nodarbinātībai un iedzīvotāju dzīves kvalitātes nodrošināšanai

Rīcības virziena pamatojums, mērķis: veicināt mūžizglītības kultūru un stiprināt pieaugušo izglītības nozīmi, tās piedāvājumu sasaisti ar tautsaimniecības vajadzībām saskaņā ar reģiona ekonomisko specializāciju, tādējādi radot reģiona attīstībai nepieciešamās prasmes un kompetences.

Reģiona darba devēji informē, ka darbinieku prasmju trūkums ir būtisks šķērslis ilgtermiņa investīciju lēmumiem. Turklāt populācijas

novecošanās kopā ar lielu darbaspēka iekšējo un ārējo emigrāciju ir atstājusi iespaidu uz šo prasmju trūkumu un veido nopietnus izaicinājumus reģionam reaģēt uz mainīgo prasmju pieprasījumu. Tas nozīmē, ka nākotnē ražīguma pieaugums kļūs par vēl svarīgāku reģiona izaugsmes virzītājspēku. Lai mazinātu darbaspēka kvalifikācijas neatbilstību darba tirgus pieprasījumam, veicinātu strādājošo konkurētspēju un darba produktivitātes pieaugumu atbilstoši darba tirgus prasībā, kā arī lai Zemgales reģionu nodrošinātu ar aktīvu, mūsdienīgu strauji mainīgajai videi atbilstošām prasmēm apveltītu cilvēkresursu, būtiska nozīme ir mūžizglītībai. Tā dod iespēju dažāda vecuma un

dzīvesgājuma iedzīvotājiem efektīvi attīstīt un lietot savas prasmes, lai izmantotu strauji mainīgās darbaspēka pieprasījuma izmaiņas. Lai nodrošinātu mūžizglītībai piedāvājuma mūsdienīgumu, kvalitāti un sasaisti ar darba tirgu, piedāvājums jāsalāgo ar indivīda vajadzībām, spējām, prasmēm un iepriekšējo pieredzi, nodrošinot efektīvu un koordinētu resursu izmantošanu un zināšanu pārnesi.

Latvijā ir zems sabiedrības un darbaspēka digitālo prasmju līmenis, kas ne tikai ierobežo inovācijas potenciālu uzņēmumos, bet arī kavē dalību mūžizglītībā un bezdarbnieku dalību aktīvajos nodarbinātības pasākumos. Iedzīvotājiem trūkst visu līmeņu

digitālās prasmes un ir vērojams zems IKT speciālistu īpatsvars darbaspēkā. Tikai 43 % Latvijas iedzīvotāju vecumā no 16 līdz 74 gadiem ir digitālās pamatprasmes (58 % ES kopumā). Lai mazinātu digitālo plaisu, sabiedrībā ir jāveicina IKT prasmju un digitālo kompetenču apgūšana, kā arī digitālo iespēju plašāka izmantošana. ES un Latvijā īstenotās "zaļās" transformācijas rezultātā varētu mainīties tautsaimniecības struktūra. Lai īstenotu sociāli taisnīgu pāreju, būs nepieciešama atsevišķu nozarēs strādājošo darbinieku pārkvalificēšanās.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 1.4.1.	Koordinēti īstenot Zemgales reģiona iedzīvotāju profesionālās kompetences pilnveides pasākumus kvalificēta darbaspēka piesaistei	ZPR, ZUC, pašvaldības, izglītības iestādes, IZM, VISC, VIAA, NVA, LNKC kompetenču centri, PIC, mūžizglītības centri, uzņēmēji, NVA, ZRKAC	SAM 4.2.4., SAM 4.3.3., ANM, Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana
R 1.4.2.	Veicināt digitālo prasmju pilnveidi un paaugstināšanu (digitālo un IKT iespēju izmantošanu), mazinot digitālo plaisu sabiedrībā, tostarp uzlabojot darbaspēka kvalitāti, kapacitāti un efektivitāti	Pašvaldības, IZM, VARAM, ZPR, izglītības iestādes, ZRKAC	SAM 4.2.4., ANM, Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana
R 1.4.3.	Pieejama, mūsdienīga mūžizglītība dzīves kvalitātes nodrošināšanai	ZPR, pašvaldības, izglītības iestādes, IZM, VISC, VIAA, NVA, kompetenču centri, PIC, mūžizglītības centri, uzņēmēji, ZRKAC	SAM 2.2.3., SAM 4.2.4., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana

RV 1.5. Pētniecības un zinātnes potenciāla attīstība

Rīcības virziena mērķis: nodrošināt kvalitatīvu augstāko izglītību, attīstīt uzņēmēju, publiskā sektora, izglītības un zinātnisko institūciju

sadarbību inovāciju ieviešanā, augstākās pievienotās vērtības produktu radīšanā reģiona ekonomikas transformācijas veicināšanai.

Reģiona augstākās izglītības iestādes un zinātniskās institūcijas iepriekšējā plānošanas periodā ir strādājušas pie zināšanu pārneses veicināšanas, piemēram, LBTU ir atvērta Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļa. Tomēr Zemgales reģionā vēl joprojām ir potenciāls aktīvākai uzņēmēju, publiskā sektora, izglītības un zinātnisko institūciju sadarbībai inovāciju ieviešanā, augstākās pievienotās vērtības produktu radīšanā reģiona ekonomikas transformācijas veicināšanai. Līdz ar to ir svarīgi turpināt reformas viedo specializāciju stiprināšanai, sadarbībai ar industriju un infrastruktūras modernizēšanā. Nepieciešams stiprināt sadarbību visām iesaistītajām pusēm – zinātnes un pētniecības,

uzņēmējdarbības un pašvaldību un valsts sektoram, lai sekmētu inovāciju sistēmas attīstību un pārvaldību, zināšanu un tehnoloģiju pārneses sistēmas stiprināšanu, radošo industriju un prasmju attīstību, lai veicinātu reģiona ekonomikas transformāciju un sekmētu prioritāro nozaru un RIS3 attīstību. Ir nepieciešams stiprināt un attīstīt pētniecības un inovācijas attīstību, kas virza inovatīvu produktu un pakalpojumu attīstību, komercializāciju, reģiona perspektīvo nozaru un RIS3 attīstību, ņemot vērā klimata pārmaiņu diktētās prasības. Videi draudzīgu ("zaļo") tehnoloģiju izstrāde un šo tehnoloģiju tālāka pielietošana sabiedrisko pakalpojumu, infrastruktūras un transporta jomā, kā arī privātā biznesa darbībā.

LBTU kā izcilības centra attīstība, zināšanu ietilpīgas bioekonomikas attīstībai, viedo materiālu un tehnoloģiju attīstībai.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 1.5.1.	Stiprināt augstākās izglītības institūcijas kā zināšanu radīšanas, tehnoloģiju pārneses un inovāciju centrus gudrai izaugsmei	ZPR, pašvaldības, LBTU, IZM, izglītības iestādes, uzņēmēji	SAM 1.1.1., SAM 4.2.1., SAM 4.2.2., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana
R 1.5.2.	Pētniecības un inovācijas cilvēkkapitāla kvantitatīvas un kvalitatīvas iesaistes palielināšana publiskajā un privātajā sektorā, pētniecības izcilības stimulēšana, pētījumu pasūtīšana – reģiona specializācijā, reģiona inovāciju attīstībai perspektīvajās nozarēs un konkurētspējai un zaļai ekonomikai, RIS3 specializācijas jomu attīstību un tautsaimniecības transformāciju	ZPR, LBTU, zinātnes pētniecības institūti, uzņēmēji	SAM 1.1.1., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana

R 1.5.3.	Sadarbība RIS3 pētniecības un inovācijas izcilības centru attīstībai un izveidei Zemgales reģionā (zināšanu ietilpīga biokenomika, viedie materiāli, energoefektivitātes tehnoloģijas, radošās industrijas u.c.), attīstot izcilības centrus arī citās RIS3 jomās, pārvaldības un analītiskās kapacitātes celšana	ZPR, LBTU, zinātnes pētniecības institūti uzņēmēji	SAM 1.2.1., SAM 4.2.2., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana
----------	---	--	----------------------------------	-----------	--



P2 PRIORITĀTE SOCIĀLĀ IEKĻAUŠANA UN VESELĪBAS VEICINĀŠANA

Sociālās iekļaušanas un veselības veicināšanas mērķu sasniegšanu ietekmē gan globāli, gan lokāli izaicinājumi un sociāli ekonomiskās attīstības tendences. Sabiedrības novecošanās, darbspējīgo iedzīvotāju skaita samazināšanās un migrācijas tendences, kā arī būtisks iedzīvotāju skaita prognozējamais sarukums ilgtermiņā rada izaicinājumus sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai. Tāpēc Zemgales plānošanas reģiona izvirzīti sekojoši **prioritārie mērķi**:

- nodrošināt ilgtspējīgu sociālo pakalpojumu attīstību reģionā, uzlabojot to pieejamību, dažādību, kvalitāti un atbilstību reģiona iedzīvotāju vajadzībām;
- paaugstināt reģiona iedzīvotāju līdzestību savas veselības saglabāšanā, veicinot veselības pakalpojumu pieejamību un īstenojot veselības veicināšanas pasākumus;
- palielināt sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju iespējas piedalīties ekonomikā, izglītībā, kultūrā un dažādās sabiedriskās aktivitātēs attīstot un pilnveidojot vides

pieejamību un mazinot sabiedrībā pastāvošos stereotipus un veicinot sociālo iekļaušanu.

Attīstot ilgtspējīgus, sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus būs iespēja saglabāt personas neatkarību un viņa aprūpē iesaistīto ģimenes locekļu nodarbinātību. Tāpēc ir paredzētas vairākas rīcības, kas vērstas tieši uz sabiedrībā balstītu pakalpojumu attīstību (pieejamības palielināšana, klāsta paplašināšana, tostarp pilotējot jaunus sociālos pakalpojumus un to ieviešanas veidus, mērķa grupu pārklājuma palielināšana, plašāka tehnoloģisko risinājumu izmantošana, atbalsta veidu dažādošanu), pakalpojumu pieejamības un kvalitātes palielināšanu. Tāpat būtiska daļa rīcību ir vērsta uz sociālā darba attīstību (gan nepieciešamo cilvēkresursu piesaisti, zināšanu paaugstināšanu, prestiža celšanu u.c.). Lai nodrošinātu iekļaujošas sabiedrības attīstību un veidošanos, ir paredzētas rīcības sabiedrības un speciālistu apmācībā un izglītošanai par dažādām mērķa grupas personām, kas pakļautas sociālās atstumtības riskam. Tāpat būtiska daļa rīcību ir vērsta uz sabiedrības veselības uzlabošanu caur izglītojošām aktivitātēm, pakalpojumu pieejamības uzlabošanu, dažādu inovatīvu risinājumu pilotēšanu un pielietošanu dzīvē.

Prioritātes "Sociālā iekļaušana un veselības veicināšana" sasniedzamie indikatori

Rādītājs	Bāzes gads	Rādītāji					Attīstības tendence		Sasniedzamais rādītājs 2028	Datu avots
	2019	2020	2021	2022	2023	pret bāzes gadu	vēlamā			
Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēju skaits	79	81	62	76	103	↑	↑	160	LM, SPS reģ.	
Sociālā darba speciālistu skaits uz 1000 iedzīvotājiem	1,1	0,8	0,9	1,0	1,0	↓	↑	1,5	LM	
Sociālā darba speciālistu skaits, kas ir saņēmuši supervīziju	86%	93%	72%	81%	86%	→	↑	99%	LM	
Bērnu skaits, kuri atrodas ilgstošas sociālās aprūpes institūcijās	126	82	92	92	104	↓	↓	-20%	BSAC	
Personu ar GRT skaits VSAC	859	855	808	803	755	↓	↓	-20%	VSAC	
NMPD savlaicīgi izpildīto izsaukumu skaits	79,9%	82.54	76.9	75.3	-	↓	↑	85%	NMPD	
Mirstība no asinsrites slimībām uz 100 000 iedzīvotājiem	833,6	819.4	919.3	859.9	-	↑	↓	800,2	VM	
Iedzīvotāju skaits uz 1 praktizējošu ārstu	552	552	557	556	-	↑	↓	500	VM	

RV 2.1. Nodrošināt ilgtspējīgu sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu attīstību reģionā, uzlabojot sociālo pakalpojumu pieejamību, kvalitāti un atbilstību reģiona iedzīvotāju vajadzībām

Rīcības virziena mērķis: veicināt dažādu sabiedrības grupu sociālo iekļaušanos, lai mazinātu sociālo atstumtību un nabadzību, veidojot pieejamus un kvalitatīvus pakalpojumus.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 2.1.1.	Veicināt sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu attīstību reģionā	Plānošanas reģions, pašvaldības, pakalpojumu sniedzēji, NVO, sociālie uzņēmumi	SAM 4.4.1., Interreg, Leader	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana
R 2.1.2.	Uzlabot esošos un attīstīt jaunus alternatīvos/sabiedrībā balstītos <u>sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un sociālā darba</u> pakalpojumus dažādām iedzīvotāju grupām	Plānošanas reģions, pašvaldības, pakalpojumu sniedzēji	SAM 4.3.5., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana
R 2.1.3.	Veicināt sociālo pakalpojumu sinerģiju ar citiem pakalpojumiem	Plānošanas reģions, pašvaldības, pakalpojumu sniedzēji, NVO, sociālie uzņēmumi	SAM 4.3.2., SAM 4.3.5., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana
R 2.1.4.	Paaugstināt un uzlabot sociālo pakalpojumu sniegšanā, plānošanā un administrēšanā iesaistīto darbinieku kapacitāti	Plānošanas reģions, pašvaldības, pakalpojumu sniedzēji	SAM 4.3.5., SAM 4.3.6., ANM digitalizācija, Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana
R 2.1.5.	Uzlabot sadarbību sociālo pakalpojumu nodrošināšanā un organizēšanā	Plānošanas reģions, pašvaldības, pakalpojumu sniedzēji, NVO, sociālie uzņēmumi	SAM 4.3.5., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana
R 2.1.6.	Uzlabot sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju iekļaušanos sabiedrībā	Plānošanas reģions, pašvaldības, NVO	SAM 4.3.4., SAM 4.3.5., Interreg, ANM	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana

RV 2.2. Veicināt veselības aprūpes pakalpojumu attīstību reģionā, uzlabojot pakalpojumu pieejamību un iedzīvotāju veselībratību

Rīcības virziena mērķis: veicināt iedzīvotāju līdzestību veselības saglabāšanā un uzlabošanā, attīstot pieejamus veselības pakalpojumus un īstenojot veselības veicināšanas pasākumus.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, saistīts ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 2.2.1.	Sekmēt veselības aprūpes pieejamības un veselības veicināšanas pasākumus reģiona līmenī, sadarbībā ar valsts institūcijām un pašvaldībām	Pašvaldības, veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji, VM, LM, PR	SAM 4.1.1., SAM 4.1.2., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana
R 2.2.2.	Attīstīt hronisko pacientu aprūpes sistēmu, īstenojot reģionāla līmeņa iniciatīvas, lai nodrošinātu katrai saslimšanai atbilstošu un pielāgotu aprūpi, iespēja saņemt konsultācijas, apmācības un mazināt komplikāciju risku	Pašvaldības, veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji, PR, VM	SAM 4.1.1., SAM 4.1.2., SAM 4.3.6., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana
R 2.2.3.	Paliatīvās aprūpes pakalpojumu izveide plānošanas reģionā	Pašvaldības, veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji, VM	SAM 4.1.1., SAM 4.1.2., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana
R 2.2.4.	Uzlabot informācijas pieejamību par veselības aprūpes pakalpojumiem un attīstīt atbalsta pasākumus tuviniekiem	Plānošanas reģions, pašvaldības, pakalpojumu sniedzēji, NVO	SAM 4.1.1., 4.1.2. Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana



P3 PRIORITĀTE UZŅĒMUMU IZAUGSME UN KONKURĒTSPĒJA

Prioritātes mērķis: sakārtot uzņēmējdarbības ekosistēmu un infrastruktūru, veicināt zināšanu pārnesi un inovācijas Zemgales ekonomikas specializācijas un RIS3 nozarēs un paaugstināt Zemgales uzņēmēju konkurētspēju pasaules tirgos.

Reģionālajā attīstībā izšķiroša loma ir uzņēmējdarbības videi reģionos, jo tā sniedz nodarbinātības iespējas un līdz ar to labklājību iedzīvotājiem, stimulē iedzīvotāju palikšanu dzīvesvietās, samazinot teritoriju depopulāciju, kā arī rada ienākumus pašvaldību budžetos no nodokļiem, kas savukārt dod iespējas veikt ieguldījumus teritorijas infrastruktūras uzlabošanā, rezultātā kopumā paaugstinot iedzīvotāju dzīves kvalitāti.

Galvenie kavējošie faktori konkurētspējīgas ekonomikas attīstībai ir zemais inovāciju līmenis, nepietiekama sadarbība zināšanu

pārnesi un komercializācijai, apstrādes rūpniecībā dominē zemo un vidēji zemo tehnoloģiju nozares, nepietiekošais inovāciju, kompetenču, prasmju un zināšanu apjoms uzņēmumos traucē tiem veikt ienesīgākas aktivitātes globālajās vērtību ķēdēs, zems vidējais digitalizācijas līmenis ražojošajos uzņēmumos, pārlieku fokusēšanās uz vietējo tirgu, kur produktivitātes kāpumu ierobežo vietējā tirgus ierobežotais izmērs.

RV 3.1. Uzņēmējdarbībai pievilcīgas vides attīstība un infrastruktūras sakārtošana

Rīcības virziena mērķis: veicināt uzņēmējdarbībai pievilcīgas vides attīstību, sakārtojot uzņēmējdarbības infrastruktūru pašvaldībās, un koordinēt **penta helix*** sadarbības modeli.

* **Penta Helix** ir piecu pušu sadarbības modelis, kas sasaucas ar atvērtās inovācijas principu. Piecas puses ir 1) valsts/pašvaldības, 2) uzņēmēji/biznesa vide; 3) zinātnieki un izglītības vide, 4) sociālie uzņēmēji un/vai nevalstiskais sektors un 5) pilsoniskā sabiedrība jeb iedzīvotāji.

Prioritātes “Uzņēmumu izaugsme un konkurētspēja” rādītāju sasniedzamie indikatori:

Rādītājs	Vērtība bāzes gadā (2019)	Izmaiņas			Attīstības tendence pret bāzes gadu	Sasniedzamais rādītājs 2028	Datu avots
		2021	2022	2023			
Zemgales reģiona IKP uz vienu iedzīvotāju pret valsts vidējo IKP rādītāju	63%	67%	-	-	↑	71%	CSP
Izmaksātais ES fondu finansējums reģionālā dalījumā, milj. EUR	185,4	304,6	347,5	379,9	↑	400,0	RAIM, VARAM
ES fondu finansējums uz 1 iedzīvotāju, EUR	655	1020	1127	1218	↑	1350	RAIM, VARAM
Vidējā alga zinātnisko, pētniecisko un profesionālo pakalpojumu jomā, EUR	893	1229	1333	1476	↑	1350	VID
ES fondu finansējums uz 1 iedzīvotāju, EUR	655	1020	1127	1218	↑	1350	RAIM, VARAM

Rādītājs	Vērtība bāzes gadā (2019)	Izmaiņas			Attīstības tendence pret bāzes gadu	Sasniedzamais rādītājs 2028	Datu avots
		2021	2022	2023			
Ekonomiski aktīvo vienību skaits	16958	16018	16432	-	↑	18 000	CSP
Bezdarba līmenis, %	7,1%	6,5%	6,1%	5,5%	↓	5,1, %	CSP, NVA
Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits vecumā no 15 līdz 74 gadiem	67%	65,8%	67%	66,8%	↑	73%	CSP
Nodarbinātības līmenis	62,5%	60,7%	61,9%	62,5%	↑	65%	CSP, NVA
Vidējās darba samaksas bruto pieaugums, EUR	948	1087	1195	1334	↑	1000	CSP, VID
IKP uz 1 iedzīvotāju, pieaugums	8487	11 974	-	-	↑	9000	CSP
Ekonomiski aktīvo tirgus vienību pieaugums uz 1000 iedzīvotājiem	69	69	-	-	↑	75	CSP
Viesnīcās un citās tūristu mītnēs pavadītās naktis	143 490	96 095	145 220	170 039	↑	155 000	CSP
Atbalstīto kultūras un tūrisma vietu skaits (ZPR un pašvaldību ieviestie projekti)	0	1	5	0	↑	10	Projektu dati
Latvijas iedzīvotāju izdevumi braucienos pa Zemgali, milj. EUR	14,2	7.4	14,6	16,6	↑	16	CSP

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 3.1.1.	Publiskās infrastruktūras attīstība uzņēmējdarbības atbalstam Zemgales pašvaldības t.sk. ieguldījumi pārejai uz klimatneitralitāti	Pašvaldības, uzņēmēji, ZPR, ZUC	SAM 6.1.1., SAM 5.1.1., ANM, Interreg	2028	Reģionālās nozīmes projektu koordinēšana
R 3.1.2.	Stiprināt (iesaistīto pušu) sadarbības platformas kapacitāti koordinētam un daudzveidīgam uzņēmējdarbības atbalstam, t.sk. datu apmaiņai, kopīgu atbalsta programmu attīstībai un digitālās transformācijas veicināšanai	Pašvaldībās, Uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas, uzņēmēju biedrības, ZPR, ZUC, EDIC (IT klasteris, LBTU)	Reģionālās pamatnostādnes B3.1. Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021-2028 ANM, Interreg, Norvēģijas finanšu instruments 2014.-2021.	2028	Reģionālās nozīmes projektu izvērtēšana ZUC pakalpojumi digitālās transformācijas jomā
R 3.1.3.	Veicināt sociālās uzņēmējdarbības attīstību reģionā, koordinējot pašvaldību sadarbību rīcības plānu izstrādē un ieviešanā	Uzņēmēji, pašvaldībās, uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas, uzņēmēju biedrības, ZRKAC, ZPR, ZUC	Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādnes 2021-2028 Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021-2028	2028	Informēšana un nefinanšu atbalsta pasākumi
R 3.1.4.	Veicināt uzņēmēju sasniedzošu, digitālo prasmju celšana, digitālo tehnoloģiju, mākslīgā intelekta un robotizācijas risinājumu ieviešanu atbalstošu vidi	Pašvaldībās, uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas, uzņēmēju biedrības, LBTU, ZRKAC, ZPR, ZUC, EDIC (IT klasteris)	Digitālās transformācijas pamatnostādnes projekts Atjaunošanās un noturības mehānisms, SAM 1.3.1., Apvārsni Eiropa 2021-2028	2028	Reģionālo projektu koordinēšana; Labās prakses popularizēšana; Izglītošanas un informēšanas pasākumi

RV 3.2. Zināšanu un tehnoloģiju pārnese Zemgales ekonomikas specializācijas un RIS3 nozarēs.

Rīcības virziena mērķis: koordinēt uzņēmēju un zinātnieku ciešāku sadarbību un veicinot zināšanu pārnesei un inovācijas Zemgales ekonomikas specializācijas un RIS 3 nozarēs.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 3.2.1.	Veicināt zināšanu un tehnoloģiju pārnesei zināšanu ietilpīgu un inovatīvu produktu attīstībai un komercializācijai Zemgales ekonomikas specializācijas un RIS3 nozarēs	ZPR, LBTU TEPEC, Bioekonomikas centrs zinātnes pētniecības institūti, uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas, uzņēmēji	SAM 1.1.1., SAM 1.1.2., SAM 1.2.1., SAM 5.1.1., SAM 6.1.1., ANM, Modernizācijas fonds, Apvārtnis Eiropa 2021-2027	2021-2028	ZPR ZUC koordinē platformas darbību Koordinācijas un informēšanas aktivitātes; pieredzes apmaiņas organizēšana
R3.2.2.	Veicināt inovāciju iepirkumu plānošanu un ieviešanu pašvaldībās un uzņēmumos	Pašvaldības, ZPR, LBTU, zinātnes pētniecības institūti, uzņēmēji, IUB	DP Latvijai SAM 5.1.1 Interreg Apvārtnis Eiropa 2021-2027	2028	Koordinācija un Reģionālās nozīmes projektu izvērtēšana; izglītojošu pasākumu organizēšana; labās prakses popularizēšana.
R3.2.3.	Veicināt atvērto inovāciju kultūru un radošo sadarbību jaunu produktu attīstībai, īpaši iesaistot jauniešus	ZUC, pašvaldības, uzņēmēji, uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas, ZRKAC, LBTU, LIAA Jelgavas BI	Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021-2027 Interreg	2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana

RV 3.3. Kapacitātes stiprināšana investīciju un finanšu kapitāla piesaistē**Rīcības virziena mērķis:** veicināt investīciju piesaisti pašvaldībām un uzņēmējiem.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 3.3.1.	Veicināt investīciju piesaisti uzņēmumu pārejai uz energoefektīviem un klimatneitralitāti veicinošiem risinājumiem	SIA "Laflora", pašvaldības, ZPR	SAM 6.1.1., ANM, Apvārsnis Eiropa 2021-2028, Modernizācijas fonds; Norvēģijas finanšu instruments 2014.-2021.	2028	Koordinācija un Reģionālās nozīmes projektu izvērtēšana, informēšana un labās prakses popularizēšana
R 3.3.2	Stiprināt uzņēmēju un pašvaldību kapacitāti privātā un publiskā finansējuma piesaistei stratēģiskajiem attīstības projektiem	ZUC, uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas, pašvaldības, LIAA Jelgavas BI, DIC, LLKC, LBTU	Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021-2027 Interreg	2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, koordinēšana

RV 3.4. Cilvēkkapitāla piesaiste, uzņēmīguma un atvērtās inovācijas kompetenču stiprināšana (t.sk. tūrismā)**Rīcības virziena mērķis:** darbaspēka piesaiste reģionam, cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana un darbaspēju saglabāšanas veicināšana ilgākā termiņā.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 3.4.1.	Veicināt augsti kvalificēta darbaspēka piesaisti un sagatavošanu reģionā	ZPR, pašvaldības, uzņēmēji, darba devēji, LBTU, NVA	Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.-2028. gadam	2028	Reģionālo projektu koordinēšana, apmācību un sadarbības pasākumu organizēšana

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 3.4.2.	Remigrācijas atbalsta pasākumi, atbilstoši reģiona plānam	VARAM, SIF, ZPR, pašvaldības	Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.-2028. gadam	2028	Koordinēt un ieviest aktivitātes
R 3.4.3.	Veicināt uzņēmīguma un atvērtās inovācijas kompetenču attīstību visās paaudzēs, sekmējot ilgtspējīgu darbaspēka iesaisti reģiona ekonomikā	ZPR, pašvaldības, senioru NVO, LBTU, izglītības iestādes, uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas	SAM 4.3.3., Norvēģijas finanšu instruments 2014.-2021.	2028	Reģionālo projektu koordinēšana Apmācību un sadarbības pasākumu organizēšana

RV 3.5. Veicināt konkurētspēju vietējā un globālajā tirgū

Rīcības virziena mērķis: veicināt uzņēmēju sadarbību un paaugstināt Zemgales uzņēmēju konkurētspēju, sekmīgi iekļaujoties globālajās vērtību ķēdēs.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 3.5.1.	Sekmēt vietējo ražotāju sadarbību un konkurētspēju	Pašvaldības, uzņēmēji, uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas, ZRKAC, LIAA, ZUC	Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.-2028. gadam, Interreg	2028	Informēt un koordinēt, reģionālo projektu ieviešana un koordinēšana, braucienu organizēšana
R 3.5.2.	Veicināt uzņēmēju starptautisko tirgu apguvi, t.sk. koordinējot dalību tirdzniecības misijās un izstādēs	Pašvaldības, uzņēmēji, uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas, LIAA, ZUC	Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.-2028. gadam, Norvēģijas finanšu instruments 2014.-2021. gadam Interreg	2028	Dalību izstādēs koordinēšana, tirdzniecības misijas un pieredzes apmaiņas, reģionālo projektu koordinēšana

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 3.5.3.	Atbalsts uzņēmumiem eksportspējīgu augstas pievienotās vērtības risinājumu attīstībai un iekļaušanai globālajās vērtību ķēdēs	Uzņēmēji, uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas, LIAA, ZUC, ALTUM, Biznesa eņģeļi, akselerācijas fondi	NAP 2021-2028 Norvēģijas finanšu instruments 2014.-2021. gadam, Interreg	2028	Informēt un koordinēt, reģionālo projektu ieviešana, braucienu organizēšana, reģionālo projektu koordinēšana
R 3.5.4.	Aprites ekonomikas un ekodizaina risinājumu attīstība un ieviešana tautsaimniecībā	Pašvaldības, uzņēmēji, uzņēmējdarbības atbalsta institūcijas, LIAA, ZPR, ZUC, LBTU, zinātniskie institūti	Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.-2028. gadam, NAP 2021-2028, Interreg, Norvēģijas finanšu instruments 2014.-2021. gadam, Apvārsnis Eiropa 2021-2028	2028	Informēt un koordinēt Reģionālo projektu ieviešana Braucienu organizēšana Reģionālo projektu koordinēšana

RV 3.6. Tūrisma produktu un pakalpojumu piedāvājuma un konkurētspējas veicināšana

Rīcības virziena mērķis: veicināt koordinētu un ilgtspējīgu tūrisma produktu un pakalpojumu piedāvājumu un konkurētspēju, attīstot tūrisma galamērķus, veicinot to dažādību, attīstību un digitalizāciju, palielinot Zemgales reģiona atpazīstamību, kā arī stiprināt tūrisma uzņēmēju konkurētspēju un izaugsmi, tūrisma pārvaldību un atbalsta personu kapacitāti.

Koordinētas un ilgtspējīgas tūrisma produktu un pakalpojumu piedāvājuma un konkurētspējas veicināšanai ir nepieciešams attīstīt konkurētspējīgus tūrisma galamērķus, veicināt to komercializāciju, dažādību un attīstību, digitalizāciju un koordinēšanu, palielināt Zemgales reģiona atpazīstamību, stiprināt tūrisma uzņēmēju konkurētspēju un izaugsmi, kā arī tūrisma pārvaldības un atbalsta personu kapacitātes stiprināšanu.

Rīcības ID	Rīcība-	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 3.6.1.	Veicināt konkurētspējīgu tūrisma galamērķu izveidi un attīstību	ZPR, pašvaldības, tūrisma uzņēmēji, nozares profesionālās organizācijas, ZTA, KM, IZM, EM, LIAA, NVO	SAM 5.1.1., SAM 1.2.3., Eiropas Savienības finanšu līdzekļi un cits finansējums Paredzēt Tūrisma koordinatoru slodzi šiem uzdevumiem	2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana
R 3.6.2.	Veicināt Zemgales tūrisma produktu un pakalpojumu dažādību un attīstību	ZPR, pašvaldības, to iestādes, tūrisma uzņēmēji, nozares profesionālās organizācijas, ZTA, KM, EM, LIAA, NVO, reliģiskās organizācijas, draudzes	SAM 5.1.1., Eiropas Savienības finanšu līdzekļi un cits finansējums Paredzēt Tūrisma koordinatoru slodzi šiem uzdevumiem	2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana
R 3.6.3.	Tūrisma nozares pārvaldības un kapacitātes stiprināšana	ZPR, pašvaldības, to iestādes, tūrisma uzņēmēji, nozares profesionālās organizācijas, ZTA, EM, LIAA, NVO	Eiropas Savienības finanšu līdzekļi un cits finansējums	2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana
R 3.6.4.	Palielināt Zemgales reģiona atpazīstamību un pozicionēt to kā tūrisma galamērķi	ZPR, pašvaldības, to iestādes, tūrisma uzņēmēji, nozares profesionālās organizācijas, ZTA, EM, LIAA, NVO	Eiropas Savienības finanšu līdzekļi un cits finansējums	2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana
R 3.6.5.	Veicināt tūrisma uzņēmēju konkurētspēju un izaugsmi	ZPR, pašvaldības, to iestādes, tūrisma uzņēmēji, nozares profesionālās organizācijas, ZTA, KM, EM, LIAA, NVO	Eiropas Savienības finanšu līdzekļi un cits finansējums	2028	Reģionāla līmeņa projektu / aktivitāšu īstenošana, Koordinēšana



P4 VIEDĀ INFRASTRUKTŪRA

MOBILITĀTE

UN

Prioritātes mērķis: nodrošināt iedzīvotāju mobilitāti nodarbinātības un pakalpojumu sasniedzamībai, viedas un energoefektīvas mobilitātes attīstībai. Transportam ir nozīmīga loma ekonomikā, teritoriju sasniedzamības, darba vietu un pakalpojumu pieejamības nodrošināšanā. Prioritātes ieviešana sekmēs kvalitatīvas un pieejamas transporta infrastruktūras un

pakalpojumu attīstību, videi draudzīgas transporta sistēmas attīstību, nodrošinot reģionālo sasniedzamību un iekļaujošus sabiedriskā transporta pakalpojumus.

„Atslēgas” vārdi: efektīvs, kvalitatīvs, integrēts, videi draudzīgs transports, transporta tīkli, attīstības centru sasniedzamība pa asfaltētiem autoceļiem, augsts satiksmes drošības līmenis, dzelzceļš kā pasažieru pārvadājumu mugurkauls, Rail Baltica dzelzceļa līnijas un zonas attīstība.

P4 “Viedā mobilitāte un infrastruktūra” sasniedzamie indikatori:

Rādītājs	Bāzes gads/ vērtība	Izmaiņas gads /vērtība			Tendence		Sasniedzamais rādītājs 2028	Datu avots
					pret bāzes gadu	vēlamā		
Valsts autoceļu ar melno segumu kopgarums reģionā, km	2020	2021	2022	2023	↑	↑	1237	LVC
	1482	1578	1588	1588				
Valsts autoceļu ar grants segumu kopgarums reģionā, km	2020	2021	2022	2023	↓	↓	1612	LVC
	1966	1873	1865	1845				
Dzelzceļa līniju kopgarums reģionā, kur tiek veikti regulārie pasažieru pārvadājumi, km	2020	2021	2022	2023	→	→	397.6	VAS “Latvijas dzelzceļš”
	397.6	397.6	397.6	397.6				
Izveidota velo infrastruktūra, km	2020	2021	2022	2023	↑	↑	200	LVC
	38	44	44	44				
Elektrouzlādes staciju skaits reģionā	2020	2021	2022	2023	↑	↑	50	CSDD
	29	32	35	38				
	2020	2021	2022	2023	↑	↑	400	CSDD

Elektrisko transportlīdzekļu skaits reģionā	41	77	134	258				
Sabiedriskajā pasažieru autotransportā pārvadāto pasažieru skaits reģionā	2020	2021	2022	2023	↑	↑	7 000 000	ATD
	6 102 999	5 059 517	6 068 002	6 274 473				
Sabiedriskajā dzelzceļa pasažieru transportā pārvadāto pasažieru skaits reģionā	2020	2021	2022	2023	↑	↑	3 000 000	ATD
	2 044 590	1 725 973	2 044 901	2 752 327				
Sabiedriskā pasažieru autotransporta maršrutu skaits	2020	2021	2022	2023	↓	↓	200	ATD
	245	238	244	238				
Sabiedriskā pasažieru autotransporta nobraukums, km	2019	2021	2022	2023	↓	↓	19 000 000	ATD
	20 764 442	19 617 012	20 141 621	19 959 300				

RV 4.1. Attīstības centru sasniedzamības nodrošināšana

Rīcības virziena mērķis: nodrošināt reģiona iedzīvotājiem pakalpojumu, darba vietu un iestāžu sasniedzamību, uzlabojot

infrastruktūras kvalitāti, kā arī ieviešot ilgtspējīgus un inovatīvus infrastruktūras risinājumus reģionā. Attīstīt ilgtspējīgus sabiedriskā transportu, nodrošinot visiem iedzīvotājiem sasniedzamus un kvalitatīvus pakalpojumus.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 4.1.1.	Visu līmeņu attīstības centru sasniedzamības nodrošināšana (autoceļu un atbalsta infrastruktūras uzlabošana un modernizēšana, jauni apvedceļi tranzīta kravu transporta kustības samazināšanai cauri pilsētu centriem, droši krustojumi, sasaiste ar TEN-T tīklu	Pašvaldības, PR, SM, LVC, VARAM	SAM 3.1.1., SAM 3.1.2., SAM 2.3.1.	2021-2028	Koordinēt, viedokļu/ priekšlikumu sniegšana
R 4.1.2.	Attīstības centru blīvi apdzīvoto vietu ceļu infrastruktūras un atbalsta infrastruktūras attīstība, maģistrālo ielu un esošo maršrutu, pilsētu ceļu tīkla infrastruktūras uzlabošana	Pašvaldības, PR, SM, LVC, VARAM	SAM 3.1.1., SAM 3.1.2., SAM 2.3.1.	2021-2028	Koordinēt, viedokļu/ priekšlikumu sniegšana

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 4.1.3.	Rīgas metropoles transporta sistēmas attīstība un integrēšana Zemgales reģionā	Pašvaldības, PR, SM, LVC, VARAM	SAM 2.3.1.	2021-2028	Koordinēt, viedokļu/ priekšlikumu sniegšana
R 4.1.4.	Veicināt satiksmes drošības līmeņa uzlabošanu, samazinot negadījumu riskus	Pašvaldības, PR, SM, LVC, CSDD, dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāji	SAM 2.3.1.	2021-2028	Priekšlikumu sniegšana
R 4.1.5.	Dzelzceļa pasažieru apkalpošanas infrastruktūras attīstība, dzelzceļa pasažieru pārvadājumu attīstība, stiprinot dzelzceļa lomu sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanā reģionā	Latvijas dzelzceļš, A/S Pasažieru vilciens, RB Rail, SM, ATD, PR, pašvaldības	SAM 3.1.1., SAM 3.1.2., SAM 2.3.1., CEF	2021-2028	Saskaņošana, viedokļu, priekšlikumu sniegšana
R 4.1.6.	Rail Baltica dzelzceļa līnijas sniegto iespēju izmantošana ilgtspējīgas mobilitātes nodrošināšanā un Zemgales reģiona savienotībai <i>Rail Baltica</i> ekonomiskā koridora ietvaros	SM, PR, ATD, Par Rail Baltica īstenošanu un infrastruktūras pārvaldību atbildīgās institūcijas	CEF	2021-2028	Sabiedrības informēšana, viedokļu saskaņošana
R 4.1.7.	Pieejama un kvalitatīva sabiedriskā transporta nodrošināšana reģiona attīstības centru un pakalpojumu saņemšanas punktu un darba vietu sasniedzamībai. Inovatīvu risinājumu izstrāde sabiedriskā transporta pieejamības uzlabošanai visiem iedzīvotājiem un īpaši reti apdzīvotajās teritorijās (autotransports pēc pieprasījuma, pēdējās jūdzes transports, popularizēt sabiedrisko transportu kā pārvietošanās veidu, akcijas, vienota sabiedriskā transporta biļešu sistēma)	ATD, Pasažieru vilciens, SM, pašvaldības, PR, Bezizmešu mobilitātes atbalsta biedrība, CSDD, pārvadātāji	Interreg, Apvārsnis	2021-2028	Saskaņošana, viedokļu, priekšlikumu sniegšana

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 4.1.8.	Skolēnu pārvadājumu nodrošināšana – efektīva pārvadājumu plānošana, moderna un energoefektīva autotransporta iegāde	Pašvaldības, PR, ATD	SAM 6.1.1.	2021-2028	Maršrutu plānošana, projektu koordinēšana

RV 4.2. Ilgtspējīga un moderna mobilitāte

Rīcības virziena mērķis: attīstīt videi draudzīgu transporta sistēmas attīstību, veicinot mikromobilitātes attīstību, velo un gājēju ceļu

attīstību, mobilitātes punktu attīstību, ieviest viedos risinājumus transporta sistēmā, sekmēt jaunu videi draudzīgāku transporta veidu attīstību un integrēšanu reģiona transporta sistēmā. Radīt sabiedrības izpratni un informēt par ilgtspējīga transporta attīstību.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 4.2.1.	Mobilitātes punktu veidošana un attīstība iedzīvotāju mobilitātes uzlabošanai	Pašvaldības, PR, Latvijas dzelzceļš, SM, ATD	SAM 3.1.1., SAM 2.3.1.	2021-2028	Veicināt projektu īstenošanu
R 4.2.2.	Mikromobilitātes infrastruktūras attīstība, velosipēdu un gājēju ceļu velonovietņu izbūve, sasaistot apdzīvotās vietas, pilsētas darba vietu un pakalpojumu sasniedzamībai, kombinētai mobilitātei, rekreācijai un veselīgam dzīves veidam, tūrisma objektus sasaistei, drošai un videi draudzīgai mobilitātei	Pašvaldības, PR, LVC, SM, VARAM	SAM 3.1.1., SAM 3.1.2., SAM 2.3.1.	2021-2028	Projekta saskaņošana, Veicināt projektu īstenošanu
R 4.2.3.	Viedu un inovatīvu risinājumu ieviešana, izpēte	CSDD, Bezizmešu mobilitātes atbalsta biedrība, SM, VARAM, Civilās aviācijas aģentūra, pašvaldības, PR	SAM 3.1.1., SAM 3.1.2., SAM 2.3.1., ANM	2021-2028	Projekta saskaņošana, Veicināt projektu īstenošanu

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 4.2.4.	Upju transporta attīstība Lielupē un Daugavā – izpētes veikšana par upju transporta vai pārvadājumu attīstības iespējām (t.sk. izvērtējot plānotās rīcības saikni ar ES normatīvā regulējuma prasībām) kravu pārvadājumiem, rekreācijas nodrošināšanai, tūrisma attīstībai, saistītās infrastruktūras (ostas, piestātnes) izveidei	Pašvaldības, PR, Valsts vides dienests, VARAM	Interreg, Horizont	2021-2028	Atbalstīt pašvaldības projektus
R 4.2.5.	Videi draudzīgas un inovatīva atbalsta infrastruktūras attīstība un integrēšana reģiona transporta sistēmā – alternatīvās degvielas, AER, elektrības uzlādes staciju tīkla izveide	CSDD, Bezizmešu mobilitātes atbalsta biedrība, SM, VARAM, pašvaldības, PR	ANM	2021-2028	Saskaņošana, projektu piesaiste
R 4.2.6.	Videi draudzīga, energoefektīva un inovatīva transporta veidu attīstība pašvaldību pakalpojumu sniegšanā	Pašvaldības, PR	SAM 6.1.1., ANM, Interreg, Horizont	2021-2028	Saskaņošana, projektu piesaiste
R 4.2.7.	Sadarbība ar Latvijas Lauksaimniecības universitātes pētniekiem mobilitātes, inovatīvās pārvaldības, elektromobilitātes un alternatīvo degvielu u.c. jomās, pētījumu izstrādē un pētījumos balstītu risinājumu veidošanai	LBTU, Bezizmešu mobilitātes biedrība, PR, CSDD, SM	SAM	2021-2028	Izglītošanas organizēšana, sadarbība
R 4.2.8.	Reģiona mobilitātes plāna 2021- 2028 izstrāde (mobilitātes punkti, dzelzceļa kā mugurkaula attīstība, mikromobilitāte, elektromobilitāte, viedie transporta veidi)	Pašvaldības, Bezizmešu mobilitātes biedrība, VARAM, CSDD, PR, ATD	Interreg	2021-2028	Plāna izstrāde, ieviešanas koordinēšana
R 4.2.9.	Sabiedrības izglītošana un informēšana pasākumu, kampaņu veikšana	Pašvaldības, PR, SM, VARAM	Interreg, ANM	2021-2028	Izglītošanas organizēšana, sadarbība, projektu ieviešana



P5 PRIORITĀTE KLIMATA PĀRMAIŅAS VIDE UN APRITES EKONOMIKA

Prioritātes mērķis: nodrošināt resursu efektīvu un atbildīgu izmantošanu, sekmēt aprites ekonomikas principu ieviešanu pašvaldību darbībā, uzņēmējdarbībā un iedzīvotāju ikdienas paradumos, kā arī stiprināt reģiona pielāgošanās spējas klimata pārmaiņām. Veicināt Zemgales plānošanas reģiona ilgtspējīgu attīstību, sistemātiski mazinot klimata pārmaiņu radītos riskus un ietekmi uz vidi, infrastruktūru un sabiedrības labklājību, vienlaikus uzlabojot vides kvalitāti un dabas kapitāla saglabāšanu.

Īpaša uzmanība tiek pievērsta SEG emisiju samazināšanai, atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanai, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, piesārņoto un degradēto teritoriju sakārtošanai, kā arī sabiedrības izpratnes un līdzdalības palielināšanai vides un klimata jautājumos, veidojot drošu, veselīgu un pievilcīgu dzīves vidi Zemgales reģionā ilgtermiņā.

Atslēgas vārdi: klimata pārmaiņas, ilgtspējīga attīstība, vide, aprites ekonomika, resursu efektivitāte, AER, bioloģiskā daudzveidība, vides kvalitāte, zaļā infrastruktūra, sabiedrības līdzdalība.

P5 "Klimata pārmaiņas, vide un aprites ekonomika" sasniedzamie indikatori:

Rādītājs	Bāzes gads/ vērtība	Izmaiņas (gads /vērtība)			Tendence		Sasniedzamais rādītājs 2028	Datu avots
		2021	2022	2023	pret bāzi	vēlam ā		
Oglekļa dioksīds bez emisijām no biomasas, tūkst. t CO ₂ ekvivalentos	698 134	702 398	666 257	nav datu	↓	↓	190 000	CSP
Reģionālu iniciatīvu skaits, lai palielinātu atjaunojamās enerģijas un īpatsvaru energoapgādē līdz 40 % un paaugstinātu energoefektivitāti par 20 %	2	2	9	5	↑	↑	18	ZPR
ĪADT kopējais skaits un platība, ha	52 111,01	52 113,2	52 149,6	51 969,8	↑	↑	↑	DAP
Mežu platība, ha	451 120	452 457	468 000	466 400	↑	↑	↑	CSP
Bioloģiski vērtīgo zālāju platība, ha	5481,43	7296,62	7752,97	8058,45	↑	↑	↑	DAP

Rādītājs	Bāzes gads/ vērtība	Izmaiņas (gads /vērtība)			Tendence		Sasniedzamais rādītājs 2028	Datu avots
		2021	2022	2023	pret bāzi	vēlam ā		
Vietējās stratēģiju vai plānu skaits gadā, kas vērsti uz pielāgošanos klimata pārmaiņām	3	1	0	0	↑	↑	7	Pašvaldība s, ZPR
Izglītojošo pasākumu skaits	0	7	7	8	↑	↑	60	Pašvaldība s, ZPR
Klimatnoturību veicinošas infrastruktūras (objektu) izveide gadā	0	1	1	1	↑	↑	6	Pašvaldība s, ZPR
No punktveida piesārņojuma avotiem ar notekūdeņiem novadītais biogēns paliekošais piesārņojums, t/gadā	816,94	919,55	994,73	979,62	↑	↓	↓	Pašvaldība s
Virszemes ūdeņos novadīto notekūdeņu apjoms, milj. m³/g.	16,54	16,54	17,02	16,36	→	↓	↓	LVĢMC
Labas un augstas ūdens kvalitātes ūdens objektu īpatsvars, %	15,5	13,95	17,05	16,28	→	↑	17,0	LVĢMC
Kopējais saražotais siltumenerģijas apjoms CSS, GWh	749	868	784	629	↓	↑	↑	CSP
Saražots no atjaunojamiem energoresursiem								
siltumenerģija CSS, GWh	644 135	756 810	717 363	571 861	↓	↑	↑	CSP
elektroenerģija, GWh	1 710 157	1 812 357	1 814 430	2 382 765	↑	↑	↑	CSP
Zudumi siltumenerģijas pārvades un sadales tīklos, GWh	73	67	68	63	↓	↓	↓	CSP

RV5.1. Energoefektivitātes veicināšana, atjaunojamie energoresursi

Rīcības virziena mērķis: energoresursu racionāla izmantošana un pārvaldība, lai sekmētu ilgtspējīgu tautsaimniecības attīstību un ierobežotu klimata pārmaiņas.

Pašlaik gandrīz trīs ceturtdaļas ēku Eiropā nav energoefektīvas, un kopumā Eiropas ēkas patērē gandrīz 40 % no visas patērētās enerģijas ES un rada 36 % no ES CO₂ emisijām. Būtiski ņemt vērā,

ka CO₂ ir tikai viena no vairākām siltumnīcefekta gāzēm. Attiecībā uz SEG emisijām, apskatot atsevišķus sektorus, galvenais piesārņojuma avots 2019. gadā Latvijā bija enerģētikas nozare (37 %), transports (29,9 %), lauksaimniecība (19,8 %). 2015. gadā autotransports radīja 25,5 % no visām SEG emisijām. Šie fakti ir rada nepieciešamību pāriet uz ilgtspējīgāku, zaļāku un dzīvotspējīgu politiku.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 5.1.1.	Pašvaldību īpašumā esošo ēku energoefektivitātes paaugstināšana un būvdarbi energoefektivitātes palielināšanai, pasīvo un nulles enerģijas ēku principu izmantošana	ZPR, Pašvaldības, NVO, VARAM	SAM 2.1.1., reģionālie projekti	2021-2028	Koordinācija
R 5.1.2.	Viedās energopārvaldības ieviešana, attālināti regulējamās un kontrolējamās komunikācijas, automatizācijas sistēmas. Energopārvaldības sistēmu ieviešana, digitalizācija, ēku energosertifikācija	ZPR, Pašvaldības, uzņēmēji, NVO, ZREA	SAM 2.1.1., reģionālie projekti	2021-2028	Koordinācija
R 5.1.3.	Energoefektivitātes paaugstināšana siltumenerģijas ražošanā un piegādē, rast risinājumus veco individuālo apkures sistēmu modernizāciju, balstoties uz labo praksi un pētniecības ieteikumiem	ZPR, Pašvaldības, NVO, ZREA, VARAM	SAM 2.1.1., reģionālie projekti	2021-2028	Koordinācija
R 5.1.4.	AER saražotās enerģijas īpatsvara palielināšana reģionā, izmantojot vietējos resursu potenciālu (biomasa), LBTU un citu zinātnisko institūciju pētnieciskā potenciāla izmantošana AER izmantošanai un energoefektivitātes	ZPR, Pašvaldības, NVO, ZREA, LBTU	SAM 2.1.2.	2021-2028	Koordinācija

	paaugstināšanai, AER izmantošanas (saule, vējš, ģeotermālā enerģija, biomasu u.c.) veicināšana				
R 5.1.5.	Kūdras nozares ilgtspējīga attīstība, viedā pārkārtošanās uz klimatu neitrālu saimniekošanu	ZPR, pašvaldības, uzņēmēji	SAM 6.1.1.	2021-2028	Koordinācija
R 5.1.6.	Iedzīvotāju izglītošana un izpratnes veicināšana par enerģijas efektīvu izmantošanu un citām videi draudzīgām un ilgtspējīgām iespējām, kā arī to, kā samazināt katra indivīda ietekmi uz vidi. Izglītojošie pasākumi saistībā ar zaļā publiskā iepirkuma kritēriju piemērošanu enerģētikas nozarē	ZPR, Pašvaldības, NVO, VARAM	Interreg	2021-2028	Koordinācija

RV 5.2. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, zaļās infrastruktūras veidošana

Rīcības virziena mērķis: veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un attīstīšanu, veicot zaļās infrastruktūras objektu un vides elementu veidošanu.

Bioloģiskā daudzveidība ir visu ekosistēmu, sugu un ģenētiskā materiāla dažādība. Liela nozīme bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai ir pareiza teritorijas attīstības un izmantošanas

plānošana. Plānojot kādas teritorijas attīstību, ir jāņem vērā arī tās nozīmība bioloģiskajai daudzveidībai – ainavu, sugu un biotopu daudzveidībai. Visām no dabas daudzveidības viedokļa vērtīgākajām teritorijām ir jābūt noteiktām teritorijas plānojumos. Šādās teritorijās nevajadzētu paredzēt infrastruktūras attīstību vai apbūvi. Paredzot teritorijas izmantošanu rekreācijai un tūrismam, noteikti jāņem vērā atbilstošās teritorijas vides ietilpība. Saprātīgi plānojot teritorijas attīstību, iespējams saglabāt dabas daudzveidībai nozīmīgas vietas, vienlaicīgi nekavējot tās attīstību.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 5.2.1.	Natura 2000 aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu īstenošana, infrastruktūras attīstība antropogēnās ietekmes mazināšanai R 5.2.1.1. Biotopu kopšana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, piem., upju posmu atjaunošana, straujteču tīrīšana, palieņu pļaušana, citu bioloģiski vērtīgo zālāju atjaunošana u.c.	ZPR, Pašvaldības	Interreg, SAM 2.2.3.	2021-2028	Koordinācija

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
	R 5.2.1.2. Tūrisma infrastruktūras izveide īpaši aizsargājamās dabas teritorijās saskaņā ar šo teritoriju dabas aizsardzības plāniem				
R 5.2.2.	Ainavu integrētās pārvaldības attīstīšana, nodrošinot Zemgales reģiona ainavu plāna ieviešanu	ZPR, Pašvaldības, LBTU un citas zinātniskās institūcijas	Interreg, SAM 2.2.3.	2021-2028	Koordinācija
R 5.2.3.	Zaļās infrastruktūras izveide ārpus Natura 2000 teritorijām	ZPR, Pašvaldības	Interreg, SAM 2.2.3.	2021-2028	Koordinācija
R 5.2.4.	Invasīvo sugu ierobežošanas plānošana, ierobežošanas aktivitātes	ZPR, Pašvaldības, LBTU un citas zinātniskās institūcijas	Interreg, SAM 2.2.3., SAM 2.1.3.	2021-2028	Koordinācija
R 5.2.5.	Sadarbība ar LBTU un citām zinātniskām institūcijām pētījumu un datu kopu izstrādē, vides bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, ekosistēmu un zaļās infrastruktūras risinājumu veicināšanai. Datu digitalizācija un monitorings.	ZPR, Pašvaldības, LBTU	Interreg SAM 2.2.3.	2021-2028	Koordinācija
R 5.2.6.	Sabiedrības uzvedības modeļa un paradumu maiņas veicināšana, izpratnes veidošana par vidi un ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu	ZPR, Pašvaldības, uzņēmēji, NVO, iedzīvotāji	Interreg	2021-2028	Koordinācija
R 5.2.7.	Dabas un vides izglītības informācijas centru infrastruktūras pilnveide un attīstība, iekļaujot jaunu ēku būvniecību, energoefektivitātes uzlabošanu, iekštelpu un ārtelpas ekspozīciju izveidi un paplašināšanu	VARAM ZPR, pašvaldības, to iestādes, tūrisma uzņēmēji, nozares profesionālās organizācijas, NVO	SAM 1.2.3., INTERREG, Eiropas Savienības finanšu līdzekļi un cits finansējums	2021-2028	Projekta ieviešana, koordinācija

RV 5.3. Pielāgošanās klimata pārmaiņām un to mazināšana

Rīcības virziena mērķis: nodrošināt ilgtspējīgu videi draudzīgu ūdens resursu apsaimniekošanu.

Eitrofikācija ir augu pirmprodukcijas kāpināšana, ko izraisa barības vielu koncentrācijas pieaugums ūdenī vai arī barības vielu pastiprināta izmantošana. Ūdenstilpju eitrofikācija un ūdens

ekosistēmu degradācija ir atzīta par prioritāru vides problēmu Latvijā. Ūdeņu bagātināšanās ar barības vielām veicina ūdenstilpju aizaugšanu un ūdeņu bezmugurkaulniekiem, zivīm piemērotu nārsta un uzturēšanās vietu izžušanu. Masveida virsūdens augāja attīstība būtiski ietekmē arī ūdenstilpēm piesaistīto putnu ligzdošanas sekmes. Uz ūdensteču funkcionalitāti negatīvu ietekmi atstāj arī nepārdomāta saimnieciskā darbība to krastos un sateces baseinā.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 5.3.1.	Zaļās un zilās infrastruktūras izveide pielāgošanās klimata pārmaiņām sekmēšanai, šo pasākumu koordinēšana ūdensobjektu robežās, šo pasākumu koordinēšana ūdensobjektu robežās	ZPR, Pašvaldības, uzņēmēji, NVO	SAM 2.1.3.	2021-2028	Koordinācija
R 5.3.2.	Preventīvo pasākumu īstenošana, lai pasargātu cilvēka veselību un dzīvību no klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm	ZPR, pašvaldības, NVO	SAM 2.1.3.	2021-2028	Koordinācija
R 5.3.3.	Ūdenstilpņu aizauguma tīrīšana un eitrofikācijas mazināšana	ZPR, pašvaldības, NVO	SAM 2.1.3.	2021-2028	Koordinācija
R 5.3.4.	Dabisko dzīvotņu un ekosistēmu atjaunošana plūdu risku novēršanai	ZPR, pašvaldības, NVO	SAM 2.1.3.	2021-2028	Koordinācija
R 5.3.5.	Videi draudzīga lauku apsaimniekošana ūdens un gaisa kvalitātes uzlabošanai, bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai	ZPR, pašvaldības, NVO	SAM 2.1.3.	2021-2028	Koordinācija
R 5.3.6.	Pašvaldību klimata pielāgošanās stratēģiju izstrāde, koordinācija.	ZPR, pašvaldības, LBTU	Interreg	2021-2028	Koordinācija
R 5.3.7.	Izglītojošie pasākumi saistībā ar klimata pārmaiņām. Sabiedrības uzvedības modeļa un paradumu maiņas veicināšana, izpratnes	ZPR, pašvaldības	SAM 2.1.3.	2021-2028	Koordinācija

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
	veidošana par vidi un ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu				

RV 5.4. Vides infrastruktūras attīstība

Rīcības virziena mērķis: palielināt prasības dzeramā ūdens kvalitātes standartam, ievieš minimālās higiēnas prasības materiāliem, kas nonāk tiešā saskarē ar krāna ūdeni (piemēram, caurules vai krāni), lai izslēgtu piesārņojuma riskus.

Attīstīt alternatīvās notekūdeņu attīrīšanas tehnoloģijas Latvijā.

Attiecībā uz notekūdeņu attīrīšanas tehnoloģijām tūrisma servisa objektiem ir īpašas prasības. Tā kā viesu apmeklējumam bieži vien piemīt noteiktas sezonālās svārstības, tad arī radīto notekūdeņu daudzums ir mainīgs. Tūrisma servisa objektos nav pieejams

apmācīts personāls, kas spētu darboties ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtām. Attīrīšanas iekārtām vajadzētu labi iederēties objekta dabiskajā vidē. Samērā bieži šādos objektos nav iespējams saņemt labas kvalitātes ūdeni.

Izveidotās mitraines, piemēram, notekūdeņu attīrīšana niedru laukos vai līdzīgas tehnoloģijas, jau tiek pielietotas nomaļākos reģionos, kur ir šādiem mitrājiem nepieciešamā zeme un pievienošana kanalizācijas sistēmai var izmaksāt ļoti dārgi. Tomēr projektējot izveidotās mitraines, ir nepieciešams tās piemērot tūrisma servisa objektu īpašajām prasībām, piemēram, salīdzinoši lielas radīto notekūdeņu sezonālās svārstības.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 5.4.1.	Dzeramā ūdens piekļuves infrastruktūras pilnveidošana	ZPR, pašvaldības, uzņēmēji, NVO	SAM 2.2.1.	2021-2028	Koordinācija
R 5.4.2.	Inovatīvu risinājumu izveidošana, pētījumu veikšana notekūdeņu attīrīšanā (piemēram,) mitraines, mazajās apdzīvotajās vietās	ZPR, pašvaldības, uzņēmēji, NVO, LBTU	SAM 2.2.1.	2021-2028	Koordinācija
R 5.4.3.	Pilsētu un apdzīvotu vietu lietusūdeņu noteces sistēmu attīstība.	ZPR, pašvaldības, uzņēmēji, NVO, LBTU	SAM 2.2.1.	2021-2028	Koordinācija

RV 5.5. Aprites ekonomikas ieviešanas veicināšana

Rīcības virziena mērķis: nodrošināt ilgtspējību veicinošu saimniekošanas modeli, kura būtība ir produktu, materiālu un resursu vērtības noturēšana ekonomikā pēc iespējas ilgāk,

vienlaikus samazinot gan izejvielu patēriņu un atkritumu apjomu, gan arī ietekmi uz vidi.

1) novērst atkritumu rašanos, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un **nodrošināt** kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību;

2) nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu;

3) nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, atkritumi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši, izmantojot pārstrādi, vai arī tiek atgriezti vidē noderīgā veidā (piemēram, komposts), un, ka atkritumi tiek pārstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām;

4) apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 5.5.1.	Atkritumu dalītā savākšanas (ADS) sistēmas pilnveidošana (automašīnas, kas vāc īpašus atkritumu veidus apkaimēs pēc grafika, šķirošanas un pārstrādes attīstība, aprites ekonomikas principu ieviešana)	ZPR, Pašvaldības, uzņēmēji, NVO	SAM 2.2.2., ANM	2021-2028	Koordinācija
R 5.5.2.	Bioloģiski noārdāmo atkritumu apjomu apsaimniekošana pilnveidošana	ZPR, Pašvaldības, uzņēmēji, NVO	SAM 2.2.2.	2021-2028	Koordinācija
R 5.5.3.	Atkritumu mazināšana – lietu otrreizējas izmantošanas veicināšana (Sociālā uzņēmējdarbība), uzņēmumu sadarbības sekmēšana otrreizējo izejvielu izmantošanā	ZPR, Pašvaldības, uzņēmēji, NVO	SAM 2.2.2., ANM	2021-2028	Koordinācija
R 5.5.4.	Iedzīvotāju (t.sk. skolēnu) izglītošana, informēšana par atkritumu šķirošanas nepieciešamību un pārstrādi, atkritumu daudzumu samazināšanu	ZPR, Pašvaldības, uzņēmēji, NVO	SAM 2.2.2., ANM	2021-2028	Koordinācija
R 5.5.5.	Aprites ekonomikas principu ieviešana uzņēmējdarbībā (īpaši MVU) – pakalpojumos un ražošanā – atbalstot pašreiz izmantoto procesu un tehnoloģisko risinājumu izmaiņas	ZPR, Pašvaldības, uzņēmēji, NVO	SAM 2.2.2., ANM	2021-2028	Koordinācija

RV 5.6. Degradēto teritoriju un vēsturiski piesārņoto vietu sanācija

Rīcības virziena mērķis: LR Vides politikas pamatnostādnēs minēts, ka jātiecas uz nulles piesārņojumu un vidi, kas brīva no toksiskām vielām, tostarp gaisu, ūdeni un augsni, un tādējādi arī aizsargājot eiropiešu veselību un labklājību.

LR Vides politikas pamatnostādnēs minēts, ka ražošanā, t.sk. enerģijas un lauksaimnieciskajā ražošanā, tiek patērēta liela daļa no dabas resursiem, kā arī tiek radīts nozīmīgs piesārņojuma un atkritumu apjoms. Sekmējot un veicinot ražošanas sektora attīstību, ir vienlaikus jāspēj nošķirt ekonomisko izaugsmi no vides degradācijas, lai piesārņojuma līmenis kaitīgi neietekmētu cilvēka veselību un vidi.

Prioritāri sanējamās piesārņotās vietas Zemgalē:

Nr.p.k.	Piesārņotā teritorijas nosaukums	Piesārņotās teritorijas kopējā un piesārņojuma platība ha	Aptuvenais attiecīgajā teritorijā ietekmēto iedzīvotāju skaits	Iespējamā ietekme uz riska ūdensobjektiem
1.	Dzelzceļa iela 10, Aizkraukle, bijusī dzelzsbetona rūpnīcas teritorija	Piesārņotās teritorijas kopējā platība 8,89 ha (piesārņojuma platība 2,3 ha)	698 tūkstoši	Daugava, D427 SP (posms no Aiviekstes līdz Ogrei); Daugava, D413 SP (posms no Ogres līdz Longai)
5.	Mazuta katlu māja Kalnciema ceļā 105B un 109B, Jelgavā	Piesārņotās teritorijas kopējā platība 20,4 ha (piesārņojuma platība 0,45 ha)	78 tūkstoši	Iecava, L127 (no iztekas līdz ietekai Lielupē); Lielupe, L143 (posms no Mūsas un Mēmeles satekas līdz Svētei); Lielupe, L107 (no Mēmeles līdz Vecbērzes poldera apvadkanālam); Lielupe, L100 SP (posms no Vecbērzes poldera apvadkanāla līdz Vecslocenei)

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finansējums	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 5.6.1.	Degradēto teritoriju sanācija	ZPR, Pašvaldības	SAM 2.2.3.	2021-2028	Koordinācija
R 5.6.2.	Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija	ZPR, Pašvaldības	SAM 2.2.3.	2021-2028	Koordinācija



P6: MODERNA UN PIEEJAMA PAKALPOJUMU SISTĒMA

Prioritātes mērķis: pievilcīgas un ērtas dzīves vides nodrošināšana ģimenēm, darbam, uzņēmējdarbībai.

Nemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanos reģionos, zemo iedzīvotāju blīvumu un vecumu struktūru, nepieciešams veidot efektīvu pakalpojumu tīklu un pieejamību, ieviest inovatīvus un efektīvus risinājumus pakalpojumu nodrošināšanā, pievilcīgas dzīves vidi, sekmēt pašvaldību un reģionu kapacitāti darbības efektivitātes celšanai.

P6 “Moderna un pieejama pakalpojumu sistēma” sasniedzamie indikatori:

Rādītājs	Bāzes gads/ vērtība	Izmaiņas, gads /vērtība			Tendence (Pret bāzes gadu/Vēlamā)		Sasniedzamais rādītājs 2028	Datu avots
Projekti sporta infrastruktūras uzlabošanai	2020	2021	2022	2023	↑	↑	15	Pašvaldības, VARAM
	6	6	1	4				
(Amatieru spora klubu darbība) Izglītojamo skaits sporta interešu izglītības programmās	2020	2021	2022	2023	→	↑	↑	Pašvaldības, VARAM
	n/d	n/d	n/d	n/d				
Izglītojamo skaits profesionālās ievirzes sporta izglītības iestādēs, kas apgūst profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas	2020	2021	2022	2023	↑	↑	↑	VIIS
	2823	2989	4330	4302				
Sporta centros organizēto sporta pasākumu skaits	2020	2021	2022	2023	↑	↑	500	Pašvaldības
	524	156	276	594				
Starptautisku sporta pasākumu norise reģionā	2020	2021	2022	2023	↑	↑	25	Pašvaldības
	12	0	7	12				
Izglītojamo skaits sporta interešu izglītības programmās	2020	2021	2022	2023	↑	↑	5000	Pašvaldības
	3836	3141	5969	5577				
Apmācīti darbinieki	2020	2021	2022	2023	↑	↑	100	

(Uzlaboti pašvaldību pakalpojumi)	0	20	30	35				Pašvaldības, VARAM
Izbūvēto dzīvokļu skaits pašvaldību iedzīvotājiem	2020	2021	2022	2023	↑	↑	500	CSP
	n/d	85	123	155				
Publiskās infrastruktūras projekti pilsētvidē, kas vērsti uz pielāgošanos klimata pārmaiņām	2020	2021	2022	2023	→	↑	6	Pašvaldības, VARAM
	0	0	0	0				
Ieviesti inovatīvi risinājumi pašvaldību pakalpojumu uzlabošanai (projekti)	2020	2021	2022	2023	→	↑	6	Pašvaldības, VARAM
	0	0	0	0				

RV 6.1. Kvalitatīvu un viedu pakalpojumu nodrošināšana

RV mērķis: Nodrošināt reģionā kvalitatīvu, drošu un ilgtspējīgu dzīves vidi, attīstot mājokļu pieejamību, publisko un komunālo pakalpojumu efektivitāti, digitālo un sakaru infrastruktūru, kā arī veicinot viedu risinājumu ieviešanu pašvaldību pārvaldībā.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 6.1.1.	Mājokļu pieejamības nodrošināšana un kvalitātes celšana, īpaši jaunajām ģimenēm, nepieciešamajiem speciālistiem, dzīvojamā fonda attīstība, nodrošināšana visām iedzīvotāju grupām, sociālo mājokļu veidošana	VARAM, PR, pašvaldības, NVO	SAM 4.3.1., SAM 2.1.1., ANM	2021-2028	Koordinācija, projektu ieviešana
R 6.1.2.	Bērnu dārzu pieejamības nodrošināšana	VARAM, PR, pašvaldības,	SAM 4.2.1.	2021-2028	Koordinācija
R 6.1.3.	Apkārtojās vides pievilcības veidošana, publiskās ārtelpas funkcionalitātes un kvalitātes attīstība, zaļās infrastruktūras attīstība, mikromobilitātes, gājēju, rekreācijas un aktīvās atpūtas	VARAM, PR, pašvaldības,	SAM 5.1.1., Interreg	2021-2028	Koordinācija

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
	infrastruktūras veidošana, labiekārtošana un apzaļumošana, infrastruktūras elementu energoefektivitāte				
R 6.1.4.	Viedu un inovatīvu publisko un komunālo pakalpojumu sistēmu attīstība pašvaldību pakalpojumu efektīvākai sniegšanai, pieejamībai un izmantošanai	VARAM, PR, pašvaldības,	SAM 5.1.1., 2.1.1., Interreg, Horizont	2021-2028	Koordinācija, projektu iesniegšana
R 6.1.5.	Sakaru un datu pārraides kvalitātes un atbilstoša ātruma nodrošināšana reģiona iedzīvotājiem (arī attālās teritorijās), pašvaldību institūcijām, tai skaitā skolās, bibliotēkās u.c., lai nodrošinātu iedzīvotāju vajadzības, attālināta darba veikšanai, uzņēmējdarbības veikšanai, skolēnu tiešsaistes apmācību nodrošināšanai utt. Pēdējās jūdzes pieslēguma nodrošināšana	SM, VARAM, PR, pašvaldības,	SAM 1.1.4.	2021-2028	Koordinācija, projektu iesniegšana

RV 6.2. Veselīga dzīvesveida sekmēšana, sporta infrastruktūras modernizācija

Rīcības virziena mērķis: sporta un veselīga dzīvesveida popularizēšana kā lietderīga brīvā laika pavadīšanas iespēja,

veicināt iedzīvotāju regulāru iesaisti sporta aktivitātēs. Nodrošināt iespējas ikvienam bērnam un jauniešiem iesaistīties sporta nodarbībā. Sekmēt sporta infrastruktūras pieejamību un attīstību.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R6.2.1.	Sporta infrastruktūras attīstība un pieejamības nodrošināšana	Pašvaldības, NVO, PR, VARAM	SAM 5.1.1., Interreg, Leader, Erasmus	2021-2028	Koordinācija, projektu iesniegšana
R 6.2.2.	Veselīga dzīvesveida nodrošināšana un veicināšana	Pašvaldības, NVO, PR, VARAM	SAM 5.1.1., Interreg, Leader, Erasmus	2021-2028	Koordinācija, projektu iesniegšana

RV 6.3. Pārvaldības kapacitātes stiprināšana

sniedz konkurētspējīgus un sasniedzamus pakalpojumus saviem iedzīvotājiem.

Rīcības virziena mērķis: stipri un efektīvi reģioni ar pietiekošu kapacitāti funkciju veikšanai, gudras un attīstītas pašvaldības, kas

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 6.3.1.	Pašvaldību darbības efektivitātes veicināšana	Pašvaldības, PR, VARAM, NVO	SAM 5.1.1., ANM, pašvaldības finansējums, Interreg	2021-2028	Koordinēšana, projektu ieviešana
R 6.3.2.	Reģiona kapacitātes un kompetences celšana	Pašvaldības, PR, VARAM	SAM 5.1.1., ANM, pašvaldības finansējums, Interreg	2021-2028	Koordinēšana, projektu ieviešana
R 6.3.3.	Pārrobežu un starptautiskās sadarbības veicināšana	Pašvaldības, PR, VARAM	SAM 5.1.1., ANM, pašvaldības finansējums, Interreg	2021-2028	Koordinēšana, projektu ieviešana
R 6.3.4.	Sadarbība ar zinātnes un pētniecības institūcijām, LBTU	Pašvaldības, PR, VARAM	SAM 5.1.1., ANM, pašvaldības finansējums, Interreg	2021-2028	Koordinēšana, projektu ieviešana
6.3.5.	Jaunatnes lietu koordinēšana un attīstība reģiona pašvaldībās	Pašvaldības, PR, VARAM	SAM 5.1.1., ANM, pašvaldības finansējums, Interreg	2021-2028	Koordinēšana, projektu ieviešana
6.3.6.	Remigrācijas jautājumu koordinēšana un attīstība reģiona pašvaldībās	PR, Pašvaldības, VARAM	Valsts finansējums, pašvaldības finansējums, Interreg	2021-2028	Koordinēšana, projektu ieviešana



P7: KULTŪRVIDE UN IDENTITĀTE

Prioritātes mērķis: Prioritātes galvenais uzdevums ir nodrošināt kultūras dzīves norišu daudzpusību, tradicionālo vērtību saglabāšanu un veidot uz attīstību orientētu reģionālo kultūrvidi.

Prioritāte paredz Zemgales reģiona kultūras mantojuma apzināšanu, saglabāšanu un popularizēšanu, kā arī ilgtspējīgu izmantošanu, ņemot vērā mūsu identitāti un kultūrvēsturi – Zemgales un Sēlijas kultūrvēsturisko reģionu mantojumu.

Kultūras infrastruktūras uzlabošanu un modernizēšanu, nodrošinot tās pieejamību dažādām sabiedrības grupām. Inovatīvu risinājumu integrāciju materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanā un attīstīšanā, jaunu kultūras produktu un pakalpojumu radīšanā. Unikālās kultūrvides saglabāšanu,

kultūrtelpu dažādības veicināšanu, kultūras pakalpojumu pieejamību un sabiedrības līdzdalību kultūras procesos. Amatniecības un kultūras un radošo industriju attīstību reģionā, veicinot uzņēmējdarbības attīstību un reģiona ekonomiskās konkurētspējas dažādošanu. Mārketinga un komunikācijas aktivitātes, veicinot reģiona atpazīstamību un kultūras eksportu.

Materiālais un nemateriālais kultūras mantojums, kā arī jaunradītās kultūras vērtības ir būtisks resurss kvalitatīvas dzīves un darba vides attīstībai pilsētās un lauku teritorijās. Vienlaikus kultūra veido konkrētās vietas identitāti, atpazīstamību un piederības sajūtu, kas, summējoties, veido pilsētu un lauku teritoriju konkurētspēju. Tāpat kultūrai ir būtiska loma cilvēka intelektuālā attīstībā un personības izaugsmē, tā palīdz veidot dažādas prasmes radošās darbības attīstībai, veicina ne tikai personiskās, bet arī reģionālās identitātes un piederības izjūtu.

P7 "Kultūrvidē un Identitātē" sasniedzamie indikatori:

Rādītājs	Bāzes gads/ vērtība	Izmaiņas (gads /vērtība)			Tendence		Sasniedzamais rādītājs 2028	Datu avots
					pret bāzi	vēlamā		
Atbalstīto kultūras objektu skaits	2019	2021	2022	2023	↑	↑	20	Pašvaldības
	n/d	14	19	11				
Pieteikto vērtību skaits Latvijas Nemateriālajā vērtību sarakstā	2020	2021	2022	2023	↑	↑	1	Pašvaldības, LNKC
	0	2	0	0				
Anketēto iedzīvotāju īpatsvars, kas norāda "Apmeklēju kultūrvēsturiskas vietas", %	2020	2021	2022	2023	→	↑	37	KM pētījums
	34	-	34	-				

Atjaunoto, sakārtoto kultūrvēsturisko objektu skaits	2020	2021	2022	2023	→	↑	6	Pašvaldības
	0	0	0	0				
Mājsaimniecības izdevumi atpūtai un kultūrai no mājsaimniecību kopējiem patēriņa izdevumiem, %	2019	2021	2022	2023	→	↑	7	CSP
	6,4	-	-	-				
Kultūras centru skaits	2019	2020	2021	2022	↓	↑	60	Kultūras informācijas sistēmu centrs
	54	56	43	48				
Projektu skaits, kuros apmācīti kultūras speciālisti	2020	2021	2022	2023	↑	↑	6	Pašvaldības, VARAM
	0	1	2	3				
Inovatīvi aktīvie uzņēmumi, % no kopējā uzņēmumu skaita	2018	2021	2022	2023	↓	↑	34	CSP
	32,9	-	32,0	-				
Ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji (15-64 g.v.), %	2020	2021	2022	2023	↑	↓	21,5	CSP
	23	26,2	24,3	24,3				
Mājsaimniecības izdevumi atpūtai un kultūrai no mājsaimniecību kopējiem patēriņa izdevumiem, %	2019	2021	2022	2023	→	↑	7	CSP
	6,4	-	-	-				
Iedzīvotāju īpatsvars, kas pilnīgi piekrīt vai piekrīt apgalvojumam, ka reģionā ir kvalitatīvs un interesants kultūras piedāvājums, %	2020	2021	2022	2023	→	↑	60	ZPR, pašvaldību aptauju dati
	n/d	-	-	-				
Latvijas iedzīvotāju vairākdienu braucienu skaits pa Latviju (galamērķis Zemgale), tūkst.	2019	2021	2022	2023	↑	↑	295	CSP
	287,5	174,0	267,0	311,2				

RV 7.1. Kultūras mantojuma saglabāšana un ilgtspējīga izmantošanu

Rīcības virziena mērķis: kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un ilgtspējīga attīstība kvalitatīvas dzīves vides veidošanā un kopienu piederības stiprināšanā.

Zemgales reģionā ir daudzveidīgs un bagāts kultūrvēsturiskais mantojums – Zemgales un Sēlijas kultūrreģioni, kas pārstāv ne tikai Latvijas, bet arī Eiropas kultūras mantojumu. Turklāt globalizācijas laikmetā, jo īpaši aktuāla kļūst unikalitāte un savdabība. Tomēr ierobežota finansējuma apstākļos, ne vienmēr tiek objektīvi novērtēta kultūrvēsturiskā mantojuma vērtība, bieži atliekot tā atjaunošanu, saglabāšanu, tālāknodošanu. Lai novērstu kultūrvēsturiskā mantojuma stāvokļa pasliktināšanos vai pat

bojāeju svarīgi raisīt sabiedrības izpratni par kultūrvēsturiskā mantojuma potenciālu, ilgtspējīgu un saudzīgu izmantošanu, tā nozīmi reģiona ekonomiskajā attīstībā, uzņēmējdarbībai labvēlīgas vides veidošanā un kopienu dzīves kvalitātes uzlabošanā. Tāpat ekonomikas veicināšanā maz izmantots resurss ir seno amatu zināšanas un prasmes. To attīstība var kļūt par pamatu uzņēmējdarbības attīstībai, mazinot iedzīvotāju iekšējo un ārējo migrāciju, veicinot līdzsvarotu reģiona attīstību.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 7.1.1.	Veicināt kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, atjaunošanu, ilgtspējīgu attīstību un izmantošanu, kvalitatīvas dzīves vides veidošanā un piederības stiprināšanai	ZPR, pašvaldības, kultūras iestādes, izglītības iestādes, biedrības, NVO, tūrisma pakalpojumu sniedzēji, nozares profesionālās organizācijas, EM, KM, ZTA, kultūrvēsturisko objektu īpašnieki	SAM 5.1.1., SAM 4.3.2., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana, informēšana
R 7.1.2.	Dabas un kultūrvēsturisko ainavu saglabāšana, attīstīšana, to ilgtspējīga izmantošana	ZPR, pašvaldības, kultūras iestādes un izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO, tūrisma pakalpojumu sniedzēji, nozares profesionālās organizācijas	Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana, informēšana
R 7.1.3.	Nemateriālā kultūras mantojuma, tostarp mūsdienīgu tradīciju apzināšana, apkopošana,	ZPR, pašvaldības, kultūras un izglītības iestādes, biedrības, NVO, tūrisma	SAM 4.3.2, Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
	saglabāšana, tālāknodošana (t.sk. valoda, dzīvesveids, tradīcijas, kultūrtelpa), kultūrvēsturisko novadu piederības stiprināšana, unikalitātes saglabāšana	pakalpojumu sniedzēji, nozares profesionālās organizācijas, KM, LNKC			Informēšana
R.7.1.4.	Veicināt Zemgales un Sēlijas amatniecības attīstību	ZPR, pašvaldības, LNKC, kultūras un izglītības iestādes, NVO, uzņēmējdarbības atbalsta sniedzēji, tūrisma pakalpojumu sniedzēji, nozares profesionālās organizācijas, ZUC	Interreg, SAM 4.3.2., SAM 1.1.2.	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana

RV 7.2. Kultūras daudzveidības un kultūrtelpu dažādības stiprināšana

Rīcības virziena mērķis: kultūras objektu, kultūrvietu ar to saistītās publiskās ārtelpas funkcionalitātes uzlabošana, veicinot iedzīvotāju iesaisti kultūras procesos.

Kultūrai ir būtiska loma cilvēka intelektuālā attīstībā un personības izaugsmē. Tā palīdz veidot dažādas prasmes radošās darbības attīstībai, veicina ne tikai personiskās, bet arī reģionālās identitātes un piederības izjūtu.

Izvērtējot kultūras attīstības perspektīvas, redzams, ka kultūras dzīve Zemgale reģionā ir aktīva, tomēr kultūras iestāžu un objektu

infrastruktūra ir daļēji novecojusi, ar nepietiekamu ietilpību un tehnisko nodrošinājumu, tādējādi ierobežojot iespēju attīstīt mūsdienīgu, daudzveidīgu kultūras pasākumu piedāvājumu. Lai nodrošinātu kultūras dzīves attīstību, ir nepieciešams veikt kultūras objektu modernizāciju, ir jāpilnveido kultūras iestāžu materiāltehniskā bāze, jāveic vides pieejamības nodrošināšana un uzlabošana. Kultūras patēriņā nozīmīgs faktors ir sabiedrības kultūras patēriņa ieradumu maiņa, arvien pieaugot pieprasījumam pēc digitālā satura. Īpaši jauniešu vidē internets kļuvis par nozīmīgu dzīves telpu, kurā tie pavada lielu daļu sava laika. Vairākām sabiedrības grupām ir būtiska bezmaksas kultūras informācijas pieejamība, nodrošinot iespēju izglītoties un baudīt kultūru, kļūstot par sociālās iekļaušanas veicinātāju un atstumtības

riska mazinātāju, tādējādi paaugstinot arī kopējo dzīves kvalitāti. Lai nodrošinātu inovatīvu kultūras produktu radīšanu, ir nepieciešams pilnveidot kultūras pakalpojumu sniedzēju tehnisko nodrošinājumu (IKT, infrastruktūra u.c.), kā arī uzlabot kultūras

nozaru darbinieku (tostarp kultūras centru, muzeju, bibliotēku, u.c.) digitālās prasmes un zināšanas par moderno tehnoloģiju iespējām un to praktisko pielietojumu.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar AM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 7.2.1.	Kultūras objektu, kultūrvietu, publiskās ārtelpas infrastruktūras modernizēšana, sakārtošana, pieejamības nodrošināšana (renovācija, rekonstrukcija), jaunu objektu būvniecība, kultūras objektu ilgtspējīga apsaimniekošana (t.sk. muzeju krātuvju attīstība)	ZPR, pašvaldības, kultūras iestādes, uzņēmēji, NVO, tūrisma pakalpojumu sniedzēji, nozares profesionālās organizācijas, EM, KM, VARAM	SAM 5.1.1., SAM 4.3.2., SAM 2.1.3., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana, Informēšana
R 7.2.2.	Iedzīvotāju līdzdalības kultūras procesos veicināšana, piedāvājot daudzveidīgu un kvalitatīvu kultūras produktu un paplašinot saturisko piedāvājumu	ZPR, pašvaldības, kultūras un izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO, mazākumtautību biedrības, tūrisma pakalpojumu sniedzēji, nozares profesionālās organizācijas, LNKC	SAM 4.3.2., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana, Informēšana
R 7.2.3.	Kultūras speciālistu kapacitātes stiprināšana, tai skaitā ceļot darbinieku kvalifikāciju, paaugstinot kompetenci, nodrošinot metodisko atbalstu, to prasmju attīstīšana,	ZPR, pašvaldības, izglītības iestādes, atbalsta organizācijas, IZM, VISC, LNKC, LIKTA	SAM 4.2.4., SAM 5.1.1., SAM 4.3.2.	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana, Informēšana

	kvalitatīva kultūras satura radīšanai				
R 7.2.4.	Veicināt moderno IT risinājumu un tehnoloģiju pielietojumu kultūras mantojuma saglabāšanai, kultūras produktu un pakalpojumu attīstībai	ZPR, pašvaldības, izglītības iestādes, uzņēmēji, atbalsta organizācijas, IZM, VISC, LNKČ, LIKTA, VARAM	SAM 4.3.2.	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana

RV 7.3. Kultūras un radošo industriju attīstība

Rīcības mērķis: kultūras un radošo industriju attīstība, veicinot radošā potenciāla un kultūrā balstīto inovāciju pārnese uz uzņēmējdarbību.

Reģionālajā konkurences priekšrocībā izšķiroša loma ir uzņēmējdarbības videi reģionos. Tā sniedz nodarbinātības iespējas un līdz ar to labklājību iedzīvotājiem, stimulē iedzīvotāju palikšanu dzīvesvietās, samazinot teritoriju depopulāciju. Lai gan radošās nozares bieži tiek uzskatītas par resursus tērējošām un peļņu nenesošām, tomēr statistikas dati un veiksmīgi piemēri rāda, ka, apvienojot radošas idejas integrējot dizainu un

uzņēmējdarbības prasmes, ir iespējams attīstīt sekmīgu uzņēmējdarbību. Zemgalē ir unikālas senās amatniecības tradīcijas un prasmes, taču pietrūkst zināšanu, kā tās savienot ar mūsdienīgu dizainu un ilgtspējīgu biznesa modeli uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai. Izplatītākie kultūras un radošo industrijas uzņēmumu attīstības kavējošie faktori ir nepietiekamas zināšanas, kā radošo ideju pārvērst komerciālā produktā, grūtības piesaistīt investīcijas, ir nepietiekamas prasmes izstrādāt biznesa plānu, kā arī pārliecinoši pozicionēt jaunradīto produktu vai pakalpojumu.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 7.3.1.	Sekmēt kultūras un radošo industriju uzņēmumu attīstību, jaunu uzņēmumu un darbavietu veidošanos kultūras un radošo industriju sektoros	Pašvaldības, uzņēmēji, izglītības iestādes, NVO, uzņēmējdarbības atbalsta biedrības ZPR (ZUC)	SAM 5.1.1., SAM 1.2.1.	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana
R 7.3.2.	Veicināt inovāciju, jaunu kultūras produktu un pakalpojumu attīstību	Pašvaldības, uzņēmēji, izglītības iestādes, NVO,	SAM 1.2.1.,	2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu

	radošo industriju sektorā, radot jaunradei atbilstošu vidi (t.sk. radošie inkubatori, radošo kvartālu attīstība, radošo centru izveide)	uzņēmējdarbības atbalsta biedrības ZPR (ZUC), LBTU	Interreg u.c.		Īstenošana. Koordinēšana Informēšana
R 7.3.3.	Veicināt kultūras un radošo industriju attīstību, iesaistot kopienas, attīstot radošumu dažādās vecuma grupās, radot jaunradei atbilstošu vidi.	Pašvaldības, uzņēmēji, izglītības iestādes, NVO, uzņēmējdarbības atbalsta biedrības ZPR (ZUC), LBTU, kopienas	SAM 1.2.1., Interreg. LEADER u.c.	2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana

RV 7.4. Iesaistoša kultūrvidē

Rīcības virziena mērķis: Zemgales reģiona atpazīstamība un attīstība, veicinot kultūras eksportu, sekmējot kultūras nozares sadarbību ar citām nozarēm.

Viens no vietējās ekonomikas dzinējspēkiem ir pozitīvs vietas vai reģiona tēls, kas veidots, identificējot un novērtējot kultūras resursus. Daudziem Zemgales reģiona objektiem un pasākumiem

bez vēsturiskās un kultūras ir ļoti augsta ekonomiskā vērtība, tiem ir nozīmīga loma reģiona identitātes un vietas marketinga veidošanā. Tomēr šis resurss ne vienmēr tiek pienācīgi izmantots. Lai sekmētu Zemgales reģiona atpazīstamību, ir nepieciešams koordinēt informatīvos un marketinga pasākumus, novērst lielo starptautisko pasākumu pārklāšanos, veicināt starpinstitucionālo un starpnozaru sadarbību, lai nostiprinātu Zemgales reģiona identitāti.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 7.4.1.	Sekmēt Zemgales reģiona atpazīstamību un identitāti caur kultūras pasākumu piedāvājumu	ZPR, pašvaldības, kultūras iestādes, uzņēmēji, NVO, tūrisma pakalpojumu sniedzēji, nozares profesionālās organizācijas	SAM 4.3.2., Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana Informēšana
R 7.4.2.	Starpinstitucionālas un starpnozaru sadarbības veicināšana kvalitatīvu un mūsdienīgu kultūras produktu	ZPR, pašvaldības, kultūras un izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO, tūrisma pakalpojumu	Pašvaldību budžets, Interreg	2021-2028	Reģionāla līmeņa projektu/ aktivitāšu īstenošana. Koordinēšana

	un pakalpojumu radīšanai un patērēšanai	sniedzēji, nozares profesionālās organizācijas			Informēšana
--	---	--	--	--	-------------



P8: PILSONISKA SABIEDRĪBA UN AKTĪVAS KOPIENAS

Prioritātes mērķis: nacionālās identitātes un piederības sajūtas stiprināšana, kā arī līdzdalības un pilsonisko zināšanu līmeņa paaugstināšana, veicinot demokrātisko līdzdalību. Veicināt aktīvu visu sabiedrības grupu iesaisti sabiedriskajās aktivitātēs.

Sabiedrības līdzdalības veicināšana reģiona (pašvaldību) politikas īstenošanā, vēlēšanā, sniedzot iedzīvotājiem apliecinājumu līdzdalības būtiskai ietekmei. Iedzīvotāju izpratnes veicināšanas aktivitātes par sabiedrības daudzveidību, pilsoniski aktīvas sabiedrības veidošana reģiona ekonomiskās izaugsmes veicināšanai.

Prioritātes “Pilsoniska sabiedrība un aktīvas kopienas” sasniedzamie indikatori:

Rādītājs	Bāzes gads/vērtība	Izmaiņas (gads /vērtība)					Tendence		Sasniedzamais rādītājs 2028	Datu avots
							pret bāzi	vēlamā		
Iedzīvotāju starptautiskā ilgtermiņa migrācija Zemgales reģiona (migrācijas saldo)	2020	2021	2022	2023	2024				2500	CSP
	-333	-129	1 891	86	-	↓	↓			
Iedzīvotāju dalība pašvaldību vēlēšanās, %	2018	2021		2025					50	CVK
	43,21	31,22		-		↓	↑			
Remigrantu skaits Zemgales reģionā	2019	2020	2021	2022	2023				630	VARAM
	58	158	118	97	118	↑	↑			
Sabiedrisko organizāciju, biedrību un nodibinājumu skaits uz 1000 iedz. reģionā, %	2020	2021	2022	2023	2024				10,75	UR
	8,75	-	-	-	7,82	↓	↑			
	2019	2021	2022	2023	2024	↑	↑		275	VID

Sabiedriskā labuma organizāciju skaits Zemgales reģionā	245	-	+20,9 %	-	-				
---	-----	---	---------	---	---	--	--	--	--

RV 8.1. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības veidošana

Rīcības virziena mērķis: stiprināt piederības sajūtu Zemgales reģionam, savam novadam, savai kopienai, iesaistot dažādu pasākumu aktivitātēs atšķirīgas iedzīvotāju grupas.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 8.1.1.	Nacionālās identitātes apziņas veidošana, stiprināšana	VRG, pašvaldības, NVO, konfesiju organizācijas (draudzes).	Interreg, Erasmus, NVO atbalsta programmas, pašvaldības līdzekļi, Leader	2021 -2028	Koordinēšana, informēšana, kopīgu projektu veidošana
R 8.1.2.	Sadarbības, informētības veicināšana dažādu sabiedrības grupu starpā, diskriminācijas mazināšanai	VRG, pašvaldības, NVO, konfesiju organizācijas (draudzes).	Interreg, Erasmus, NVO atbalsta programmas, pašvaldības līdzekļi, Leader	2021 -2028	Koordinēšana, informēšana, kopīgu projektu veidošana
R 8.1.3.	Sabiedrības pilsoniskās līdzdalības veicināšana, pilsonisko kompetenču celšana	VRG, pašvaldības, NVO, konfesiju organizācijas (draudzes).	Interreg, Erasmus, NVO atbalsta programmas, pašvaldības līdzekļi, Leader	2021 -2028	Koordinēšana, informēšana, kopīgu projektu veidošana
R 8.1.4.	Iedzīvotāju, NVO, kopienu iesaiste gurdas un efektīvas pārvaldības veicināšanai sabiedrībā	VRG, pašvaldības, NVO, konfesiju organizācijas (draudzes)	Interreg, Erasmus, NVO atbalsta programmas, pašvaldības līdzekļi, Leader	2021 -2028	Koordinēšana, informēšana, kopīgu projektu veidošana
R 8.1.5.	Sabiedrības pašorganizēšanās un līdzdalības veicināšana, īpaši jauniešu iesaistē	VRG, pašvaldības, NVO, konfesiju	Interreg, Erasmus, NVO atbalsta programmas,	2021 -2028	Koordinēšana, informēšana,

		organizācijas (draudzes).	pašvaldības līdzekļi, Leader		kopīgu projektu veidošana
--	--	------------------------------	---------------------------------	--	------------------------------

RV 8.2. Kopienu kapacitātes stiprināšana

Rīcības virziena mērķis: stiprināt nevalstisko sektoru, sekmēt iedzīvotāju iesaistīšanos savu interešu NVO, piedalīties sabiedrības dzīvē, būt aktīviem.

Ieinteresēt piedalīties kopienas un sabiedrības dzīvē visu nacionalitāšu pārstāvjus, veicinot piederības, iekļaušanos, lai cilvēki jūtās piederīgi un noderīgi. Iesaistīt dažādus iedzīvotājus kopienas latvisko tradīciju saglabāšanas un izzināšanas pasākumos. Veidot ciešu sadarbību ar nevalstisko sektoru.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 8.2.1.	Vietējo NVO, kopienu sadarbības aktivitāšu veicināšana	VRG, pašvaldības, NVO	Interreg, Erasmus, NVO atbalsta programmas, pašvaldības līdzekļi, Leader	2021 -2028	Koordinēšana, informēšana, kopīgu projektu veidošana
R 8.2.2.	NVO un kopienu kapacitātes stiprināšana	Pašvaldības, izglītības iestādes, kultūras iestādes	Interreg, Erasmus, NVO atbalsta programmas, pašvaldības līdzekļi, Leader	2021 -2028	Koordinēšana, informēšana, kopīgu projektu veidošana
R 8.2.3.	NVO un kopienu informēšanas un izglītošanas pasākumu organizēšana	Pašvaldības, izglītības iestādes, kultūras iestādes, NVO	Interreg, Erasmus, NVO atbalsta programmas, pašvaldības līdzekļi, Leader	2021 -2028	Koordinēšana, informēšana, kopīgu projektu veidošana
R 8.2.4.	NVO un kopienu aktivizēšana projektu sagatavošanā un ieviešanā	Pašvaldības, izglītības iestādes, kultūras iestādes, NVO	Interreg, Erasmus, NVO atbalsta programmas, pašvaldības līdzekļi, Leader	2021-2028	Koordinēšana, informēšana, kopīgu projektu veidošana
R 8.2.5.	Viedo ciemu, kopienu veidošana, akcents uz zaļās domāšanas kopienu, zaļās enerģijas un energokopienas veidošanu un atbalstu	Pašvaldības, izglītības iestādes, kultūras iestādes, NVO	Interreg, Erasmus, NVO atbalsta programmas, pašvaldības līdzekļi, Leader	2021 -2028	Koordinēšana, informēšana, kopīgu projektu veidošana

R 8.2.6.	Reģionāla līmeņa kultūras un reliģiskā mantojuma koordinācijas tīkla izveide.	ZPR, pašvaldības (t.sk. tehniskie dienesti, kultūras, izglītības un tūrisma pārvaldes, u.tml.), konfesiju organizācijas, NKMP, nevalstiskās organizācijas – NVO.	Interreg, Erasmus, NVO	2021 -2028	Koordinēšana, informēšana, kopīgu projektu veidošana
----------	---	--	------------------------	------------	--



P9: SABIEDRĪBAS DROŠĪBA

Prioritātes mērķis: veicināt sabiedrības drošības uzlabojumus reģionā un paaugstināt sniedzamo pakalpojumu kvalitāti un operativitāti, iesaistot pēc iespējas mazākus resursus, nekā tas ir līdz šim. Veidot vienotu, drošu pieeju visiem pakalpojumiem saistītiem ar sabiedrības drošību visā reģionā kopumā, aptverot pēc iespējas lielāku dienestu skaitu, kas darbotos vienotā operatīvā tīklā, tādējādi saīsinot reakcijas laiku, uzlabojot lēmumu pieņemšanas precizitāti un informācijas apmaiņu starp dienestiem.

Prioritātes “Sabiedrības drošība” sasniedzamie indikatori:

Rādītājs	Bāzes gads/ vērtība	Izmaiņas, gads /vērtība				Attīstības tendence (pret bāzes gadu/vēlamā)		Sasniedzamais rādītājs 2028	Datu avots
OVC Zemgales reģionā	2020	2021	2022	2023	2024	↑	↑	7	ZPR
	1	-	-	1 ^{9.1.}	-				
	2019	2020	2021	2022	2023	↓		72	SPKC

Uzlābāt gatavību neparedzētām krīzes situācijām reģiona ietvaros, izstrādājot krīzes vadības plānus gan reģionam, gan katrai pašvaldībai atsevišķi, iesaistot jaunizveidojamos operatīvos vadības centrus krīžu risināšanā un ikdienas situācijas kontrolēšanā.

Palielināt cilvēku skaitu, kuri paļaujas uz drošības pakalpojumu sniedzējiem, kas aizsargā tiesības un drošību, palielināt to cilvēku skaitu, kuri zina, kā novērst riskus un rīkoties apdraudējuma situācijās, sadarbojoties ar atbildīgajiem dienestiem un palīdzot cits citam.

Mirušo skaits no ārējiem nāves cēloņiem uz 100 000 iedzīvotājiem	89,3	81,5	91,0	75,6	76,0		↓		
Iedzīvotāju īpatsvars, kas zina, kā reaģēt, dzirdot trauksmes sirēnas vai saņemot apziņošanas informāciju elektroniskajās ierīcēs, %)	2013	2021	2022	2023	2024	↑	↑	70	SKDS
	60	60	-	69	-				
Izstrādāti pētījumi par drošības un ārkārtējo situāciju, reaģēšanu tajās, to pārvarēšanas soļiem	2020	2021	2022	2023	2024	↓	↑	3	LBTU
	1	-	-	-	1				
ZPR OVC vienota informatīva platforma	2020	2021	2022	2023	2024	↑	↑	1	LIAA, pašvaldības
	1	-	-	-	-				
Pieredzes un veicinošo pasākumu norise	2020	2021	2022	2023	2024	↑	↑	10	CSP
	0			2					
Organizēti pasākumi	2020	2021	2022	2023	2024	↑	↑	10	ZPR
	0	1	1	2	-				
Izveidota drošības pakalpojuma sniedzēju reģionāla aplikācija	2020	2021	2022	2023	2024	→	↑	1	ZPR
	0	-	-	-	-				
Pašvaldībās uzstādītas centralizētas videonovērošanas sistēmas	2020	2021	2022	2023	2024	↑	↑	5	ZPR, Pašvaldības
	1	-	-	1 ^{9.1}	-				

RV 9.1. Drošības sistēmas izveide un pilnveide Zemgales reģionā

Rīcības virziena mērķis: veicināt drošu vidi iedzīvotājiem.

9.1. 2023. gadā Dobelē izveidots monitoringa punkts ar vienu dežurantu un 167 pieslēgtām kamerām. Tāpat izveidota pašvaldības mobilā lietotne, kurā iedzīvotāji var ziņot par notikumiem pašvaldībā, kā arī ieviesta atsevišķa "karstā" tālruņa līnija ar numuru 8379.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 9.1.1.	Īstenot pretplūdu pasākumus	PR, pašvaldības, atbildīgās institūcijas	SAM 2.2.3., ES finanšu līdzekļi un cits finansējums	2021-2028	Koordinēt un informēt
R 9.1.2.	Veikt upju attīrīšanu un esošo dambju rekonstrukciju	PR, pašvaldības, atbildīgās institūcijas	SAM 2.2.3., ES finanšu līdzekļi un cits finansējums	2021-2028	Informēt
R 9.1.3.	Operatīvā vadības centra (OVC) izveide reģionālā līmenī un Jelgavas pilsētas POIC attīstība, lai vienotā OVC sadarbības tīklā nodrošinātu atbilstošu reaģēšanu uz ikdienas un ārkārtas situācijām	PR, pašvaldības, atbildīgās ministrijas, atbildīgās institūcijas	SAM 5.1.1., ES finanšu līdzekļi un cits finansējums Horizont Interreg	2021-2028	Koordinēt, informēt, galvenā ieviešēja loma

RV 9.2. Pētnieciskas darbības, kas sekmēs drošības risku mazinājumu reģiona ietvaros

Rīcības virziena mērķis: identificēt esošas un perspektīvā esošas situācijas, kas saistītas ar drošības jautājumiem reģionā.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 9.2.1.	Veikt izpēti reģionā par drošības situācijas uzlabojumiem un attīstības perspektīvām	PR, pašvaldības, atbildīgās ministrijas	SAM 1.1.1.	2021-2028	Koordinēt un informēt
R 9.2.2.	Izstrādāt risku novērtējumu Zemgales reģionā	PR, pašvaldības, pieaicināti eksperti	SAM 1.1.1.	2021-2028	Koordinēt un informēt
R 9.2.3.	Nodrošināt veiksmīgu reģiona pielāgošanos klimata pārmaiņu radītajiem riskiem	PR, pašvaldības, EM, VARAM, SM, ZM	SAM 1.1.1., ES finanšu līdzekļi un cits finansējums, SAM 2.1.3., SAM 6.1.1.	2021-2028	Koordinēt un informēt

RV 9.3. Praktiskie pasākumi, kas vērsti uz fiziskas drošības uzlabojumiem pašvaldībās**Rīcības virziena mērķis:** nodrošināt iedzīvotāju pamatvajadzību pēc drošas vides.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 9.3.1.	Paaugstināt civilās aizsardzības pasākumos iesaistītā personāla kapacitāti un uzlabot civilās aizsardzības pasākumos iesaistīto institūciju materiāli tehnisko bāzi	PR, pašvaldības, atbildīgās ministrijas	SAM 2.1.3.	2021-2028	Koordinēt un informēt, projekta ieviesējs
R 9.3.2.	Pārņemt labo praksi no Jelgavas pilsētas Vadības centra (POIC)	PR, ZR pašvaldības	SAM 2.1.3.	2021-2028	Koordinēt un informēt
R 9.3.3.	Uzlabot glābšanas dienestu pārrobežu sadarbību ekoloģisku katastrofu gadījumos	PR, pašvaldības, atbildīgās institūcijas	SAM 2.1.3.	2021-2028	Koordinēt un informēt

RV 9.4. Pilsoniskas sabiedrības un organizāciju veicināšana, palielinot zināšanu līmeni sabiedrības drošības jautājumos**Rīcības virziena mērķis:** palielināt sabiedrības iesaisti drošas vides veidošanā.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 9.4.1.	Civilā aizsardzība – informēšana, izglītošana, sistēmu veidošana, preventīvie pasākumi (mācību biežāka rīkošana, izglītojošas kampaņas)	PR, pašvaldības, atbildīgās ministrijas	SAM 4.3.4., ES finanšu līdzekļi un cits finansējums	2021-2028	Koordinēt un informēt
R 9.4.2.	Sabiedrības informēšana par drošības jautājumiem, t. sk. par politisko drošību un izglītojošu kampaņu rīkošana	PR, pašvaldības, atbildīgās ministrijas	SAM 2.1.3.	2021-2028	Informējoša

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 9.4.3.	Pilsonisko organizāciju un pilsoniskas sabiedrības atbalsts un veicināšana	PR, pašvaldības, atbildīgās institūcijas	ES finanšu līdzekļi un cits finansējums	2021-2028	Informējoša
R 9.4.4.	Informatīvo materiālu veidošana un izplatīšana	PR	SAM 2.1.3., ES finanšu līdzekļi un cits finansējums	2021-2028	Informējoša

RV 9.5. Digitālo un IKT tehnoloģiju integrācija drošības pakalpojumu sniedzēju funkciju efektīvākai izpildei.

Rīcības virziena mērķis: mūsdienīgu risinājumu ieviešana drošības pakalpojumu sniedzēju ikdienas darbībā.

Rīcības ID	Rīcība	Īstenošanā iesaistītie dalībnieki	Plānotais finanšu resurss, sasaiste ar SAM, citiem resursiem	Īstenošanas periods	ZPR loma
R 9.5.1.	Videonovērošanas sistēmu izveide un pilnveide pašvaldībās sabiedriskās kārtības uzraudzīšanai, sadarbībā ar pašvaldību policiju un valsts policiju. Zemgales reģiona kopīga sistēmas koordinēšana un uzraudzība. Reģionāla līmeņa IKT risinājumi, kas integrējami sistēmās	PR, pašvaldības	SAM 5.1.1.	2021-2028	Koordinēt un informēt
R 9.5.2.	Veicināt un attīstīt digitālās vides un citu risinājumu izveidi un izmantošanu drošības pakalpojumu sniedzējiem, izskatot reģionālā mēroga aplikācijās vai informācijas sistēmas izveidi un attīstīšanu zem reģionālās OVC bāzes	PR, pašvaldības, atbildīgās institūcijas	SAM 5.1.1.	2021-2028	Koordinēt un informēt
R 9.5.3.	Digitālo risinājumu ieviešana drošības jomā, uzlabojot sniedzamo pakalpojumu kvalitāti. Esošo risinājumu pilnveide un papildināšana, attīstot mašīnmācīšanās un specifiskas jomas mākslīgā intelekta izstrādi automatizētai un paātrinātai lēmumu pieņemšanai	PR, pašvaldības, atbildīgās institūcijas	SAM 5.1.1.	2021-2028	Koordinēt un informēt

4. SASAISTE AR NACIONĀLĀ LĪMEŅA PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

Latvija 2030

Hierarhiski augstākais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā ir Latvijas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (turpmāk – LIAS 2030) un tās sastāvā esošā Telpiskās attīstības perspektīva.

Prioritātes:

- kultūras telpas attīstība;
- ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā;
- paradigmas maiņa izglītībā;
- inovatīva un ekoeфекtīva ekonomika;
- daba kā nākotnes kapitāls;
- telpiskās attīstības perspektīva;
- inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība.

Izvirzot Zemgales ilgtermiņa attīstības prioritātes, tika ņemtas vērā LIAS 2030 noteiktā vīzija un prioritātes, kā arī telpiskās attīstības perspektīvā akcentētie trīs galvenie aspekti: sasniedzamība un mobilitātes iespējas, apdzīvojums kā ekonomiskās attīstības, cilvēku dzīves un darba vide, un nacionālo interešu telpas – unikālas specifiskas teritorijas, kas ir nozīmīgas visas valsts attīstībai. Zemgales plānošanas reģions ietver trīs nacionālo interešu teritorijas: Rīgas metropoles areālu, lauku attīstības telpu, kā arī izcilus dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areālus, kur koncentrētas tās unikālās vērtības, kas veido Latvijas un tās dažādo reģionu identitāti un starptautisko atpazīstamību.

NAP 2028

Nacionālais attīstības plāns 2020.-2028. gadam ir galvenais valsts vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā, kurā ir noteikti četri stratēģiskie mērķi, kuri ievirza politiku nākamajiem septiņiem gadiem, un sešas prioritātes, kurās sagrupēti astoņpadsmit rīcības virzieni.

Vienlīdzīgas iespējas, nosakot ikvienam līdzvērtīgas iespējas saņemt labu izglītību un kvalitatīvu veselības aprūpi, strādāt cienīgu darbu atbilstoši savām spējām un vēlmēm, augt un dzīvot drošā vidē un būt sociāli aizsargātam līdzvērtīgi visos Latvijas reģionos.

Produktivitāte un ienākumi veido pamatu ilgtspējīgai izaugsmei, nosakot mērķtiecīgu resursu ieguldīšanu augstākas pievienotās vērtības radīšanai un pārdošanai globālajā tirgū. Atbalstot vietējos uzņēmējus, ieviešot inovatīvas, jaunas tehnoloģijas, efektīvākus darba procesus un nodarbināto kompetenču pilnveidošanu.

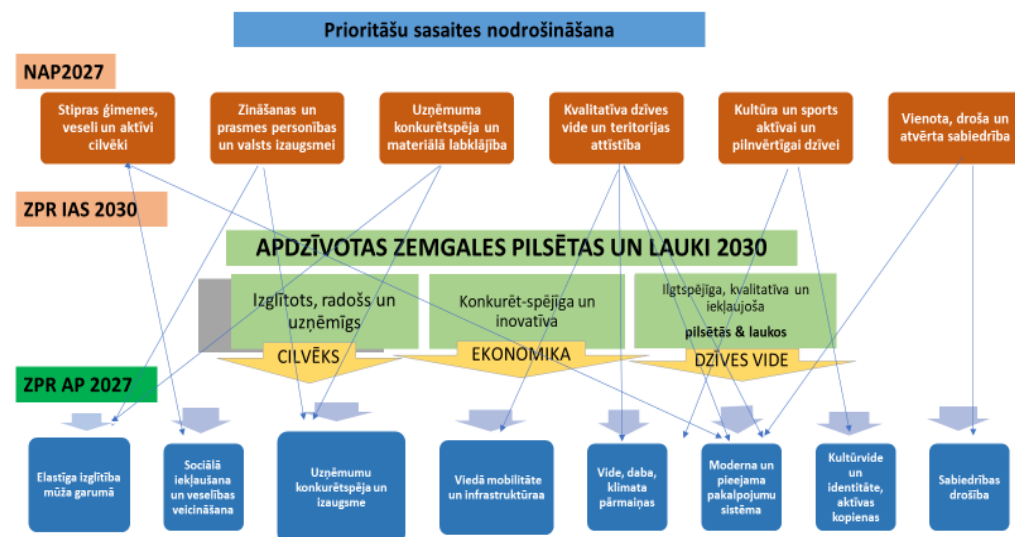
Sociālā uzticēšanās balstās cilvēka pārliecībā, ka uz līdzcilvēkiem var paļauties un līdz ar to arī sadarboties kopīgu mērķu sasniegšanai. Savstarpējā uzticēšanās ietekmē labklājību, apmierinātību ar dzīvi, pilsonisko aktivitāti un pat veselību, tā palielina personīgās izaugsmes iespējas nākotnē, kā arī sekmē demokrātiju valstī, savukārt politiskās uzticēšanās gaisotnē attīstās ekonomika, uzlabojas drošība, stiprinās tiesiskums, ikviens jūtas piederīgs un atbildīgs, tādējādi vairojot sabiedrisko labumu.

Reģionālā attīstība ir pamats valsts ilgtermiņa līdzsvarotai izaugsmei. Reģionu attīstības potenciāla pilnvērtīga izmantošana un sociālekonomisko atšķirību mazināšana ir būtisks priekšnoteikums līdzsvarotai valsts attīstībai. To iespējams nodrošināt, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi, efektīvāk izmantojot katram reģionam raksturīgos resursus, attīstot specializāciju un kompetences, kā arī radot priekšnoteikumus jaunu darba vietu un pakalpojumu izveidei. Tas stiprina reģionu teritoriju pievilcību un spēju aktīvāk piedalīties valsts kopējā ekonomikas izaugsmē, sekmējot iedzīvotāju labklājību.

NAP 2028 izvirzītās prioritātes:

- stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki;
- zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei;
- uzņēmuma konkurētspēja un materiālā labklājība;
- kvalitatīva dzīves vide un teritorijas attīstība;
- kultūra un sports aktīvai un pilnvērtīgai dzīvei;
- vienota, droša un atvērta sabiedrība.

Zemgales plānošanas reģiona Attīstības programmā 2020.-2028. gadam ir ņemti vērā visi NAP 2028 noteiktie stratēģiskie mērķi, kas ir integrēti attīstības prioritātēs un virzienos, kā arī izvirzītās prioritātes, kas atbilstoši reģiona specifiskajām vajadzībām ir iestrādātās reģiona attīstības programmā, visi NAP noteikto rīcības virzienu uzdevumi, kur plānošanas reģioni norādīti kā līdzatbildīgās institūcijas, ir iekļautas reģiona attīstības programmā. 2028



5.1. attēls. Prioritāšu sasaiste ar NAP 2028 (ZPR)

NAP Darbības programma 2021.-2027. gadam

Darbības programma ir nacionāla līmeņa plānošanas dokuments, kas iezīmē investīcijas Latvijai piešķirtā Eiropas Sociālā fonda+, Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda finansējuma ietvaros. Darbības programma ir izstrādāta balstoties uz Nacionālajā attīstības plānā 2021.-2027. gadam identificētajām tautsaimniecības vajadzībām un noteiktajiem uzdevumiem. Darbības programmā norādīti politiskie mērķi, prioritātes un specifiskie atbalsta mērķi un to ietvaros plānotās veicamās atbalstāmās darbības, finansējuma apmērs un atbilstošs nacionālais līdzfinansējums, kā arī noteikti sasniedzamie rādītāji. NAP Darbības programmā noteikti mērķi un prioritātes, sasaiste ar reģiona programmu.

1. politikas mērķis "Viedāka Eiropa, veicinot inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas".

- 1.1. prioritāte "Pētniecība un prasmes";
- 1.2. prioritāte "Atbalsts uzņēmējdarbībai";
- 1.3. prioritāte "Digitalizācija".

2. politikas mērķis "Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, "zaļas" un "zilās" investīcijas, aprītes ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību".

- 2.1. prioritāte "Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām"
- 2.2. prioritāte "Vides aizsardzība un attīstība"
- 2.3. prioritāte "Ilgtspējīga mobilitāte"

3. politikas mērķis "Ciešāk savienota Eiropa, uzlabojot mobilitāti un reģionālo IKT savienotību".

- 3.1. prioritāte "Digitālā savienojamība";
- 3.2. prioritāte "Ilgtspējīga TEN-T infrastruktūra".

4. politikas mērķis "Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru".

4.1. prioritāte "Veselības veicināšana un aprūpe";

4.2. prioritāte "Izglītība, prasmes un mūžizglītība";

4.3. prioritāte "Nodarbinātība un sociālā iekļaušana".

5. politikas mērķis "Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīga un integrēta attīstība ar vietējo iniciatīvu palīdzību".

5.1. prioritāte "Reģionu līdzsvarota attīstība".

6. Taisnīgās pārkārtošanās fonda investīcijas.

6.1. prioritāte "Pāreja uz klimatneitralitāti".

Atbilstoši Darbības programmās Specifisko atbalsta mērķu nosacījumiem (SAM), daļa rīcību tiks ieviesta atbilstoši reģiona Attīstības programmai:

SAM 1.1.1.: "Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana kopējā P&A sistēmā", zinātnes un inovāciju attīstībā, piemērojot teritoriālo pieeju atbalsta sniegšanā, balstoties uz reģionu attīstības plānošanas dokumentiem.

SAM 1.1.2.: "Prasmju attīstīšana viedās specializācijas, industriālās pārejas un uzņēmējdarbības veicināšanai", piemērojot teritoriālo pieeju atbalsta sniegšanā, balstoties uz reģionu attīstības plānošanas dokumentiem.

SAM 1.2.1.: "Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana uzņēmumiem", ja attiecināms, atbalsts tiks balstīts uz reģionu attīstības plānošanas dokumentiem.

SAM 1.2.3.: "Veicināt izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu radīšanu MVK, t.sk. caur produktivitāti veicinošām investīcijām", kā mērķgrupas noteikti arī plānošanas reģioni, kur atbalsts grantu veidā tiks sniegts kontekstā ar teritoriālās attīstības stratēģijām, piemērojot SAM 5.1.1. teritoriālo pieeju.

SAM 2.1.1.: "Energoeфективitātes veicināšana un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana" attiecībā uz ieguldījumiem pašvaldību ēku energoeфективitātes uzlabošanai paredzēts pielietot teritoriālo rīku, balstoties uz reģionu attīstības stratēģijām, tiks veidots reģionālo projektu saraksts, tiks veidots reģionālo projektu saraksts.

SAM 2.1.3. "Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām". Vietējo klimata pārmaiņu pielāgošanās pasākumu īstenošanu, t.sk. zaļās infrastruktūras izveidei plānots skatīt kontekstā ar teritoriālās attīstības stratēģijām, piemērojot 5.1.1. SAM paredzēto teritoriālo pieeju.

SAM 2.3.1. "Veicināt ilgtspējīgu daudzveidīgu mobilitāti pilsētās". Plānots skatīt kontekstā ar teritoriālās attīstības stratēģijām, piemērojot 5.1.1. SAM teritoriālo pieeju, taču, plānojot finansējuma sadalījumu, netiks piemērots plānoto teritoriālo rīku izmantojuma aprakstā minētais apgrieztais IKP.

SAM 3.2.1. "Attīstīt ilgtspējīgu, pret klimatu izturīgu, inteligentu, drošu un vairākveidu TEN-T infrastruktūru". Plānots skatīt kontekstā ar teritoriālās attīstības stratēģijām, piemērojot 5.1.1. SAM teritoriālo pieeju, taču, plānojot finansējuma sadalījumu, netiks piemērots plānoto teritoriālo rīku izmantojuma aprakstā minētais apgrieztais IKP.

SAM 3.2.2. "Attīstīt un uzlabot ilgtspējīgu, klimatnoturīgu, intelektuālu un intermodālu mobilitāti nacionālā, reģionālā līmenī, ietverot uzlabotu piekļuvi TEN-T un pārrobežu mobilitāti". Plānots skatīt kontekstā ar teritoriālās attīstības stratēģijām, piemērojot SAM 5.1.1. teritoriālo pieeju, taču, plānojot finansējuma sadalījumu, netiks piemērots plānoto teritoriālo rīku izmantojuma aprakstā minētais apgrieztais IKP.

SAM 4.2.1. "Uzlabot piekļuvi iekļaujošiem un kvalitatīviem pakalpojumiem izglītībā, mācībās un mūžizglītībā, attīstot infrastruktūru, tostarp stiprinot tālmācību, tiešsaistes izglītību un mācības", attiecībā uz profesionālās izglītības attīstību paredzēts

pieņemot teritoriālo pieeju atbalsta sniegšanā, balstoties uz reģionu attīstības plānošanas dokumentiem.

SAM 4.2.2. "Uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti, efektivitāti un atbilstību darba tirgum, lai atbalstītu pamatprasmju, tostarp digitālo prasmju, apguvi", kur attiecināms, piemērojot SAM 5.1.1. teritoriālo pieeju, atbalsta sniegšanā, balstoties uz reģionu attīstības plānošanas dokumentiem.

SAM 4.2.3.: "Veicināt vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai un mācībām un to pabeigšanu, jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, sākot no agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes līdz pat vispārējai, profesionālajai un augstākajai izglītībai, kā arī pieaugušo izglītībā un mācībās, tostarp veicinot mācību mobilitāti visiem", attiecībā uz atbalstu interešu izglītībai paredzēts pieņemot teritoriālo pieeju atbalsta sniegšanā, balstoties uz reģionu attīstības plānošanas dokumentiem.

SAM 4.2.4.: "Veicināt mūžizglītību, jo īpaši paredzot elastīgas kvalifikācijas paaugstināšanas un pārkvalificēšanās iespējas visiem, ņemot vērā digitālās prasmes, labāk paredzot pārmaiņas un jaunas prasības pēc prasmēm, kas balstītas uz darba tirgus vajadzībām, atvieglojot karjeras maiņu un veicinot profesionālo mobilitāti", t.sk. piemērojot 5.1.1. SAM teritoriālo pieeju atbalsta sniegšanā, balstoties uz reģionu attīstības plānošanas dokumentiem, kur attiecināms.

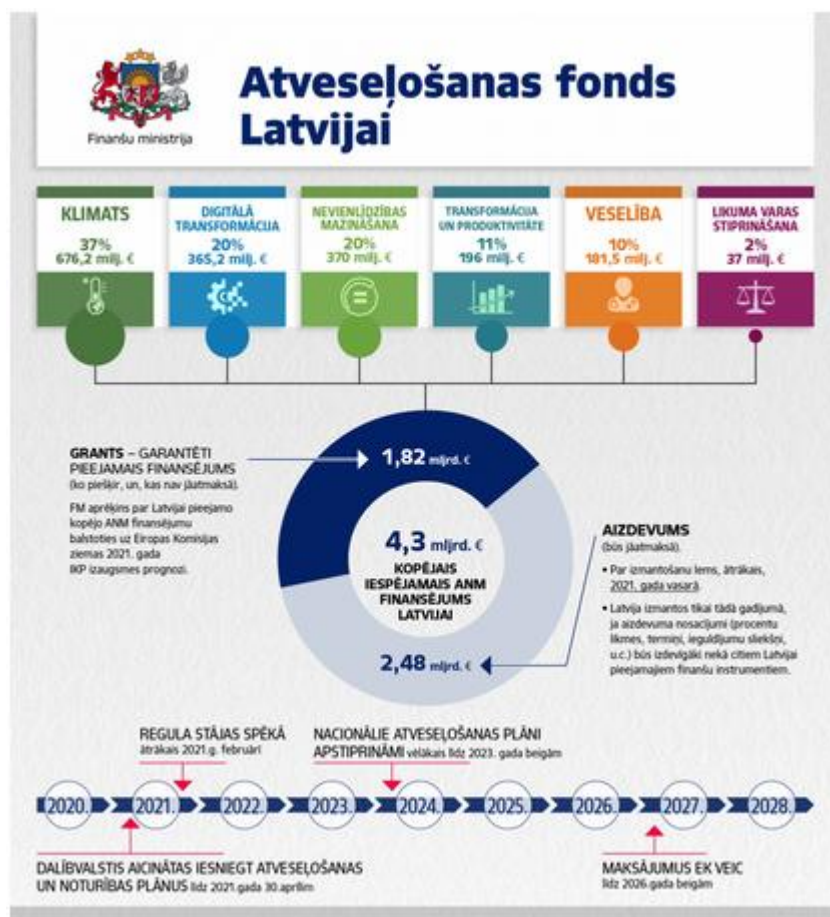
SAM 4.3.3. "Uzlabot visu darba meklētāju, jo īpaši jauniešu, ilgstošo bezdarbnieku un nelabvēlīgā situācijā esošu grupu, kā arī neaktīvo personu piekļuvi nodarbinātībai, veicināt pašnodarbinātību un sociālo ekonomiku", attiecībā uz profesionālās tālākizglītības un pilnveides izglītības programmas; modulārās profesionālās izglītības programmas; neformālās izglītības programmas; apmācības pie darba devēja īstenošanu paredzēts pieņemot teritoriālo pieeju atbalsta sniegšanā, balstoties uz reģionu attīstības plānošanas dokumentiem.

SAM 5.1.1. "Vietējās teritorijas integrētās sociālās, ekonomiskās un vides attīstības un kultūras mantojuma, tūrisma un drošības veicināšana pilsētu funkcionālajās teritorijās. Kā viena no galvenās mērķgrupas: nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru pašvaldības un to funkcionālo teritoriju pašvaldības, plānošanas reģioni, saimnieciskās darbības veicēji un iedzīvotāji, SAM plānots īstenot piemērojot ilgtspējīgas pilsētvides ieviešanas mehānismu "Funkcionālās pilsētu teritorijas".

SAM 6.1.1. "Pārejas uz klimatneitralitāti radīto ekonomisko, sociālo un vides seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos". Galvenās mērķgrupas: pārejas uz klimatneitrālu ekonomiku visvairāk skarto reģionu saimnieciskās darbības veicēji, plānošanas reģioni, pašvaldības, iedzīvotāji.

Mērķteritorijas, t.sk. plānotais teritoriālo rīku izmantojums: ekonomikas pārkārtošanās uz klimatneitralitāti rezultātā vissmagāk skartie reģioni tiks noteikti saskaņā ar Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālo plānu.

Atveseļošanās un noturības mehānisms



Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.-2028. gadam

Reģionālās politikas pamatnostādnes ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas nosaka Latvijas reģionālo politiku, aptverot laika periodu līdz 2028. gadam. Pamatnostādnes detalizē Nacionālā attīstības plāna 2021.-2028. gadam uzstādījumus, rīcības virzienus un uzdevumus reģionālajā politikā.



Būtiskākie jaunās reģionālās politikas principi un tematiskie virzieni:

Teritoriālā pieeja atbalsta sniegšanā

a. atbalstu plānots sniegt visiem plānošanas reģioniem un pašvaldībām:

a.a. priekšroka un lielāks atbalsts tiks sniegts reģioniem ar augstākām reģionālās attīstības atšķirībām, diferencējot atbalstu atbilstoši IKP līmenim;

- a.b. atbalsts tiks sniegts Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam noteiktajām mērķteritorijām. Vienlaikus lielākais uzsvars tiks likts uz attīstības centru izaugsmi, to un apkārtējo teritoriju sadarbību, veicinot daudzlīmeņu policentrisku attīstību;
- b. plānots paplašināt atbalsta iespējas vietējo teritoriālo kopienu (t.i., iedzīvotāju virzītām) iniciatīvām, tai skaitā iekļaujot to izglītošanu, sociālo un pilsonisko prasmju stiprināšanu;
- c. kā pamats investīciju piesaistei tiks izmantoti savstarpēji integrēti teritoriju attīstības plānošanas dokumenti gan reģionālā, gan vietējā pārvaldes līmenī, gan pilsoniskās sabiedrības līmenī.

1. Tematiskā koncentrācija

Galvenie tematiskie virzieni:

- a. reģionālās ekonomikas attīstība, kas balstās uz plānošanas reģionu un pašvaldību aktīvu rīcību, t.sk. sniedzot atbalstu pašvaldībām uzņēmējdarbības vides attīstībai, ceļot produktivitāti un piesaistot cilvēkresursus reģionos, kā arī veidojot reģionālās inovācijas un zināšanu sistēmas;
- b. pakalpojumu efektivitātes uzlabošana, ņemot vērā demogrāfiskās tendences, sniedzot atbalstu pašvaldību pakalpojumu ēku energoefektivitātes uzlabošanai, pirmsskolas izglītības pieejamībai, viedo risinājumu ieviešanai, publiskās ārtelpas attīstībai, kā arī mobilitātes uzlabošanai pakalpojumu sasniedzamībai;
- c. plānošanas reģionu, pašvaldību administrācijas un citu teritorijas attīstības plānošanā iesaistīto pušu kapacitātes celšana, tai skaitā pilsoniskās sabiedrības grupām, sniedzot metodisku atbalstu savstarpēji saskaņotu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādei un iniciatīvu īstenošanai.

2. Viedu risinājumu principa piemērošana attīstības plānošanā un projektu īstenošanā

Atbalstīt viedus risinājumus, kas

- a. uzlabos publiskās pārvaldes institūciju darbību (VARAM, plānošanas reģionu, pašvaldību), samazinot pakalpojumu uzturēšanas izmaksas, mazinot birokrātisko slogu, veicinot cilvēku dzīves kvalitātes celšanos;
- b. samazinās ietekmi uz vidi un izmantos informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (turpmāk - IKT) sniegtās iespējas;
- c. veicinās reģionos produktu vai pakalpojumu testa vides radīšanu viediem risinājumiem, sekmējot teritoriju ekonomisko izaugsmi.
- d. uzlabos publiskās pārvaldes institūciju sadarbību un mīļiedarbību ar uzņēmējiem, izglītības un pētniecības institūciju pārstāvjiem, pilsoniskās sabiedrības grupām, panākot jēgpilnākus risinājumus, un koordinētākas darbības kopējo mērķu sasniegšanā.

Vienlaikus reģionu attīstības tendences rada pamatu secināt, ka, plānojot attīstību, jāapsver risinājumi, kā nodrošināt to teritoriju, kuras iztukšojas un uzrāda zemus attīstības rezultātus, "viedo saraušanos".

Mērķis:

Reģionālās politikas mērķis ir visu reģionu potenciāla attīstība un sociālekonomisko atšķirību mazināšana, stiprinot to iekšējo un ārējo konkurētspēju, kā arī nodrošinot teritoriju specifikai atbilstošus risinājumus apdzīvojuma un kvalitatīvas dzīves vides attīstībai.

Lai sasniegtu reģionālās politikas mērķus, pamatnostādnēs ir noteikti šādi apakšmērķi:

- uzņēmējdarbības vides uzlabošana reģionos:
 - vietas sagatavošana uzņēmējam un to produktivitāte;
 - cilvēkkapitāla piesaiste reģionos.
- pakalpojumu efektivitātes uzlabošana reģionos:

- pakalpojumu nodrošināšana reģionos atbilstoši demogrāfijas izaicinājumiem;
- sasniedzamība un dzīves vide reģionos;
- plānošanas reģionu un pašvaldību administrācijas darba efektivitāte.

Nozaru politiku pamatnostādnes

2021.-2028. gada plānošanas periodā ir paredzēts izstrādāt un apstiprināt 20 nozaru politiku pamatnostādnes, kas nodrošinās Nacionālā attīstības plāna 2021.-2028. gadam ieviešanu, detalizēti izvēršot nozaru politikās NAP2028 prioritātēs noteiktos rīcības virzienus un uzdevumus. Visas 2021.-2028. gada plānošanas periodā izstrādājamās pamatnostādnes saistītas ar NAP2028 prioritāšu ieviešanu. Atsevišķās jomās ne tikai starpnozaru politiku pamatnostādnes, bet arī plāni kalpos kā detalizēts NAP2028 prioritāšu rīcības virzienu un uzdevumu ieviešanas instruments, piemēram, Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030. gadam. Lielākā daļa nozaru politiku pamatnostādņu uz šo brīdi ir apstiprināta un tajās ir paredzētas aktivitātes un atbildības arī plānošanas reģioniem. Lai apzinātos un plānotu reģiona aktivitātes, esam izvērtējuši un apkopojuši nozaru pamatnostādnes plānošanas reģioniem paredzētos uzdevumus. Apkopojums (no pamatnostādņu rīcības plāniem) redzams 7.3. pielikumā "Kopsavilkums par Nozaru politiku pamatnostādņēm 2021.-2028.g. plānošanas periodam".

4.1. Sadarbības virzieni ar pārējiem plānošanas reģioniem

Izstrādājot Zemgales plānošanas reģiona Attīstības programmu 2021.-2028. gadam, esam identificējuši sekojošus sadarbības virzienus un nozares, kurās ir nepieciešams sadarboties un veikt kopīgas aktivitātes, projektu izstrādi, pieredzes pārnesi un multiplicēšanu. Latvijas plānošanas reģionu attīstības programmas laika periodam līdz 2028. gadam šobrīd vēl ir izstrādes procesā, taču pēc plānošanas dokumentu izstrādātajiem projektiem jau var spriest par kopīgām interešu teritorijām un kopīgi risināmiem uzdevumiem.

Kurzemes plānošanas reģions

1. Kopīgu projektu izstrāde un ieviešana Latvijas-Lietuvas pārrobežu programmā, programmu noteiktajās prioritātēs.
2. Pieredzes apmaiņas un sadarbības pasākumu kopīga rīkošana reģionu kopīgo interešu tēmās.
3. Stiprināt uzņēmējdarbības atbalsta institūciju kapacitāti un sadarbību, uzlabojot uzņēmējiem sniegto pakalpojumus kvalitāti.
4. Reģionālo Inovāciju un zināšanu platformas izveide un attīstība viedās specializācijas un RIS3 nozarēs.
5. Veicināt uzņēmēju starptautisko tirgu apguvi, t.sk. koordinējot dalību tirdzniecības misijās un izstādēs.
6. Reģionālā prasmju fonda veidošana un apmācību organizēšana uzņēmējiem.

Vidzemes plānošanas reģions

1. Kopīgu projektu izstrāde un ieviešana pārrobežu programmā, programmu noteiktajās prioritātēs.
2. Kopīga atkritumu apsaimniekošanas plāna izstrādes organizēšana.
3. Pieredzes apmaiņas un sadarbības pasākumu kopīga rīkošana reģionu kopīgo interešu tēmās.
4. Sadarbība un pieredzes apmaiņa *Rail Baltica* ieviešanā.

5. Kopīgu projektu izstrāde un ieviešana Latviešu vēsturisko zemju likuma ietvaros Vidzemes vēsturisko zemju attīstībai.
6. Stiprināt uzņēmējdarbības atbalsta institūciju kapacitāti un sadarbību, uzlabojot uzņēmējiem sniegto pakalpojumus kvalitāti.
7. Reģionālo Inovāciju un zināšanu platformas izveide un attīstība viedās specializācijas un RIS3 nozarēs.
8. Esošo klasteru stiprināšana un starpreģionālo klasteru tīkla veidošana.
9. Veicināt uzņēmēju starptautisko tirgu apguvi, t.sk. koordinējot dalību tirdzniecības misijās un izstādēs.
10. Reģionālā prasmju fonda veidošana un apmācību organizēšana uzņēmējiem.

Latgales plānošanas reģions

1. Kopīgu projektu izstrāde un ieviešana Latvijas-Lietuvas pārrobežu programmā, programmu noteiktajās prioritātēs.
2. Kopīgu projektu izstrāde un ieviešana pārrobežu programmā, programmu noteiktajās prioritātēs.
3. Kopīgu projektu izstrāde un ieviešana pārrobežu programmā, programmu noteiktajās prioritātēs.
4. Pieredzes apmaiņas un sadarbības pasākumu kopīga rīkošana reģionu kopīgo interešu tēmās.
5. Kopīga atkritumu apsaimniekošanas plāna izstrādes organizēšana.
6. Kopīgi pasākumi Daugavas baseina attīstības un apsaimniekošanas organizēšanā.
7. Kopīgi pasākumi Daugavas ūdenstūrisma attīstībā.
8. Kopīgi pasākumi Sēlijas kultūrvēsturiskā reģiona attīstībā.
9. Pieredzes apmaiņas un sadarbības pasākumu kopīga rīkošana reģionu kopīgo interešu tēmās.

10. Stiprināt uzņēmējdarbības atbalsta institūciju kapacitāti un sadarbību, uzlabojot uzņēmējiem sniegto pakalpojumus kvalitāti.
11. Reģionālo Inovāciju un zināšanu platformas izveide un attīstība viedās specializācijas un RIS3 nozarēs.
12. Veicināt uzņēmēju starptautisko tirgu apguvi, t.sk. koordinējot dalību tirdzniecības misijās un izstādēs.
13. Reģionālā prasmju fonda veidošana un apmācību organizēšana uzņēmējiem.

Rīgas plānošanas reģions

1. Rīgas metropoles areāla kopīga attīstīšana, sadarbība "Rīcības plāna Rīgas metropoles areāla attīstībai" ieviešanā
2. Kopīga atkritumu apsaimniekošanas plāna izstrādes organizēšana.
3. Kopīgi pasākumi Lielupes baseina attīstības un apsaimniekošanas organizēšanā.
4. Pieredzes apmaiņas un sadarbības pasākumu kopīga rīkošana reģionu kopīgo interešu tēmās.
5. Stiprināt uzņēmējdarbības atbalsta institūciju kapacitāti un sadarbību, uzlabojot uzņēmējiem sniegto pakalpojumus kvalitāti.
6. Reģionālo Inovāciju un zināšanu platformas izveide un attīstība viedās specializācijas un RIS 3 nozarēs.
7. Veicināt uzņēmēju starptautisko tirgu apguvi t.sk. koordinējot dalību tirdzniecības misijās un izstādēs.

5. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS ĪSTENOŠANAS UN UZRAUDZĪBAS KĀRTĪBA

Attīstības programmu izstrādāja Zemgales plānošanas reģiona administrācija, iesaistot reģiona pašvaldību speciālistus, uzņēmējus, nevalstiskā sektora pārstāvjus, nozaru ministrijas un ekspertus.

Par Attīstības programmas īstenošanu ir atbildīga Zemgales plānošanas reģiona administrācija, iesaistot Zemgales pašvaldības un citas institūcijas. Lai nodrošinātu koordinētu rīcību, resursu un vajadzību savstarpēju sasaisti, Zemgales plānošanas reģiona administrācija izmanto Attīstības programmu ikgadējā Darbības plāna sastādīšanā.

Rīcības plāns ir Attīstības programmas stratēģiskajā daļā izvirzīto vidēja termiņa stratēģisko uzstādījumu sasniegšanas instruments, kurā noteikti rīcības virzieni, rīcības un aktivitātes. Reģionālo projektu saraksts nosaka prioritāros projektus, kas konkursa kārtībā realizējami un atbalstāmi. Aktivitāšu īstenošanai paredzēts piesaistīt pašvaldību, valsts, Eiropas Savienības un citus finanšu resursus. Tās īsteno Zemgales plānošanas reģions sadarbībā ar citām reģiona attīstībā ieinteresētajām pusēm, ņemot vērā resursu pieejamību.

Attīstības programmas īstenošanas novērtēšanai ir izvēlēti uzraudzības rādītāji vidēja termiņa prioritāšu un rīcības plāna līmenī un reizi divos gados tiks sagatavots uzraudzības pārskats gan par Attīstības programmas, gan Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas īstenošanu, iekļaujot informāciju par veiktajām darbībām, rezultātīvo rādītāju izmaiņām un sasniegtajiem rezultātiem, Rīcības plāna īstenošanu, kā arī secinājumus un ieteikumus turpmākām rīcībām.

Veicot attīstības programmas vidusposma izvērtējumu, tiks organizētas tematiskās darba grupu diskusijas, tādējādi nodrošinot visu attīstības programmas īstenošanā iesaistīto institūciju pārskatus par progresu un savstarpējo koordināciju.

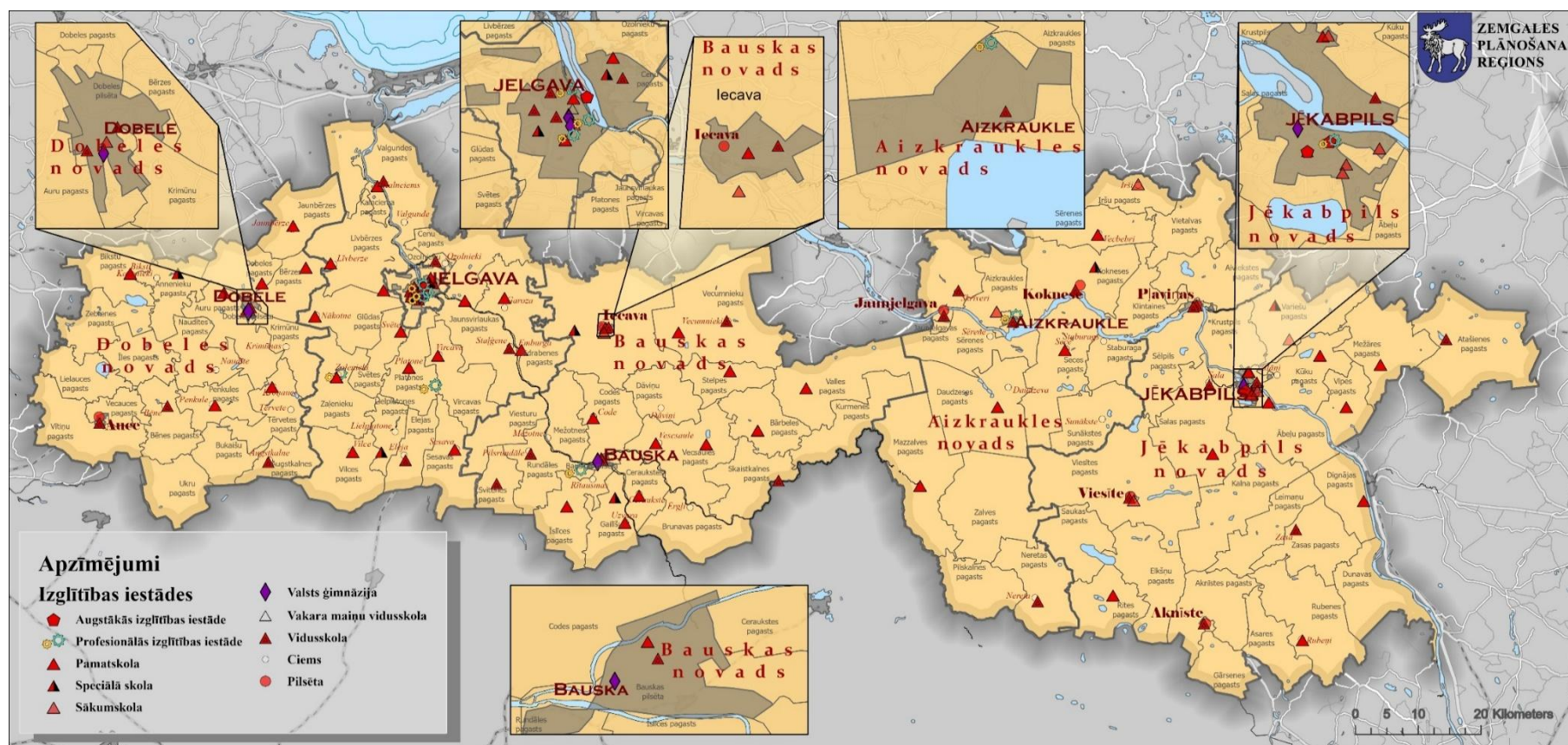
Attīstības programmas aktualizēšana var notikt pēc vajadzības.

Balstoties uz Attīstības programmas un Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas īstenošanas progresu un sasniegtajiem rezultātiem, tiks veikts situācijas novērtējums, kā rezultāti būs pamats Zemgales attīstības plānošanai nākamajam periodam.

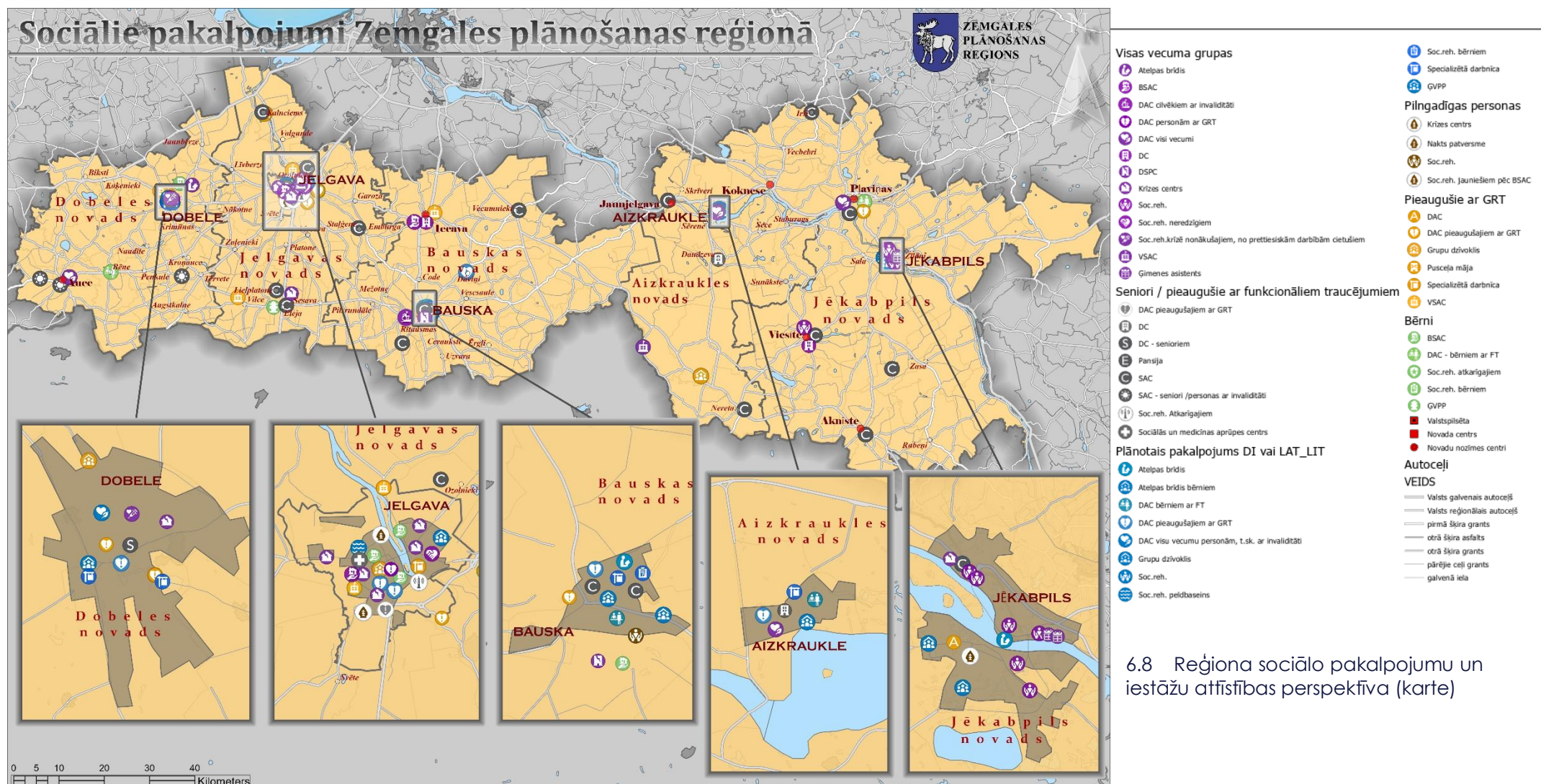
6. PIELIKUMI

- 6.1 Reģionālās nozīmes projektu investīciju plāns (atsevišķs .pdf pielikums).
- 6.2 Pašvaldību projektu saraksts (atsevišķs .pdf pielikums).
- 6.3 Kopsavilkums par Nozaru politiku pamatnostādņēm 2021.-2028. g. plānošanas periodam (atsevišķs .pdf pielikums).

- 6.4 Attīstības programmas 2021.–2028. gada Rīcības plāna aktivitātes (atsevišķs .pdf pielikums).
- 6.5 Zemgales plānošanas reģiona novadu "Pilsētu funkcionālās teritorijas" (atsevišķs .pdf pielikums).
- 6.6 Zemgales plānošanas reģiona iekšējās funkcionālās telpas "Zemgales un Sēlijas josta" plāns (atsevišķs .pdf pielikums).



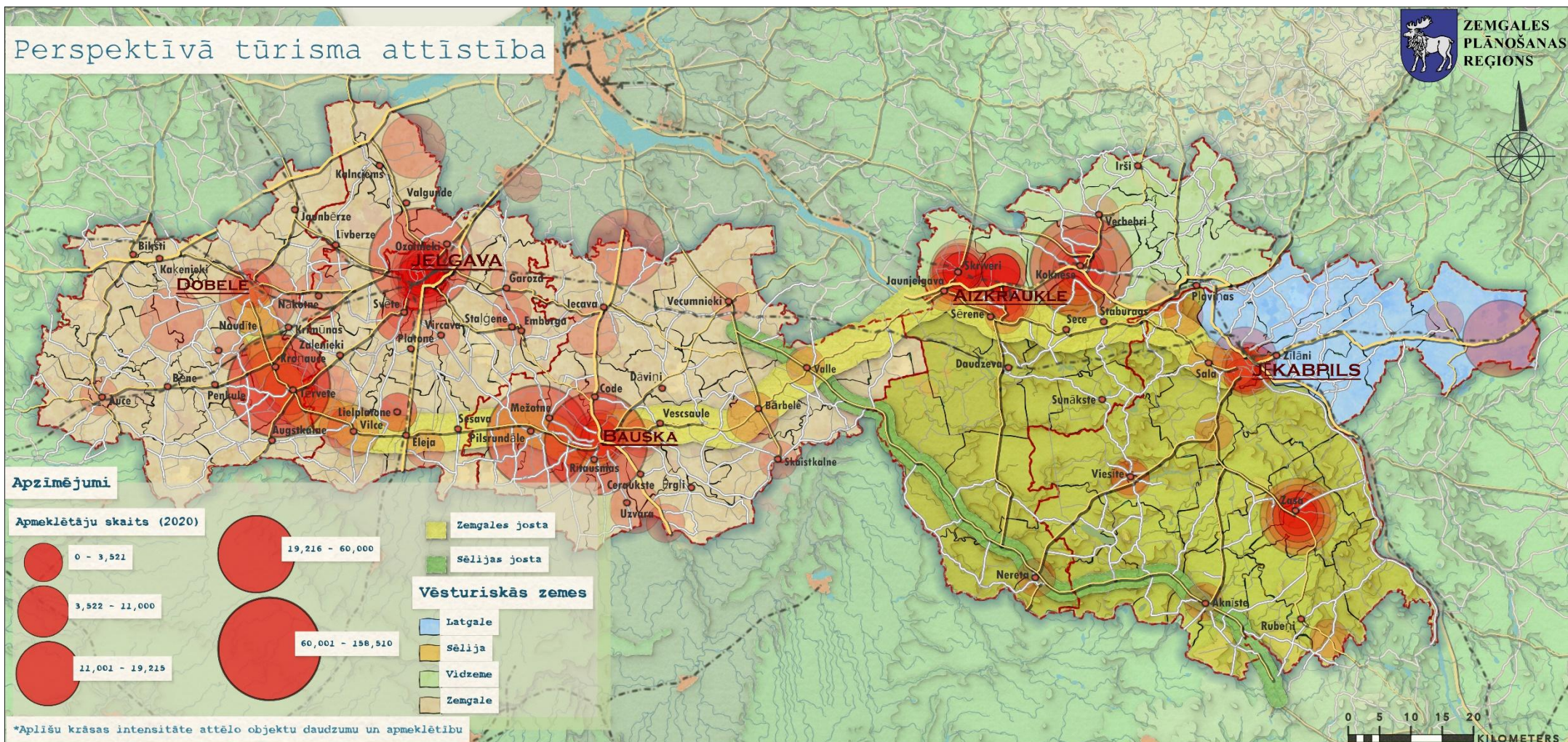
6.7 Reģiona izglītības iestāžu perspektīvās attīstības plānojums (karte)



6.8 Reģiona sociālo pakalpojumu un iestāžu attīstības perspektīva (karte)

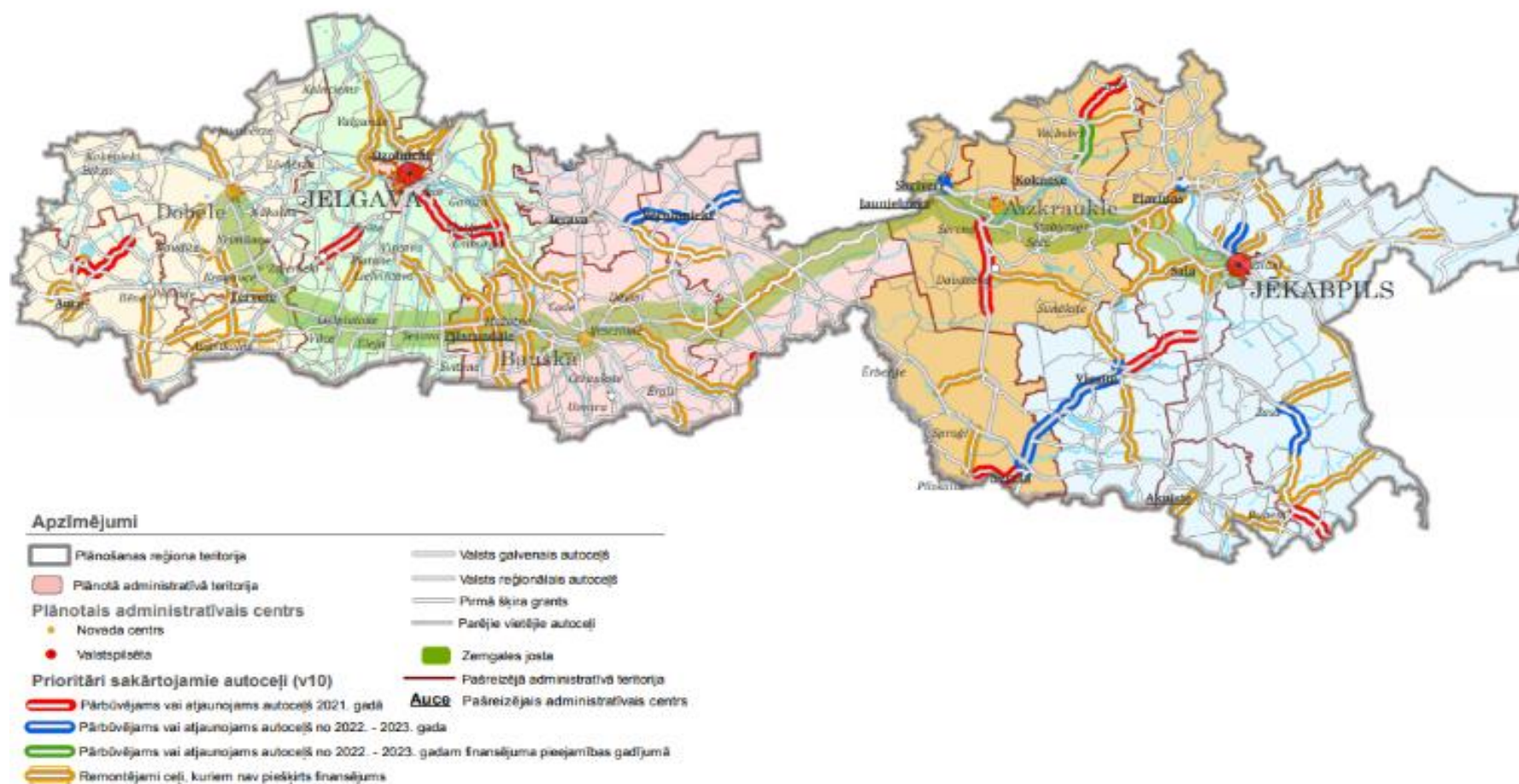


6.9 Reģiona industriālo teritoriju un parku izvietojums, atbalsta institūciju (karte)

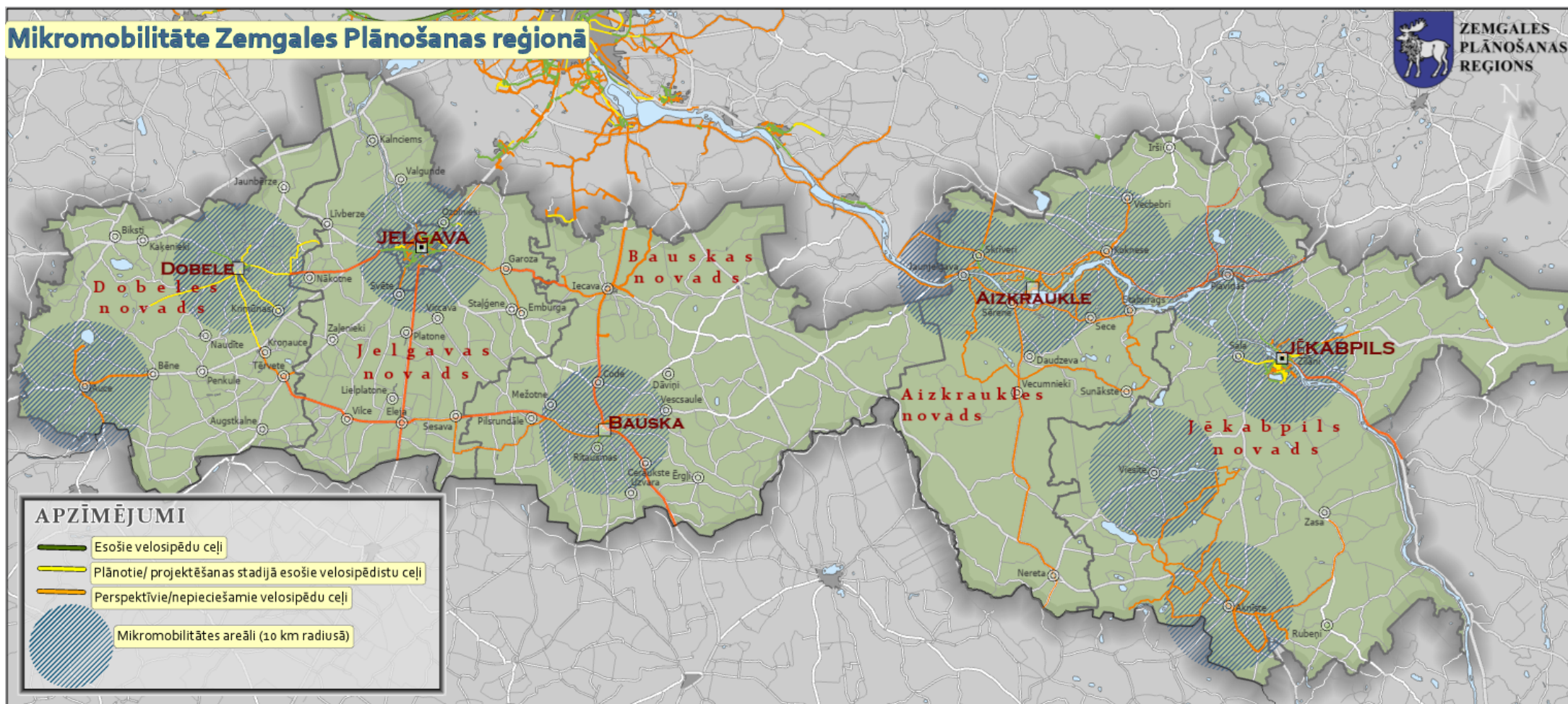


6.10 Reģiona perspektīvo tūrisma un kultūras areālu attīstība (karte)

Potenciāli pārbūvējamie vai atjaunojamie autoceļi saistībā ar administratīvi teritoriālo reformu



6.11 Reģiona perspektīvās autoceļu infrastruktūras attīstība (karte)



6.12 Reģiona perspektīvās mikromobilitātes infrastruktūras attīstība (karte)